

Bais ula mumuru la omirong Luka aime Iesu

Amirong Luka irio gas me ai Tiofilas

¹ Aun migan tuang Tiofilas, Tinan, papaluaip ma teip la mavuomeng kilalap ma ga omirmeng gas ma mirier pagap la makosarong Morowa ga betmeng kabirana pa. ² Omirmeng ties ga mameuluan tiesiap maiam miriro garip ma inamaniap mirie mila maionama tinan lake ga Iesu ga magimameng mirio pagap ma irap ma. Mirio inamaniap o ubi la baismeng ga magimameng mirio pagap ma irap ma. Mirio inamaniap o ubi o bais ula mumuru la man ovaikmeng uro gas pai. ³ Are ratmat ga man agatung ga tuga maset ureng na mirio tiesiap la betmeng kabirana pa. Are ratmat ga man ubirung a tara ila laklage, ga tuga maset maroping muap ma miriro tiesiap la uakap. Are titot, migana ila kani Tiofilas, man mamirtung it maset mirie tiesiap uakap minan la betmeng. ⁴ Makosartung gare rie, memani narung la onera maset urio ties la nosingmaialar o. Uriet la migat kan o.

Angelo la aulo Sekaraia o, Elisabet la eba avarangeieng madalak Ioanes

⁵ Tie, iro gas la teuara na tara orong Herot la uale bo mirier garip ma Iudaiap. Non miridai la unama bonim a Sekaraia. Irie la unama ana garang Abaisa. Kuala ang la urie ea ang Eron. Bonim

o urie magabun la, Elisabet. ⁶ Morowa la legimaong la aliuluan tavuk ila puvui ga maliuluan mirier maimaiap ganam, mirie la ualam Morowa aun Moses ga tale kan limaning kiribas. ⁷ Ga lailiong ara pa tale kan limaning kulot. Memani, Elisabet la tale puoieng leba iaring gat kulot ba.

⁸ Urie, non tara miridaip a gar maiang Abaisa la okosarmeng ubi na luguan o lotu ga Sekaraia gat la ubiong. ⁹ Miridaip la ameuluan tavuk maiang ga sagumeng o satu meba maiabung aga ba ma leba ala tapma na kabin ila puari ang Morowa ga okosarang ubi o bais urie nekurupniliap la ila ira Sekaraia. Are tapmat ga ula uobu meba okosarang ubi o miridai ga ualabio bonat ula kukufieng ga irilio bo luaga ang Morowa. ¹⁰ Na irie tara papaluaip ma teip ga magaulap la nebolameng tapma lavie, ga man okosarmeng marik. ¹¹ Pa Sekaraia la man unama na kabin ga man okosarong ubi, pa talet kagat ga agimaong non angelo ang Ila Kani la man dusong bo kilan ila lamige a luaga la mime maiabu bonat ula kukufieng ana. ¹² Na tara Sekaraia la agimaong angelo, turupuaba ga mitara urau maset.

¹³ Pa aulo angelo gare ro, “Sekaraia, buat nurau. Morowa la upto ra marik nung. Gare rie ga magabun nung Elisabet leba avarangeieng kulot ila migana ga eba abopnala o bonim Ioanes. ¹⁴ Tubiat dalap nuo leba maiot maset ga eba tenaba, ga papot ma teip ga magaulap leba temeba aime leba betang. ¹⁵ Memani, eba aving bonim ula kakanu na irap a Ila Kakani Ga tala kan ume tapu o burunam a wain o non ba non burunam

ula ngangasieng. Na tara la unama ga na karima o naga ang, Muranama Ila Babai leba dakang ana. ¹⁶ Ga eba marigiang dalap ma papot ma teip ga magaulap onim Israel, ga eba ina ameuluan Morowa Ila Kani maiang. ¹⁷ Ga are gat to, eba ake me Ila Kani a tavuk ga ngangas ang Elia. Ga eba marigiang dalap ma irap me maun lop maiam ga eba marigiang dalap ma inamaniap mila buat oguekmeg ties ga eba omela agat ula mumuru. Are ratmat ga eba marangaang teip ga magaulap ga eba urangameng me Ila Kani leba muong onang ga mirie.”

¹⁸ Urie, pareong Sekaraia ga amarikong angelo gare ro, “Are mani ga eba orera urogo ties leba migat ba o ga ameba mulinim? Memani, lairung ara ga kuala rung gat ga kualapikieng ara, tale gat puoieng leba avarangeieng kulot ba.” ¹⁹ Pa irie angelo la upulo ties ga ugama, “Turuo Gabariel la tume dus na irap a Morowa. Morowa kan la tosagaong ga muruo meba noralava ga talang urogo ties ula mumuru noun. ²⁰ Tie, naptang! Tale kan nagannung iro ties tung, gare tie ga nanam nuo leba pamuieng ga eba tale puonang meba naramam tiesiap ba, puoieng ira irie tara leba ameba mulinim ira irie tatak kulot leba betang. Urogo ties tung leba ame ba mulinim na irie tara la avuuong ara Morowa.”

²¹ Na irie tara, teip ga magaulap la man uan-mela lavie me Sekaraia, ga man agatmeng papot ga megama, “Man paga la betong ira a ga mitara laklage tara la man unama tapma na kabin ila puari?” ²² Tubiat muo lavie ga tale gat puong meba tiesang me maun. Are ratmat ga amira

la agimaong non ara paga tapma na kabin ila babai. Man tiesong it ga mirie mat kilalap a, pa nanam a la pamuieng.²³ Man unama ka Sekaraia na luguan o lotu puoieng ira irie tara la ituamu ubi ang. Tubiat ga ula bat lakuan ang.²⁴ Pa tubiat, Elisabet la giginam neip o, ga man ionamat na luguan puoieng ira ma muanam ma ulangip. Pareieng ga igama,²⁵ “Ila Kani la akosarong tavuk ila muri ira ruo titot. Ga uala iro kulot toun, meba oralieang mulinubap tung la tale kan tume tomuge tinan kabirana ma teip ga magaulap.”

Angelo la oulo Maria meba avarangeieng kulot Iesu

²⁶ Urie, na lama gunamur ulang, Elisabet la giginam neip o, Morowa la asagaong angelo Gabariel me na non pianam ula kakanu na nap iang provins Galili, bonim o Nasaret.²⁷ Ula meba oalava non magabun ula kubebun bonim o Maria. Ira iang la oanain ira non migana la namo eba magieng ai, bonim a Iosep irie migana a gar ma eap am orong Devit.²⁸ Ula angelo Gabariel ga ula oup ga ugama ume, “Malina le ot na dalap nuu, kubebun. Morowa la mitara naong maset me nulam, ga unama ga nunuu.”

²⁹ Ipto Maria urie ties ga turupiaba maset ga agatieng papot, “Man ties uro la are ro ‘la ula muru’? Memani ga toulo gare ro?”³⁰ Angelo la oit ara la turupiaba ga ugama, “Maria, buat nurau. Memani mitara tevurusong Morowa me nulam ga noiteong.³¹ Eva, naptang, tubiat leba nomuge ba ga eba avarangenang kulot ba ila migana ga eba abopnala o, bonim Iesu.³² Ga eba

aving bonim ula kakanu ga teip ga magaulap leba meivang a Poi ang Morowa tatuan nakap migat. Ga Morowa la eba abung ga eba irie ba orong, ga eba are ba ea ang a Devit la irie orong. ³³ Ga eba ualeng bo teip ga magaulap onim Israel, mirie garip am Iekop ga eba irie ba orong ga eba man ualeng mabuo mar mirier lap ganam.”

³⁴ Maria la amarikieng angelo gare ro, “Eba be-tang iriro paga gare ba mani? Tale ka magirung ira migana ba meba duriang ga turuo ga giginam ba neip tuo.” ³⁵ Pa upulo angelo ties ieng ga ugama, “Muranam Ila Babai leba obung na dalap nuu, ga ngangas ang Morowa onim nakap leba noialung. Gare tie ga irie kulot leba avarange-nang tubiat, teip ga magaulap leba meivang ga memama ‘Irie Ila Babai, Poi ang Morowa.’” ³⁶ Narung la tuga onera Elisabet la ionama na gar nung. Tinan la mime megama kualapikieng ara ga tala kan mugo, pa titot la imaning ara kulot ila migana na karima o, ga gunamur ma ulangip iam la aipmeng ara. ³⁷ Memani, Morowa la puong meba makosarang mirier pagap ganam. Mirie la ugama eba makosarang ga betmeng migat.”

³⁸ Ipto Maria urie ties, urie igama, “Turuo mag-abun it o ubi ang Ila Kani; Irie la eba okosarang ira ruo gare ba rie la nulo.” Urie, oulai angelo ga ula.

Maria la ila ogimaieng Elisabet

³⁹ Urie, tubiat it kirat teiara Maria ga ila kakalait na non pianam ula kanu na nap iang Iudaia la ionama nakap bo kavilap. ⁴⁰ Ga ila na luguan ang Sekaraia ga igama ‘kabirana’ me un

Elisabet. ⁴¹ Na tara la ipto Elisabet ‘kabirana’ ieng Maria, pareong kulot ga terigiong na karima o, ga Muranam Ila Babai la obodakong Elisabet. ⁴² Ga kukupieng maranit ga igama, “Morowa la nogiginaraong kabirana ma non magaulap. Ga agiginaraong gat ira kulot na karima nuu. ⁴³ Teivuo, turuot magabun agarit tiro. Memani, naga ang Ila Kani ruang la tonagieng ga muio meba togimaieng! ⁴⁴ Na tara kiginam tuo la ipto ‘kabirana’ nung, kulot la unama na karima ruo la tevurusong ga man teritigiong. ⁴⁵ Nagan tung ira Ila Kani leba okosarang gare rie la noulo. Gare tie la ualo ra uro ugiginara ula kakanu noun meba avarangenang poi ang.”

Sasang la iaro Maria ga avienieng Morowa

- ⁴⁶ Maria la iaramo sasang ga igama:
 “Dalap tuo la avienmeng Ila Kani.
⁴⁷ “Ga muranama ruo la tevurusong me Morowa, la inagat tolagiong.
⁴⁸ “Turuot magabun ang o ubi agarit, pa irie kan la man tonagiong ga man akosarong tavuk ila muri ira ruo, titot ga tubiat gat. Ga mirier teip ga magaulap leba memama, ‘Morowa la ualo ugiginara ula kakanu un Maria.’
⁴⁹ “Memani, Morowa la amanim mirie ngangasiap, irie kan la akosarong paga ila kani ira ruo. Eva, bonim a la babau maset.
⁵⁰ “Ume akosar tavuk o kadik ira ma teip ga magaulap la mime mepto ties ang ga omeuluan. Ga okosarong gat ira ma eap ga tatak lop maian ga ila puoieng atatan makin.

- 51 “Irie la okosarong ubi ula kanu o ngangas ang kan. Ga madadoulaong inamaniap tapmat mirie la man miaviam bop ma me nakap.
- 52 “Iniam orongup mila mamaranim la mime tevienmeng kan pa mavuvuoong inamaniap la tale ame bonim, ga ualo bonim ula kanu maun.
- 53 “Mabodakong dalap ma inamaniap la mumaio ai, un tafa me parak, ga utmeng ma pagap mila mumurum. Pa inamaniap la ame papot pagap la mumaio ai, pareong ga madadoula ga melat agarit.
- 54 “Aagaulie migana ang o ubi, Israel ga oagatang kan kadik ang.
- 55 “Are tie la maulo eap buam, leba kadikang aime Abraham ga gar ang leba betmeng tubiat ga ila puoieng ma mirie lap ganam.”
- 56 Maria la ionama ga Elisabet puoieng ira ma naien ma ulangip, urie tubiat ga ina bat ila lakuan ieng Nasaret.

Elisabet la avarageieng tatak kulot Ioanes

57 Urie, tara la betong ara meba uvarangeieng Elisabet, avarangeieng kulot ila migana are angelo Gabariel la tiesong. 58 Ga mirie na urie pianam ga garip iam Elisabet la mepto urio bais ula mumuru me Ila Kani la okosarong kadik ula kakanu ubuo ga avarangeieng kulot. Ga mitara tevurusmeng ga Elisabet. 59 Na la lama gamin mumaio meba akasaumeng kulot. Namo mialang bonim ‘Sekaraia’ aun are bonim a mamu.

⁶⁰ Pa igama naga ang kulot, “Karuk. Ugama angelo eba abopbuala o bonim Ioanes.” ⁶¹ Pa paremeng garip iam ga omelo Elisabet ga megama, “Tale mumuru. Karuk kan ma garip ba mim la memaning uriro bonim.” ⁶² Urie, namoe amarikmeng ira ang kulot, gare tie la man okosarmeng it ties ma kilalap ma la namo omaioping man bonim leba alang aun kulot. ⁶³ Sekaraia la maulo a kilan a meba maiarang babam ba ga maialang aun. Urie maialo babam aun ga omirong, ‘Bonim Ioanes.’ Agimameng inamaniap irio paga ga mitara turupmaiaba maset. ⁶⁴ Ga talet kagat, ga puong bat Sekaraia meba ina tiesang ga avienang Morowa. ⁶⁵ Ga mirier ganam na urie pianam maiong la merau kan maset ga mitara turupmaiaba. Ga bais ma mirio pagap la betieng, ga ila na mirier napup ga pialap la maionama bo kavilap na napup iam Iudaia. ⁶⁶ Mirier teip ga magaulap la mepto urio bais ga mitara agatmeng na dalap ma. Ga man marikmeng gare ro, “Tubiat isik kulot leba betang gare ba man migana?” Memani, omait ara ngangas ang Ila Kani la ionama ga irie.

Sasang ang Sekaraia

⁶⁷ Urie, pareong Muranama Ila Babai ga abodakong Sekaraia, ira ang Ioanes ga uaramo ties gare unuli ga ugama:

⁶⁸ “Buaving bonim a Ila Kani, irie Morowa iang Israel. Memani, muo ra meba buagalie bubuo teip ga magaulap am, ga muo meba ina busauang.

- 69 “Na gar ang Devit migana o ubi ang, irie la irilia non migana ila ngangasong meba ina bulagiang gat.
- 70 “Gare tinan kan na nanamup ma unulip am mila babaum, irie la uaramo uriro ties.
- 71 “Eba ina bulagiang na kilalap ma karorap buam. Ga na kilalap
ma teip ga magaulap mila kiram dalap ma maset me bulam.
- 72 “Ga are gat to, ugama eba okosarang kadik me eap buam ga anagiang iriro mida ila babai la uala maun eap buam irie kan la akosarong.
- 73 “Eva, uala bukarima a aun ea buang Abraham.
- 74 “Namo eba buvugutara na kilalap ma karorap, ga eba buaring ubi ang ga tala kan burau.
- 75 “Ma mirie lap la man binim, eba man buaring ubi ang ma tavukup mila babaim ga ma tavukup mila puvuvum.
- 76 “Pa nunuo poi ruang, tubiat teip ga magaulap la eba nomeivang nunuo unuli ang Morowa tatuan nakap migat. Memani, eba nake me Ila Kani meba maranganang dalap ma teip ga magaulap:
- 77 “Eba masingnala teip ga magaulap a ga eba ameira, ga eba maralieang Ila Kani kirin-imup maiam ga eba ina malagiang gat.
- 78 “Memani, Morowa buang la ume okosar kadik ira buo. Gare tie ga eba alang ileng onim na panbinim ga muong buun. Eba kana gare ba efan ila kani la ume muo togo lourup,

79 “Ga eba alang ileng maun teip ga magaulap mirie la man maionama na tavuk ila kire ga

kagarat ara meba meving. Eba ovuvutaling nin-imiap buong na alang la ualo buun urie nunamap ula muru ga Morowa.”

80 Tubiat leba betang irio kulot ga kakani ba, ga betang muranama a ga mamarani ba. Urie eba onang na pianam la karuk ma inamaniap, puoieng ira irie tara leba betang la uakap na irap ma inamaniap onim Israel.

2

Maria la avarangeieng Iesu

1 Urie, tara la betmeng miriro la uakap, orong ila kani onim Rom Kaisar Agastas la uabu non maimai gare ro, ‘Mirier teip ga magaulap la maionama na provinsip la uiale Rom mabuo leba maiabum bop ma na babam ang gavaman.’ 2 Tiro la natauan bat a tara la maiaram bop ma teip ga magaulap na tara Sairinias la unama gare irie primia maiang na provins Siria. 3 Mirier teip ga magaulap la maionama na provinsip la uiale Rom mabuo, la mela na pialap maiam ga man maiabuam bop ma na babam. 4 Iosep irie a gar Iudaia, gar ang ea ang orong Devit. Gare rie la oulai pianam ula kanu Nasaret na provins Galili, ga ula na taun ula kakapio Betilem, tinan naga ang orong Devit la avarangeieng Devit una. 5 Irie la ula ga magabun ang o Maria meba liabum bop lie na babam ang gavaman, pa na irie tara la giginam neip o Maria. 6 Are tie ga man lionama

na urie taun ula kakapio Betilem, ga na irie tara la betong ara meba avarangeieng Maria kulot. ⁷ Ga avarangeieng natauan kulot ila migana iang ga ialua a buruma, ga adurieng na koi ila kani maiang bulumakaup o parak. Muana la dakong ara luguan o uanulap ga tale gat limaning nap me duri. Are ratmat ga duriliong na luguan la maiabuam bulumakaup ana.

Angelo la maulo teip mila umaiale bo sipsipup o Maria la avarangeieng Iesu

⁸ Urie, na irie nap non teip mila umaiale bo sipsipup la maionama tapma lavie o taun ga man umaiale mabuo sipsipup maiam na arubu. ⁹ Urie, non angelo ang Ila Kani la betong mai, ga lalabie ang Ila Kani onim na panbinim la ulabie mabuo, ga mitara merau maset. ¹⁰ Pa maulo angelo gare ro, ugama, “Buat mirau. Miptang! Muruo meba talang bais ula mumuru miun. Urie leba makosarieng mirier teip ga magaulap na uro inamon, ga eba maset tevurusmeng; ¹¹ Muana, titot na urie taun ula kakapio Betilem, non magabun la avarangeieng kulot. Irie migana leba ina milagiang gat, irie Karisito, irie Ila Kani.” ¹² Ga eba kan apmira gare ro, “Mimi leba agimaming non tatak kulot, naga ang la ialua na buruma, ga duriong bo labun maiong bulumakaup o parak.”

¹³ Tiesong ara angelo gare tie, urie talet kagat ga papaluaip ma angelop onim na panbinim la betmeng ga man maionama ga irie angelo ga man maiavio bonim a Morowa ga megama,

14 “Buaving bonim a Morowa me nakap maset, ga na inamon, malina le ot na dalap ma teip ga magaulap la maset naong Morowa maima.

15 Ga na tara la ina mamaiolai angelop ga terigimeng me na panbinim, urie paremeng mirie teip mila umiale bo sipsipup, ga tiesmeng kabi-rana ma, “Tie, bula Betilem ga agimabuong irie paga la betong, titot la businguala ra Ila Kani a.

16 Ga mela kakalait ga ogimameng Maria, urie ga Iosep la man lionama, pa kulot la man duriong na labun maiong bulumakaup o parak.

17 Agimameng ara irie paga, urie ovaikmeng ties me iriro kulot, urie la mepto na nanam a angelo. 18 Ga mirier teip ga magaulap ganam la mepto urio ties, teip la umaiale bo sipsipup la ovaikmeng ga mitara agatmeng papot ume. 19 Pa Maria la man iabuam it miriro pagap na dalap o ga man magatieng. 20 Urie, ina terigimeng teip me mai sipsipup maiam, ga man maiavio bonim a Morowa, ga avienmeng Morowa me mirier pagap la meptom ga magimameng ga tiesiap la mavaikong angelo.

21 Tubiat la aipmeng ara gamin ma lap iro Maria la avarangeieng poi iang, urie akasaumeng, ga abopmaiala o bonim Iesu. Urie bonim la ivo angelo na tara la tale ka betong Iesu na karima o naga ang.

Gas a Simion ga Ana na luguan o lotu

22 Maimai ang Moses la igama: “Magaulap leba mavarangemeng lop eba ka uanmela ma 40 ma lap meba ka nam ba, urie akosarmeng bat lavang meba ina babaum ba.” Are ratmat ga na tara 40

ma lap la nam ara, mamo ang ga naga ang Iesu la liavia kulot me na pianam ula kanu Ierusalem meba maialang aun Ila Kakani. ²³ Muana la namo oliluan uro ties la iot iro maimai ang Ila Kani. La tiesong gare ro, “Mirie natauanip ma lop mila teip la mavarangemeng nagap maiam, mirie la maialam aun Ila Kani.” ²⁴ Gare rie, Iosep ga Maria la namo akosarliong lavang are maimai ang Ila Kani la tiesieng. Gare ro, “Lavang ming lie, litie baipien, pa leba karuk ba, tie litie narain baipien lila kubapien.”

²⁵ Na irie tara non migana la unama Ierusalem, bonim a Simion, irie la ouluan maset maimai ang Moses, ga irie migana o lotu. Ga man uanula me irie migana Morowa leba asagaang meba maagalie garip onim Israel. Muranama Ila Babai la unama ana Simion. ²⁶ Ga Muranama Ila Babai la aulo Simion ga namo tala kan nuvara kakalait. Karuk. Eba ga lake agimaang Karisito la eba asagaang Morowa ga muong, ga urie eba bat aving. ²⁷ Urie, o non la Iosep ga Maria la lila na luguan o lotu, Muranama Ila Babai la uat a Simion ga ula uobu na luguan o lotu. Mamo ang ga naga ang la liavia kulot Iesu ga muo, meba akosarmeng tavuk ira are maimai la ilo. ²⁸ Tie, Simion la magimaong la mumaio. Ga pareong ga aula Iesu ga uaria lie kilalapien a ga uavio bonim a Morowa me nakap ga ugama,

²⁹ “Ila Kani, onuluan ties nung me rulam. Titot le tonaerang migana nuang o ubi meba taving ga eba maiot dalap tuo teteiliat.

³⁰ Memani, irap tuo la agimameng ara iro migana la asaganung meba ina palagiang gat pava

gar Israel.

³¹ Eva, okosarnung ara uriro na irap ma mirier teip ga magaulap.

³² Irie non lalabie ga eba alang lalabie maun non inamaniap la tale Iudaiap, ga eba alang bonim ula kakanu aun gar ma inamaniap nuam onim Israel.”

³³ Urie, ira ang ga naga ang la liptam miriro tiesiap aime ga turupliaba ga mitara agatliong maime. ³⁴ Ga pareong Simion ga ualo ugiginara maun ga oulo Maria naga ang kulot gare ro, “Alongnang, Morowa la apuoong ara iriro kulot ga eba makosarang papot ma teip ga magaulap onim Israel ga eba melaming ga omela kiribas o agat, pa papot ma leba iling agat maiong ira Ila Kani. Ga uriro ties gat leba ionang gare ba kaguma, Morowa la uabua meba masingala ma pagap la naong meba mameuluan. Gare tie ga papot ma inamaniap leba man tiesmeng kigrat me ira a. ³⁵ Ga ties ang leba avureieng muranama nuo gare ba apos. Gare rie ga eba okosarang agat maiong papot ma teip ga magaulap, ga eba betieng la uapak.” ³⁶ Ga non gat unuli magabun la ionama, bonim o Ana. Ira iang a Fanuel ga urie o butamat Asa. Ana la kualala ieng ara maset, tinan la magieng ga ionama ma 7 ma karaip ga lai iang. ³⁷ Tubiat la uvara ra lai iang urie man ionama ra talamet. Pa titot la imanang 84 ma karaip. Ga ime busit ila na luguan o lotu. Man ime obunak parak ga ime marik ga iario ubi ang Morowa na arubu ga na ileng. ³⁸ Na irie tara Simion la aulo Iosep ga Maria, Ana la muio gat na irie luguan o lotu la maionama ana ga ivo temaieng me ai Morowa.

Ga avai kieng gas a iriro kulot mai mirier teip ga magaulap la maionama Ierusalem la uanmela me Morowa leba ina malagiang. ³⁹ Makosarliong ara mirier pagap ganam are maimai ang Ila Kani la ilo. Urie inar terigimeng me na provins Galili na pianam ula kakanu ieng Nasaret. ⁴⁰ Ga man kakani ra irie kulot ga man ngangasong. Ga man betieng papot o agat ula mumuru na agat ang ga ubonubarap ang Morowa la iot abuo.

Kubama Iesu na luguan o lotu

⁴¹ Urie, ma mirier karaip narit narit, ira ang ga naga ang Iesu la lime lila na taun ula kanu Ierusalem, ga lime aliuluan tavuk maiang Iudaiap la mime akosar na la ula babau La ula aipieng. ⁴² Na urie karanim, Iesu la amaning ara 12 ma karaip. Gare rie la ameuluan tavuk o uriro la ula babau ga ina mela na taun ula kanu Ierusalem. ⁴³ Tubiat ma mirio lap la maiabuam me la ula aipieng la nora. Urie temaiara ga ina terigimeng me Nasaret. Pa kubama Iesu la unama Ierusalem. Pa ira ang ga naga ang la tale kan alit la unama ga mirie. ⁴⁴ Agatliong la namo ga uke ra ga non teip ga magaulap mirie la iat gar maiang, are tie ga linum o urie la gano ga lila. Tubiat la man aisinliong bun uadan ma mirie namurit gar ga migap maiam. ⁴⁵ Man aisinliong ga man aisinliong pa tale kan agimaliong. Are ratmat ga inagat lila aisinliong Ierusalem.

⁴⁶ Man aisinliong o lama naien la ga tubiat agimaliong la man unama tapma na luguan o lotu. Man unama uadan ma teip o usingnualap o maimai ang Moses. Man upto ties maiong ga

man mamarikong gat. ⁴⁷ Ga inamaniap la man mepto ties ang, la turupmaiaba me agat ang ga ties la man upulo me maun. ⁴⁸ Urie, ira ang ga naga ang la agimaliong ga turupliaba kan maset. Ga ailo naga ang ga igama, “Poi ruang, memani ga tale inulo la nunama togo na luguan o lotu? Dalap tuo ga dalap a ira nuang la mitara giginam ga man noising.” ⁴⁹ Pa upulo Iesu ties liong ga ugama, “Memani ga man toisinmang? Tale kan omet namoe tonang na luguan ang Mamo ruang?” ⁵⁰ Pa tale kan alit muana o urio ties ang, la uaramo me liun. ⁵¹ Urie, inar terigiong ga ira ga naga ang ga mumaio betmeng Nasaret, ga mirier lap la man ouluan ties liong. Ga naga ang la man iabuan mirio tiesiap na dalap o ga man iariam.

⁵² Ga Iesu la man kakani, ga agat gat ang ula muru la man betieng maset. Ga Morowa la mitara naong aime ga teip ga magaulap gat la nameng aime.

3

Ioanes o unuvariap la baisong maun teip ga magaulap

¹⁻² Urie, na lama 15 o karanim, Taibirias Kaisar la uale bo mirier provinsip Rom. Ties ang Morowa la muio aun Ioanes, poi ang Sekaraia. La unama na pianam la karuk ma inamaniap. Na irie tara, Pontias Pilato la unama gare irie primia iang Iudaia, pa Herot la unama gare orong na provins Galili. Papa ang a Pilip la orong ong na provins Ituria, ga Trakonaitis. Pa Laisenias la primiaong Abilini, pa Anas irie ga Kaiafas la

miridaipien lila uke. ³ Morowa la ualo ties ang aun Ioanes. Are tie ga ula na mirier napup ganam kagarat u danuot Ioridan ga man baisong ga ugama, “Mimi teip ga magaulap, marigiming dalap mi ga omila unuvariap meba oduratang Morowa kirinim ming.”

⁴ Okosarong gare ties la iot na babam ang unuli Aisaia la omirong. La tiesieng gare ro, “Na pianam la karuk ma inamaniap una, nivunama a non migana la man kukupong gare ro,

‘Orangaming alang ang Ila Kani, mavuvutmiling alangip am. ⁵ Ga mimum mirier malop ganam ga mibulam mirier

kavilap mila kakanim ga tatak kavilap gat, mirier ganam le mela lourup, mirier alangip mila kagorikmeng le mavuvuoraming. Ga alangip mila ame tadasip tapmat, le maid-angming maset. ⁶ Leba memamarie, tie mirier teip ga magaulap leba ogimameng ubi leba okosarang Morowa meba ina bulagiang gat.’”

Aisaia

40:3-5

⁷ Papaluaip ma teip ga magaulap la mumaio meba omela unuvariap na kilan a Ioanes. Pa maulo ga ugama, “Mimi teip ga magaulap, la makosarming non ara non ara tavukup mila kiram are kagok ula kiro la makosarieng. Tie, aga la miulo ga miga eba igoming ga okabanming uriro bukuk leba betieng tubiat? ⁸ Baraba melo nanamup mi अगरit, gare rie ga mimama, ‘Marigipang ara dalap pa!’ Temaieng me tavuk ming le misingala, marigiming ara dalap mi migat. Mimi gar onim Israel, buat tiesming kabirana mi

kan gare ro, ‘Abraham la irie ea pang ara migat, are tie ga Morowa la tala kan pakiraraong pava gar ang.’ Mirulo migat, ‘Morowa la puoong it meba makosarang miro tadasip ga terigimeng ga kamena gare ba gar ma lop am Abraham.’⁹ Pa titot alabun la iot ara na muana o kuguom. Are ratmat ga mirier kuop la tale mime mulum ga ame ba kabop o paparak ula muru eba abulam ga magoang na kit ga eba suammeng.”

¹⁰ Mepto teip ga magaulap ties ang Ioanes urie amarikmeng ga megama, “Eba mani le akosarpang meba talie pang me urie bukbuk ang Morowa?”¹¹ Urie upulo Ioanes urio ties maiong ga ugama, “Migana la amaning narain burapien, temaieng le alang noba aun migana la tale amaning. Ga migana la amaning paparak, temaieng le ovuotang ga alang nap ba aun irie la tale amaning.”¹² Non teip la mime maiaro takis, mirie gat la mumaio, ga namo omela unuvariap. Ga amarikmeng Ioanes ga megama, “Migana o usingnualap, eba mani le akosarpang meba talie pang me urie bukbuk ang Morowa?”¹³ Upulo Ioanes ties maiong ga ugama maima, “Miaram kakepup la puomeng iro urie puo la ualo gava-man pa baraba miranam noba agarit.”¹⁴ Non teip o danunumiap la mumaio gat ai Ioanes ga amarikmeng. Ga megama, “Are mani me palam? Eba mani le akosarpang?” Pa mauilo Ioanes ga ugama, “Buat maisikming teip ga magaulap agarit tapmat. Buat okosarming ties na irap ma o kakarabunim. Omila kan kakep ming puvutira la misaumeng o ga mionang teteiliat.”

¹⁵ Agat maiong teip ga magaulap la teiara

maranit aime Ioanes ga mirie ganam la man agatmeng tapmat na dalap ma ga man megama, “Atabo Ioanes la irie Karisito o karuk?” ¹⁶ Man agatmeng gare rie pa maulo Ioanes ga ugama, “Miruaviet it o burunam pa tubiat non migana leba muong, ngangas ang la okurupin nagngas tung. Tale turuo migana ila mumuri meba ovik-tang iagur ira a kiban a. Irie leba miavareng a Muranama Ila Babai ga o kit ¹⁷ Ga eba maiteang mirier teip ga magaulap ga eba maratang ga mavuotang ira lie narain gari-pien, are migana la uario kager a kilan a ga maset ailuotong wit ang. Ga eba apamung wit na luguan a wit ang pa eba asuamang paratauna na kit la tale ime ivara.” ¹⁸ Ioanes la man uaramam papot ma non ara tiesiap gat namo meba mavureieng agarip maiam. Ga met iriro muana ga man ovaikong bais ula muru ang Morowa meba ina malagiang gat teip ga magaulap.

Herot la uabua Ioanes na luguan o arubu

¹⁹ Pa Ioanes la abukula Herot orong onim Galili me kirinim la okosarong: Magiong u Herodias, magabun ang papa ang. Ga abukula gat me non tavukup mila kiram la makosarong gat Herot. ²⁰ Are tapmat ga ina upamu Herot non kiribas gat abuo kan la uabua Ioanes na luguan o arubu.

Ioanes la uavaria Iesu

²¹ Na irie tara Ioanes la tale ka unama na luguan o arubu. Ioanes la uavariam teip ga magaulap. Ga Iesu gat la oula unuavariap na kilan a Ioanes. Na tara la oula nuvietiap tie okosarong marik, ga inava panbinim. ²² Ga agimameng teip

ga magaulap Muranama Ila Babai la teunie gare baima ga muo unama abuo Iesu. Pa na panbinim non nivunama la ulo ga ugama, “Nunuo Poi ruang, mitara narung maset me nulam. Ga dalap tuo la mitara tevurusmeng noime.”

Bop ma eap am Iesu

²³ Tara la puaro Iesu ubi ang, irie la amanim gare 30 ma karaip. Ga man agatmeng teip ga magaulap namo Iesu irie la poi ang Iosep. ²⁴ Pa Hilai irie poi ang Matat. Pa Matat la irie poi ang Livai. Pa Livai la irie poi ang Melkai. Pa Melkai la irie poi ang Ianai. Pa Ianai la irie poi ang Iosep. ²⁵ Pa Iosep la irie poi ang Matataias. Pa Matataias la irie poi ang Emos. Pa Emos la irie poi ang Neam. Pa Neam la irie poi ang Eslai. Pa Eslai la irie poi ang Nagai. ²⁶ Pa Nagai la irie poi ang Mat. Pa Mat la irie poi ang Matataias. Pa Matataias la irie poi ang Semen. Pa Semen la irie poi ang Iosek. ²⁷ Pa Iosek la irie poi ang Ioda. Pa Ioda la irie poi ang Ioanan. Pa Ioanan la irie poi ang Resa. Pa Resa la irie poi ang Serubabel. Pa Serubabel la irie poi ang Sialtiel. Pa Sialtiel la irie poi ang Nerai. ²⁸ Pa Nerai la irie poi ang Melkai. Pa Melkai la irie poi ang Edai. Pa Edai la irie poi ang Kosam. Pa Kosam la irie poi ang Elmadam. Pa Elmadam la irie poi ang Er. ²⁹ Pa Er la irie poi ang Iosua. Pa Iosua la irie poi ang Elies. Pa Elies la irie poi ang Iorim. Pa Iorim la irie poi ang Matat. Pa Matat la irie poi ang Livai. ³⁰ Pa Livai la irie poi ang Simion. Pa Simion la irie poi ang Iuda. Pa Iuda la irie poi ang Iosep. Pa Iosep la irie poi ang Ionam. Pa Ionam la irie poi ang Elaiakim. ³¹ Pa

Elaiakim la irie poi ang Melia. Pa Melia la irie poi ang Mena. Pa Mena la irie poi ang Matat. Pa Matat la irie poi ang Netan. Pa Netan la irie poi ang Devit. ³² Pa Devit la irie poi ang Iesi. Pa Iesi la irie poi ang Obet. Pa Obet la irie poi ang Boas. Pa Boas la irie poi ang Salmon. Pa Salmon la irie poi ang Nason. ³³ Pa Nason la irie poi ang Aminadap. Pa Aminadap la irie poi ang Atmin. Pa Atmin la irie poi ang Anai. Pa Anai la irie poi ang Hesron. Pa Hesron la irie poi ang Peres. Pa Peres la irie poi ang Iuda. ³⁴ Pa Iuda la irie poi ang Iekop. Pa Iekop la irie poi ang Aisak. Pa Aisak la irie poi ang Abraham. Pa Abraham la irie poi ang Tira. Pa Tira la irie poi ang Nahor. ³⁵ Pa Nahor la irie poi ang Serak. Pa Serak la irie poi ang Reu. Pa Reu la irie poi ang Pelek. Pa Pelek la irie poi ang Ebe. Pa Ebe la irie poi ang Sela. ³⁶ Pa Sela la irie poi ang Kenan. Pa Kenan la irie poi ang Arpaksat. Pa Arpaksat la irie poi ang Siem. Pa Siem la irie poi ang Noa. Pa Noa la irie poi ang Lamek. ³⁷ Pa Lamek la irie poi ang Metusala. Pa Metusala la irie poi ang Inok. Pa Inok la irie poi ang Iaret. Pa Iaret la irie poi ang Mahalalel. Pa Mahalalel la irie poi ang Kenan. ³⁸ Pa Kenan la irie poi ang Inos. Pa Inos la irie poi ang Set. Pa Set la irie poi ang Adam. Pa Adam la irie Poi ang Morowa.

4

Satan la avuvuoong Iesu

¹ Iesu la dakong a Muranama Ila Babai ga oulai danuot Ioridan. Ga Muranama Ila Babai la urana me na pianam la karuk ma inamaniap ba

una. ² Na urie pianam, Satan la avuvuung Iesu puoieng ira ma 40 ma lap. Pa na irie tara Iesu la tale kan parakong ga mitara tafaong me parak ila puoieng na 40 ma lap la namara. ³ Ga aulo Satan ga ugama aime, “Leba nunuo ba Poi ang Morowa, tiesnang me ira irio tadas meba are ba purun, meba nong ga itnamung tafa nung me parak.” ⁴ Pa upulo Iesu ties ang Satan ga ugama, “Babam ula puaru la igama, ‘Purun kan la tale puoieng meba ialang ninimiap maun teip ga magaulap.’”

⁵ Urie tubiat ina alagiong Satan me nakap bo kavinama ga asinguala Iesu ma mirier pialap ganam mila kanim. ⁶ Urie pareong Satan ga aulo Iesu gare ro, “Uriro ngangas gano leba talang noun ga bonim gat ula kakanu, Miriro pagap ganam la tuam ara. Ga leba namoe talam aun noba, ebat talam. ⁷ Are ratmat ga leba lotunang me toi, eva eba talam mirio pagap noun.”

⁸ Pa Iesu la upulo ties ang gare ro, “Babam ula puaru la igama, ‘Lotunang it me ai Ila Kani, irie Morowa nuang ga iriet narit le okosarnang ubi ang.’” *Lo 6:13*

⁹ Tubiat Satan la alagiong Iesu me na pianam ula kakanu Ierusalem. Ga irilia toruan nakap kan bo luguan o lotu, ga ugama Satan aime, “Leba nunuo ba Poi ang Morowa, narung meba tegonang me todang lourup.

¹⁰ Memani, tiesieng Babam ula puaru ga igama, ‘Eba maalava Morowa angelop am, ga eba umaialeng maset nobuo.

¹¹ Ga eba nomela ma kilalap ma, ga tale puoong tadas ba meba avureang kiban nuo.’” *Sam 91:11-12*

¹² Iesu la upulo ties ang ga ugama aime, “Omirmeng ties na Babam ula puaru ga igama, ‘Buat avuvuonung Ila Kani irie Morowa nuang.
¹³ Satan la makosarong ara non ara uvuvuop ira Iesu. Urie, pareong Satan ga aulair Iesu ga ula, pa namo eba ina auanala gat o noba non la.

Iesu la puaro ubi na provins Galili

¹⁴ Urie, iro ngangas ang Muranama Ila Babai, Iesu la ina terigiong me na provins Galili. Ga bais aime Iesu la ila ra na mirie napup ganam.
¹⁵ Mirier lap la ume masinguala teip ga magaulap na luguap maiam o usingnualap. Ga mirier teip ga magaulap la maiavio bonim a.

Inamaniap onim Nasaret la mialam ibup ma ira Iesu

¹⁶ Urie, tubiat ula Iesu Nasaret, urie pianam ula kanu la unama una tinan ga kakani. Ga o la o sabbat are la ume busit ugamarie ma mirier lap, ume ula busit na luguan maiang o usingnualap. Ga ume dus ga ume ovas ties ang Morowa na Babam ula puaru onim tinan. ¹⁷ Ga maialo urie babam ang unuli Aisaia aun, la omirong. Unavo urie babam ga aup non nap o ties la igama,

¹⁸ “Muranama ang Ila Kakani la ut toun. Toiteong meba taramang bais ula muru mai inamaniap mila baim. Tosagaong ga muruo meba baistang gare ro, ‘Mimi inamaniap la maionama na pianam o arubu omiolaing pianam o arubu ga mila. Mimi inamaniap la sapsapming, eba ina umeing irap mi. Tosagaong gat meba odukduktang ngangas maiong teip la mime makirara non teip ga

magaulap ga maialo giginanim maun ga eba talang ninimiap ula muru maun.’¹⁹ Ga eba maralava teip ga magaulap gare ro, ‘Tara la betong ara, meba ina malagiang Ila Kani teip ga magaulap am.’ ” *Aisaia 61:1-2, 58:6*

²⁰ Ovasong ara Iesu urie ties ga tubiat inagat uolu babam ga ualo aun irie la ume uale bo babam. Ga inagat ula unama. Ga mirier teip ga magaulap ganam la maionama na irie luguan o usingnualap la man melat irap ma ira a Iesu. ²¹ Urie pareong ga maulo gare ro, “Uro ties la ovastung titot la iot iro Babam ula puaru, urie la betieng ara migat.” ²² Ga teip ga magaulap la mepto uriro ga megama, “Irio migana la mumuri.” Ga turupmaiaba me urie ties ula mumuru la uaramo. Pa meinia ga megama, “Iriet poi ang Iosep. Are mani ga puoong meba aramam tiesiap gare tiro?” ²³ Ga maulo Iesu ga ugama, “Migat ara, atabo eba akosarming urio ties me rulam, ‘Umakmager, nunuo kan leba mamuriranang neip nuu. Pa eba mimama man tavuk la okosarnung toma Kaperenaum, tie titot makosarnang it mirie pagap togo na muana o pianam nung.’ ”

²⁴ Pa ugama, “Mirulo migat, inamaniap la tale mime mepto ties ang unuli na pianam ang puvutira. ²⁵ Mirulora migat: Na tara ang Elia, papaluaip ma magaulap la maionama Israel la mevara ra laip maiam. Na irie tara la tale kan ulum afarat ma naien ma karaip ga gunamur ma ulangip. Ga abage ula kakanu la betieng na mirier napup. ²⁶ Pa Morowa la tale kan asagaong

unuli Elia meba ala oagaalie magabun ba a gar Israel. Karuk. Asagaong it ga ula na pianam ula kanu Serepat na nap iang kantri Saidon. Ula oagaun non magabun la uvara ra lai iang. ²⁷ Ga na tara unuli Elisa la unama na uro kimanam, papot ma inamaniap la maionama Israel la tafameng o tapak. Pa kabirana ma mirio inamaniap, karuk kan a migana ba la omuriraong Elisa tafaang o tapak. Karuk kan. Neman it onim Siria.”

²⁸ Mirier teip ga magaulap la maionama na irie luguan o usingnualap la mepto urio ties ga mitara papamnam dalap ma aime. ²⁹ Are ratmat ga paremeng ga adadomela Iesu me lavie uluo pianam ula kanu. Urio pianam maiong ula kanu la ionama nakap bo non pugulama. Urie alagimeng me nakap, namo eba agomeng Iesu bo pugulama me lourup meba aving. ³⁰ Pa tesavikong it Iesu kabirana ma ga unum ga ula.

Iesu la akalaong muranama ila kire ira non migana

³¹ Urie, Iesu la inagat unum me todang Kapere-naum, na non pianam ula kanu na provins Galili. Pa na la o sabat la man masinguala teip ga magaulap na luguan o usingnualap. ³² Man mepto ties ang ga turupmaiaba kan maset. Memani, masingnuala gare migana la amaning kaguma.

³³ Na irie luguan o usingnualap non migana la unama. Ame muranama ila kire la ut ira. Irie la kukupong maranit ga ugama, ³⁴ “Ai, Iesu onim Nasaret, munuo meba mani le akosarnang ira pa, a? Atabo munuo meba pakiraranang, a? Norit nunuo; Migana Ila Babai ang Morowa.”

³⁵ Iesu la abukula ga ugama, “Ovemunang nanam nuo, ga anolaing iriro migana.” Iriro muranama ila kire la agoong irio migana ga ulum lourup kabirana ma inamaniap, ga aulai iriro migana ga ula, ga tale gat ina akiraraong. ³⁶ Mirier teip ga magaulap ganam la maionama na luguan o usingnualap la agimameng iriro paga, ga mitara turupmaiaba ga man tiesmeng kabirana ma ga megama, “Man ara ngangas uro la iot iro ties ang iro migana? Tiesong me ira ma muranap mila kiram are migana la ame kaguma ga ame ngangas. Ga mime mepto ties ang ga amaiolai migana ga mela.” ³⁷ Are ratmat ga bais aime Iesu la kalieng na mirier pialap na irio nap.

Iesu la omuriraong naga ieng kuala ang Petro

³⁸ Urie, teuara Iesu ga aulaira, irie luguan o usingnualap ga ula uobu na luguan ang Simon. Pa naga ieng kuala ang Simon la tafaieng. Ga mitara papamnam neip o maset. Paremeng mirie ga amelo Iesu meba oagaalie. ³⁹ Pareong Iesu ga ula dusong u ga obukula urie pananim irama neip o. Ga talet kagat ga teiara uriro magabun ga orangaieng parak maiong.

Iesu la mamumuriraong papot ma la tafameng

⁴⁰ Urie, tubiat la namor man naminila muabari, teip ga magaulap ga migap maiam la tafameng kan maset ma non ara non ara tafaiap la malagimeng me ai Iesu. Ga pareong ga uabua kilan a mabuo narit narit ga inar mumurum gat. ⁴¹ Ga muranap mila kiram gat la mamaiolai papot ma teip ga magaulap ga melar namur. Ga kukupmeng maranit ga megama, “Nunuo Poi ang

Morowa.” Pa pareong Iesu ga mabukula ga tale kan uairam meba ina tiesmeng gat. Memani, ameit la irie Karisito.

Iesu la baisong o bais ula mumuru na papot ma pialap iam Iudaia

⁴² Parabira namur, Iesu la oulai urie pianam ga ula na non nap la karuk ma inamaniap una. Pa teip ga magaulap la man aisinmeng ga mela amaiop. Namu maianang meba tale oolaing pianam maiong ga ala na nap ba. ⁴³ Pa maulo Iesu ga ugama, “Tuga taramang bais ula muru o inamon ang Morowa na non taunup gat. Morowa la tosagaong ga muruo meba okosartang uriro ubi.” ⁴⁴ Ga man baisong o bais ula muru ang Morowa na luguap o usingnualap tapmat na mirier napup iam Iudaia.

5

Iesu la tiesong ga maula Petro papaluaip ma abulap

¹ Urie, o non la la dusong Iesu labinim u kin Genesaret ga papot ma teip ga magaulap la man teraunmeng meba meptang ties ang Morowa. ² Legimaong tatak obipien la man liot kagarat u kin, pa teip o nabira la lemaiolai ga man magosmeng ubianap maiam. ³ Urie pareong Iesu ga teuaba bo non obinam, usik obinam la ang Simon. Ga amarikong Simon meba aranang obinam ga ila rogan tian uluo ubiem. Okosarong Simon gare rie urie unama Iesu bo obinam ga man masinguala teip ga magaulap o ties ang Morowa. ⁴ Ualo ra Iesu ties, urie tubiat ga aulo

Simon, “Naranang obinam nung ga ila kan toruan maset na kin, ga agoming ubianama me lourup meba mamila abulap.”

⁵ Pa upulo Simon ties ga ugama, “Ila Kani, na uro arubu gano mitara pamamaranim iro ubi, pa tale kan mapala abulap ba. Pa tiesnung, tie eba orouluan ties nung ga eba agorang ubianama me todang lourup.” ⁶ Simon ga mirie la mime nabira la okosarmeng gare rie ga manomein papaluaip ma abulap ga irie ubianama la namo bakan dukdukang. ⁷ Ga pareliong ga mamarikliong migap liam la maionama bo non obinam meba mumaiong leagamelie. Ga mumaio ga lesuvarmeng narain obipien ga dakliong ma abulap. Ga litie obipien la namo naminlila o giginanim ma abulap. ⁸ Simon Petro la ogimaong uriro ga makofong dadebip a li kibapien a Iesu ga ugama, “Ila Kani, tonolaing ga nala. Memani, turuo migana o kirinim.” ⁹ Tiesong gare tiro, muana la magimaong papot ma abulap la mamela. Ga turupuaba kan maset ga inamaniap la maionama ga irie, mirie gat la turupmaiaba kirat. ¹⁰ Ga lopian angan Sebedi, bonim a irie Iemes pa irie la bonim a Ioanes la lime iat ubi ga Simon. Litie gat la turupliaba kirat. Pa ugama Iesu aime Simon, “Buat nurau, tubiat la eba man malaginang teip ga magaulap me toi gare la mime mamila abulap na ubianama.” ¹¹ Urie merano obinam maiong me labinim ga mamaiolai mirier pagap la mime mamela abulap ma na ga mela meuluan aime Iesu.

Iesu la amuriraong non migana la tafaong o

tapak

¹² Urie, a non tara la unama Iesu na non pianam ula kanu, ga non migana la unama la tafaong o tapak ga ualuam neip a. Agimaong iruo migana Iesu ga ula lekofong dadebipien a ga duriong lourup na kimanam bo pava a ga marikong maranit ga ugama, “Ila Kani leba nanang tie ina tobabauranang.” ¹³ Iesu la uabua kilan a abuo ga ugama, “Eva, narung le nobabai ba.” Tie, talet kagat ga nora urio tafa o tapak. ¹⁴ Ga aulo Iesu maranit ga ugama, “Buat anulo noba a irie paga la betong ira nuu. Pa nala masingnala neip nuu ai miridai ga akosarnang lavang are maimai ang Moses la tiesieng gare rie meba omeira teip ga magaulap urie tafa nung la no ra.” ¹⁵ Pa bais ma pagap la makosarong Iesu la man ilar tomat na napup. Gare tie ga papot ma teip ga magaulap la mumaio ga nameng meba man meptang ties ang ga maralieang tafaiap maiam. ¹⁶ Pa ume busit ula na nap la karuk ma inamaniap ga ume marik.

Iesu la amuriraong non migana, mualap a la mevara ra

¹⁷ Urie, o non la, Iesu la masinguala teip ga magaulap. Pa non Parasaioip ga non teip o usingnualap o maimai la maionama na urio pianam. Mirie la mumaio na mirier pialap na provins Galili ga na provins Iudaia ga taun ula kanu Ierusalem. Pa ngangas ang Morowa la iot aun Iesu ga man mamuriraong inamaniap mila tafameng. ¹⁸ Na irie tara, non teip la maiavia non migana bo labun, kilalap a ga kibap a la mevara ra. Namu maiaving me tapma na luguan

meba maiabung ai Iesu. ¹⁹ Pa mitara dakmeng napup ma papot ma teip ga magaulap, ga tale kan omaiop alang ba meba maiaving irio ila tafaong me tapma na luguan ai Iesu. Are ratmat ga paremeng ga temaiaba me nakap bo luguan ga avugutmaiara kalinama a irie luguan. Ga meinio bat labun aun irie migana ila tafaong me lourup uadan ma teip ga magaulap, ga maiabua tiet kagarat na irap a Iesu.

²⁰ Iesu la oit nagan maiong la dusieng maranit ira a. Are ratmat ga ugama, “Migan tuang, oralierung ara kirinim nung.” ²¹ Paremeng teip o usingnualap o maimai ga Parasaioip ga man tiesmeng papot gare ro, “Iro migana la namo irie aga, ga uaramo urio ties, namo fugauang ira Morowa, a? Karuk kan a noba na uro inamon leba maraliang kirinimup, Morowa iriet narit la puong.” ²² Iesu la oit ara agat maiong ga upulo ties maiong gare ro, “Memani ga man agatming gare rie na dalap mi? ²³ Man paga la mamarani? Leba tamama, ‘Mavugutuara ra kirinimup nuam?’ O leba tamama, ‘Tenara ga namung?’ ²⁴ Pa narung le mira, Migana migat ang Morowa la amaning kaguma na uro kimanam, puong leba mavugutara kirinimup.” Are ratmat ga aulo irio migana la mevara mualap a: “Norulo, tenara ga naving labun nung ga nala na luguan nuang.” ²⁵ Iesu la tiesong ara, urie talet kagat ga tiet na irap ma mirier teip ga magaulap la teuara irie ila tafaong. Ga uaro uta labun la man duriong ubuo ga ula na luguan ang ga man uavio bonim a Morowa. ²⁶ Pa mirier inamaniap ganam la turupmaiaba kirat. Ga maiavio bonim a Morowa,

ga dakieng nuraiap na dalap ma. Ga megama, “Titot na uro la, agimapang non ara paga migat.”

Iesu la aiteong Levi meba irie ba kulot o usingnualap

²⁷ Malonim o urie, Iesu la man unum ga ula ga agimaong non migana la ume uavio takis ma kakepup la man unama na luguan maiang inamaniap ga man osaumeng takis me aun. Bonim a irie migana Levi. Aulo Iesu ga ugama, “Munang nouluo me rulam.” ²⁸ Urie kakalait it teuara Levi ga mauilai mirie pagap tie, ga uluan aime Iesu. ²⁹ Ga Levi la okosarong parak ula kakanu ang Iesu na luguan ang. Ga papaluaip ma teip la mime maiavio takis ga papaluaip ma non gat inamaniap la maionama ga parakmeng ga litie. ³⁰ Pa non teip a gar ma Parasaiop ga non teip mila omeit maset maimai la mumaio ga man tiesmeng papot maimie lop am Iesu o usingnuala ga megama, “Memani ga man parakming ga man tapmio ga miro teip mila kiram la mime maiavio takis ga teip la mime okosar kirinim?” ³¹ Pa upulo Iesu ties maiong ga ugama, “Teip ga magaulap la tale memaning tafa la tale mime mela ai migana o umakmager. Karuk, inamaniap it mila tafameng la mime mela ai migana o umakmager. ³² Tale kan muruo meba mamariktang inamaniap mila puvuvum. Karuk. Muruo meba mamariktang inamaniap o kirinim meba marigimeng dalap ma.”

Iesu la uarama tavuk o fen me parak

³³ Tie, tiesmeng inamaniap aime Iesu ga megama, “Lop o usingnualap am Ioanes la mime

fen me parak, ga mime okosarmeng marik ma papot ma lap. Ga lop o usingnualap a gar ma Parasaio la mime mega gat marie. Pa lop nuam o usingnualap la karuk. Man parakmeng it ga man tapmaiot.”³⁴ Upulo Iesu ties maiong ga ugama, “Atabo puoieng leba fenming me parak me migap am noba migana la namo magiang na irie tara la man unama ga mirie, a? Karuk.”³⁵ Atabo tubiat leba noba le araliemeng irie migana o magi ga tala gat unama ga mirie migap am. Na irie bat tara leba fenmeng me parak.”³⁶ Urie pareong Iesu ga ualo gat non ties o uvuvuo maun ga ugama, “Karuk a migana ba o magabun ba la ume agirit tatak nap a buruma ba ila nei, ga asigitang ira gof a buruma ila tatali. Leba amamarie tie, eba akiribasang buruma ila nei, ga irie tatak nap a buruma ila nei la eba tale kana gare ba buruma ila tatali.”³⁷ Ga karuk kan a migana ba o magabun ba la ume uvala wain ila nei na papak ula tatalu a meme. Leba okosarang gare rie, tie irio wain ila nei la leba ogiritang papak ula tatalu a meme ga irie wain gane leba urukang na kimanam ga eba ne ba. Ga eba kiro ba urie papak ula tatalu.”³⁸ Migana la amaning agat ula muru irie le ovalang wain ila nei na papak ula nou a meme.³⁹ Ga migana la tapu a wain ila tatali. Tale gat ume na me wain ila nei. Eba amama, ‘Wain it ila tatali la mumuri me wain ila nei.’ ”

6

Iesu la tiesong me tavuk o ubunak o ubi na la o sabat

¹ Urie, o non la o sabat, Iesu la unum kabirana o ubi la ame wit una. Pa lop am o usingnualap la maiaram paparakiap a wit ga man magimeng ma kilalap ma ga man mavugutmaiara papakip ma ga man maiom. ² Pa non parasaiop la megama, “Me man paga ga akosarming iriro la tale mururi na la o sabat?” ³ Iesu la upulo ties gare ro, “Atabo avasming kan irie gas a paga la akosarong Devit tinan, a? Migat, avasming ara. Tiestung me irie tara irie ga gar ang la maionama ga irie ga tafameng me parak. ⁴ Devit la ula uobu na luguan o lotu ang Morowa ga uaro purun la iot bo luaga la aitemeng namo ang Morowa. Urie purun la puaru kan maset, maiong it miridaip meba maiong. Pa Devit la parakong o ga ualo gat maun mirie la maionama ga irie. Pa Morowa la tale kan tiesong ga amama okosarong Devit kirinim me irie paga la akosarong. Mimi kan le maset oagatming urio gas.” ⁵ Ga mauilo Iesu ga ugama, “Turuo Migana migat ang Morowa. Mating kaguma meba uraleng me urie la o sabat.”

Na la o sabat Iesu la amumuriraong non migana la kire kilan a

⁶ Urie, o non la o sabat, Iesu la uobu na luguan o lotu, ga man masinguala teip ga magaulap o ties ang Morowa. Pa non migana la unama, kilan a ila lamige la uvara ra. ⁷ Teip mila omeit maset maimai ang Moses, mirie ga gar ma Parasaiop la man umaiale meba amaioping leba amuriraang Iesu migana ba ila tafaong na la o sabat o karuk. Memani, namo oisinmeng alang ba meba maiabung Iesu na ties. ⁸ Pa Iesu

la oit ara agat maiong urie pareong ga aulo irie migana la uvara kilan a, “Tenara ga dusnang to uadan pa.” Urie teuara ga dusong kabirana ma. ⁹ Pa maulo Iesu, “Tuga mimariktang: Mulumuru na la o sabat, meba akosarbuong tavuk ila muri o eba okosarbuong kirinim? Atabo eba maagabulie inamaniap meba maionang maset, o meba magirarabuong inamaniap?” ¹⁰ Ga ui Iesu tapmat bo teip ga magaulap ga pareong ga aulo irie migana ila kire kilan a, “Avuvutnaling kilan nuo.” Ugamarie irie migana, urie inar mumuri kilan a. ¹¹ Ga teip mila omeit maset maimai ang Moses, mirie ga gar ma Parasaiop la mitara papannam dalap ma kan maset aime Iesu. Gare rie ga paremeng ga man tiesmeng kabirana ma ga megama, “Eba mani le akosarbuong ira Iesu meba akirarabuong?”

Iesu la maiteong 12 ma lop am o usingnualap

¹² Urie, na irie tara pareong Iesu ga ula bo non pugulama ga okosarong marik me ai Morowa na urie arubu ga puoieng la ila ileng. ¹³ Betieng ara muabari urie mamarikong lop am o usingnualap me ai. Ga maiteong 12 ma ga ualo bonim apostolo maun. ¹⁴ Irie i Simon ualo gat Iesu bonim Petro aun ga Andru irie papa ang Simon. Ga Iemes ga Ioanes ga Pilip ga Batolomaiu; ¹⁵ Ga Mataio ga Tomas ga Iemes poi ang Alpias, ga Simon la meiva gat Selot. ¹⁶ Ga Iudas, poi ang Iemes. Ga Iudas Iskariot tubiat la uala Iesu maun karorap am.

Iesu la mamumuriraong tafaiap maiam papot ma teip ga magaulap

¹⁷ Ga teunie Iesu bo kavinama, irie ga lop am o usingnualap. Ula dusong na non nap ıla malavasong. Ga gar ıla kani ma lop am o usingnualap la nebolameng ga irie ga papot ma teip ga magaulap onim Iudaia ga Ierusalem. Ga mirier napup iam Israel la maionama. Ga papot ma teip ga magaulap onim labinim kagarat u taun Taia ga Saidon, mirie gat la mumaio. ¹⁸ Mumaio memani namo meptang ties ang, ga nameng gat meba mamumurira ang tafaiap maiam. Ga teip ga magaulap la makirarameng muranap mila kiram, Iesu la mamumuriraong. ¹⁹ Ga mirier teip ga magaulap la namo man maiabuam kilalap ma ira Iesu. Memani, urio ngangas la iot ira a la ime mamumuriraieng mirier teip ga magaulap la umiat a.

Iesu la tiesong me teip mila baim eba temeba

²⁰ Urie, pareong Iesu ga terigiong ga magimaong lop am o usingnualap ga ugama, “Mimi inamaniap mila baim eba temiba. Memani, inamon ang Morowa la ming. ²¹ Mimi la tafaming me parak titot eba temiba. Memani, tubiat eba parakming ga utming. Mimi inamaniap titot la miliba, tubiat eba fagabuoming. ²² Tubiat eba migimameng inamaniap la man tomiuluan, turo Migana migat ang Morowa. Ga eba kiram ba maset dalap ma me milam, ga eba mikalameng, ga eba mibukmela kikirat, ga eba meiniam bop mi gare mimi pagap mila kiram. Pa temiba muana laminais ang Morowa leba iot mibuo. ²³ Leba okosarmeng gare tiro ira mi, tie temiba ga mumurum ba migat dalap mi. Miptang,

uniap ming la miuanila na panbinim la mitara kakanu. Memani, tinan eap maiam la mime okosar gare tiro ira ma unulip. ²⁴ Pa kadik maset, mimi teip ga magaulap la miariam papot ma pagap, temamalienming. Memani, miario ra urie nunamap ula mumuru titot, are ratmat ga tubiat eba mikiram ba maset. ²⁵ Kadik maset, mimi inamaniap titot la parakming ga utming, temamalienming! Memani, tubiat la eba tafaming me parak. Kadik maset, mimi inamaniap la fagabuoming titot, temamalienming! Memani, tubiat la eba miliba ga eba meriva kup na irap mi. ²⁶ Kadik maset, leba maiavim inamaniap ganam bop mi, tie temamalienming! Tinan eap maiam la mime okosar gare rie ira ma unulip o kakarabunim.

Tavuk me na me karorap

²⁷ “Pa mimi teip ga magaulap la mime mipto ties tung, le maset naming me karorap mim. Akosarming tavuk ila mumuri ira ma teip ga magaulap la mime nekaromela ga mimi. ²⁸ Mialang ugiginara maun inamaniap la mialo ties ula kiro miun, ga marikming me mirie la tale maset midangmeng. ²⁹ Leba novadunang migana ba na gangan nuo, tie inabun originang ga nalang urie non gangan me aun. Leba aranang migana ba buruma nuang, tie nairang meba gat arang sasa nuang. ³⁰ Leba nomarikmeng teip a paga ba, nalang it maun. Ga noba migana leba ama mavugutara pagap nuam, baraba tiesnung maranit meba ina alam. ³¹ Tavuk la miga

akosarmeng non inamaniap ira mi, mimi gat let akosarming gare rie ira ma.

³² “Tie, leba mimama naming me teip ga magaulap meba nameng me milam, eba omila man ties o temaieng aun Morowa me iriro paga, a? Karuk kan! Inamaniap gat mila kiram la mime na me Inamaniap le nameng gat maime. ³³ Pa leba akosarming tavuk ila mumuri ira ma mirie la akosarming tavuk ila mumuri ira mi, eba omila man ties o temaieng aun Morowa me iriro paga, a? Karuk kan! Inamaniap gat mila kiram la okosarmeng gat gare rie. ³⁴ Pa leba mialam pagap maun teip ga magaulap ga leba mima eba ina mepulam gat me miun, tie eba omila man ties o temaieng aun Morowa me uriro, a? Karuk kan! Inamaniap gat mila kiram la mime maialam pagap maun non inamaniap mila kiram, meba ina maiaram gat mirie pagap lare rie la maialam. ³⁵ Naming it maime karorap mim ga akosarming tavuk ila mumuri ira ma. Mialam pagap maun inamaniap ga baraba agatming le ina mepulam me miun. Leba okosarming gare tiro, tubiat eba omila uniap ming ula kakanu, ga eba mimi ba lop am Morowa tatuan nakap. Togo la mabouvara mirie la tale mime maialo ‘temaieng’ aun ga inamaniap mila kiram. ³⁶ Eva, kadikming me teip ga magaulap are Ira ming na panbinim la ume kadik me milam.”

Buat miabuam non ba teip ga magaulap na ties

³⁷ Iesu la inagat ulo gare ro. Tie, baraba miabuam noba inamaniap na ties. Babun nouabu gat Morowa na ties. Ga buat miaramo kirinim

ang migana la ume okosar gare rie. Are ratmat ga Morowa gat la tala kan uavaio kirinim ming. Miavaiang kirinim maiong inamaniap ga eba gat avaiang Morowa kirinim ming. ³⁸ Makamming inamaniap ma pagap ga eba ina bun migameng Morowa ma pagap. Eba mikameng Morowa ma pagap gare tiro: Ga eba dakmeng maset, ga eba mairarakang ga eba masosominang me lourup ga dakmeng migat puomeng leba urukmeng ga alam miun. Uvuvuo la mialo maun inamaniap, uriet uvuvuo leba ina apulang Morowa me miun.”

³⁹ Iesu la ualo non ties o uvuvuo maun ga ugama, “Atabo non migana ila sapsapong la puoong it meba osingala alang me non migana ila sapsapong? Karuk kan. Litie iat leba lilaming na lu. ⁴⁰ Kulot o usingnualap la tale kan akurupin migana ang o usingnualap. Pa tara la usinguala maset, urie eba kauna bat gare ba migana ang o usingnualap. ⁴¹ Pa memani ga ogimanung tatak tatakam na irap a papa nuang, pa tale kan anaginung irie pararima ila kakani la ut na irama nuo kan? ⁴² Tale kan mumuru meba analava papa nuang gare ro, ‘Papa, tuga tovang tatak tatakam urie la iot na irama nuo’, na tara la tale kan agimanung pararima ila kakani irie la ut na irama nuo kan. Nunuo migana o kakarabunim! Lake ga novang pararima ila kakani irie la ut na irama nuo kan, tubiat ga eba bat maset uneng ga novang urie tatak tatakam la iot na irama a papa nuang.

Kuguom ga parak o

⁴³ “Eva, kuguom ula mumuru la tale kan ime iario parak ula kiro, are gat to kuguom ula

kiro la tale kan ime iario parak ula mumuru. ⁴⁴ Inamaniap la lake ka mime ogima parak o kuguom meba omeira, uriro kuguom la mumuru, o karuk. Inamaniap la tale kan mime maiaram kabop o kabaiobu iro iagur ula sisiru. Ga tale kan mime maiara sagabuanama ila mamaguong ira piririma. ⁴⁵ Migana ila mumuri la amanim agarip mila mumurum mitma la maiot na dalap a, are ratmat ga ume akosar tavuk ila mumuri. Pa migana ila kire la amanim papaluaip ma agarip mila kiram la maiot na dalap a, are ratmat ga ume okosar kirinim ula kiro. Memani, papaluaip ma agarip la dakmeng na dalap a, mirie la ime iaramam nanam a.

Narain tavukupien o ukosar a luguan

⁴⁶ “Tie, mime tomiva ‘Ila Kakani, Ila Kakani’, pa memani ga tale mime omiuluan ties tung? ⁴⁷ Migana la muo toi ga upto ties tung, ga ouluan, eba asingtala tavuk ang, meba anagiming. ⁴⁸ Irio migana la kauna gare migana la namo akosarang luguan. Lake ga agauong lu me lourup ga urie uabua bat paparaka ga ula parepong maranit ira tandas ila kakani tatang na kimanam. Ga tubiat urilia bat luguan tatuan abuo tandas. Tubiat la iram danuot ga airakieng burunam irio luguan, pa tale kan ulum. Muana la akosarong irio migana maset luguan ang. ⁴⁹ Pa migana la upto ties tung ga tale ouluan, kauna gare non migana la akosarong luguan ga uriliat agarit bo ubiem ga tale ga lake abung paparaka tatang na kimanam. Tubiat burunam la airakieng irio

luguan ga kakalait it ulum iro luguan, ga lilitong gane.”

7

Iesu la amumuriraong migana o ubi ang ila uke maiang teip o danunumiap

¹ Tie, ituamura Iesu bais ang urie ula uobu na taun Kaperenaum. ² Na urie taun non migana ila uke me 100 ma teip o danunumiap onim Rom la unama. Irie la amaning non migana o ubi, ga mitara naong maset aime irio migana ang o ubi, pa irie migana ang o ubi la tafaong ga tatak it nap meba aving. ³ Upto irio ila uke me teip o danunumiap ties a, Iesu la muo ga unama Kaperenaum. Pareong ga masagaong non ma teip mila uke a gar maiang Iudaia ga mela ai Iesu ga amarikmeng meba muong amuriraang irie migana ang o ubi. ⁴ Mela betmeng ai Iesu ga amelo maranit ga megama, “Iro migana ila uke la migana ila mumuri, temaieng le naptang marik ang ga aganalie.” ⁵ “Memani, ume ualam dalap a buun bubuo Iudaiap ga iriet la akosarong iro luguan buang o usingnualap.”

⁶ Uptam ara Iesu ga muo ga mirie. Tara la muor kagarat ai irie luguan, pareong irie ila uke me inamaniap o danunumiap ga masagaong non migap am, ga mumaio amelo Iesu gare ro, “Ila Kani, buat gat tengosnung. Tale turuo migana ila mumuri meba munang togo na luguan tuang. ⁷ Are ratmat ga tale kan turuo migana ila mumuri meba murang noi ga tiestang ga nunuo. Are ratmat ga naramang it ties ba, meba ina gat

mumuri ba migana ruang o ubi. ⁸ Memani, turuo gat la tunamat avat irie migana la amaning kaguma, ume ualo ubi toun ga tumet aruluan. Ga turuo gat la matim non teip o danunumiap la mime maionama ga turuo omeuluan it ties tung. Ga leba aralava noba ga tamama, “Nala” ga eba ala. Ga leba aralava noba ga tamama, “Munang” ga eba muong. Ga leba aralava migana ba ruang o ubi, ‘Okosarnang uro ubi’ ga eba gat okosarang.” ⁹ Upto Iesu uriro ties ga turupuaba me ties ang iruo ila uke. Ga pareong ga terigiong ga auluo iruo gar ila kani ma teip ga magaulap la man ameuluan ga ugama, “Mirulo, na mirier napup buam o Israel, tale kan agimarung migana ba o magabun ba la amaning non ara agat gare irogo ila uke me teip o danunumiap.” ¹⁰ Ga mirie teip la masagaong migana ila uke ga mumaio agimameng Iesu. Mirie la ina gat terigimeng me na luguan ang ila uke. Ga agimameng irie migana o ubi la inara mumuri.

Iesu la imua kubama onim na taun Nain

¹¹ Urie, tubiat it kirat, ula Iesu na non taun, bonim o Nain. Lop am o usingnualap ga gar ila kani ma teip ga magaulap la mela ga irie. ¹² Mela betmeng kagarat ai tabuna o kudat la okalieng urie taun, ga magimameng non teip onim na urie taun la man maiavia non kulot ila kubama la uvara meba mela memung, pa naga ang irie kulot ila kubama la muio gat ga mirie. Pa lai iang usik magabun la uvara kan tinan. Irie la namurit it kulot iang la iaria ga ina gat uvara. Gar ila kakani ma teip ga magaulap onim na urie taun la man menum ga mumaio ga urie magabun.

¹³ Ila Kani Iesu la ogimaong uriro magabun ga mitara obouvara maset. Urie pareong ga oulo ga ugama, Magabun, buat nuliba.” ¹⁴ Pareong Iesu ga ula kagarat u urie labun la duriong ila uvara ubuo, ga uabua kilan a bo urie labun. Okosarong gare rie, pa inamaniap la maiavia irie la uvara la man dsmeng. Pa ugama Iesu, “Kubama, norulo, ‘Tenara!’ ” ¹⁵ Ga iriro kubama la uvara ra la ina teuara ga man tiesong. Ga alagiong Iesu me u naga ang. ¹⁶ Are ratmat ga nuraiap la dakieng na dalap ma teip ga magaulap ganam, are tapmat ga maiavio bonim a Morowa. Ga megama, “Non unuli ila kakani la betong ara kabirana buo!” Ga megama, “Morowa la muo ra meba bulagiang teip ga magaulap am.” ¹⁷ Ga ait ma mirio pagap la makosarong Iesu la ula na mirier napup ganam o provins Iudaia ga na mirie ra napup tamat.

Ioanes o unuvariap la lesagaong teipien o usingnualap ga lila agimaliong Iesu

¹⁸ Urie, tubiat lop am Ioanes o usingnualap la amelo ma mirie pagap la makosarong Iesu. ¹⁹ Ga lemarikong Ioanes narain kulen o usingnualap, ga lesagaong ga lila lialo non ties aun Ila Kakani. Ligama, “Atabo nunuo irie migana la asagaong Morowa meba muong pai, o eba auanpala non kan migana?” ²⁰ Litiro narain teipien la betliong ara ai Iesu ga ligama, “Ioanes o unuvariap la isagaong me noi ga ugama, ‘Nunuo irie migana leba muong, o eba kan auanpala non migana?’ ” ²¹ Na irie tara Iesu la mamumuriraong papaluaip ma teip ga magaulap la memaning non ara non ara tafaiap. Makalaong papaluaip ma muranap

mila kiram ira ma. Ga papot ma inamaniap la sapsapmeng, Iesu la ina makosarong irap ma ga inagat umai. ²² Iesu la upulo urio ties ga ugama, “Ina terigimang ga mala amalava Ioanes ma mirie pagap titot la magimamang ga maptam. Teip ga magaulap la sapsapmeng irap ma la inagat umai. Ga teip ga magaulap la kiram kibap ma la inagat menum. Ga neip ma mirie la iot tapak ira ma la inar babaum, ga teip ga magaulap la bangutmeng kigip ma la inar mepto ties. Ga mirie gat la mevara ra la inagat meinim ga man ovaikong Iesu bais ula mumuru mai teip ga magaulap mila baim are unuli Aisaia la uaramam. ²³ Pa inamaniap la tale fufulutieng nagan maiong me rulam, laminais ang Morowa la eba iot mabuo.”

²⁴ Tara la lila lialo litiro teipien ties aun Ioanes, urie maulo Iesu teip ga magaulap a Ioanes. Ugama gare ro, “Tara la mila na pianam la karuk ma inamaniap una, mila meba agimaming man paga? Atabo mila meba agimaming non pitpit la airakieng ifif, a? Karuk. ²⁵ Tie, mila meba agimaming man paga? Atabo mila meba agimaming non migana la uabua sasa ila mumuri? Karuk. Inamaniap la maiabuam sasaip mila mumurum ga memanim pagap mila mumurum ma neip, mirio inamaniap la are tiro la mime maionama na luguan ang orong. ²⁶ Pa mila meba agimaming man paga? Mila agimaming non unuli, a? Eva, mirulo ra irie la kakani migat me unuli. ²⁷ Babam ula puaru la tiesieng aime ga igama, ‘Miptang eba asagarang migana ba ruang meba ovaikang ties tung, ga eba ake me nulam

ga eba orangaang alang nung.’ *Malakai*
3:1

²⁸ Mirulo ra: Ioanes la makurupin mirie inamaniap la maionama na kimanam. Pa migana la kakapi migat na inamon ang Morowa, irie la akurupin Ioanes.” ²⁹ Mirier inamaniap ga teip la mime maiaro takis la maiaro unuavariap na kilan a Ioanes la mepto ra uriro ties ga megama, “Migat, tavuk ang Morowa la puvuvui.” ³⁰ Pa Parasaioip ga teip o agat o maimai la tale kan omela unuavariap aun Ioanes. Are ratmat ga maialam ibup ma iro alang ula mumuru la masinguala Morowa o. ³¹ Pa tiesong Iesu ga ugama, “Man ties leba taramang me teip ga magaulap a irio tara, mirie man teip ga magaulap, a?” ³² Mirie gare lop la man maionama kabirana o pianam o sune ga man marikmeng kabirana ma ga megama, ‘Man afuvang kofi me milam pa kikisming ga tale ga mivina. Man puvara o kadik me inamaniap mila mevara, pa tale ga miliba.’ ³³ Ioanes o unuavariap la muo, pa tale kan u pu-run, ga tale kan tapu o burunam ula mamaranu; pa migama, ‘Muranama ila kire la ut ira.’ ³⁴ ‘Titot Migana migat ang Morowa la muo ga parakong ga tapu. Ga migama, ‘Agimaming, migana la mitara ume parak papaluaip ga migana la mitara ume tapu papaluaip o burunam ula mamaranu. Irie migan maiang teip o unuarap ma kakepup ga inamaniap o kirinim.’ Eva, man tiesming gare rie. ³⁵ Pa inamaniap la omeuluan ties ang Ioanes ga ties tung, eba ovaikmeng gare ro, agat ang Morowa la urie paga migat.”

Non magabun o kirinim la maikinieng kibap a Iesu

³⁶ Non migana a gar maiang Parasaiop la amarikong Iesu meba parakang ga irie. Urie, ula Iesu na luguan ang irie migana ga unama na parak. ³⁷ Pa na urie taun non magabun la ionama. Urio magabun la ime okosar kirinim, ipto ties a Iesu la unama na luguan ang irie migana. Urie, pareieng urio magabun ga iara non kadi ila mumuri a sanda ga muio aun. ³⁸ Ga ila dusieng malonim a Iesu kagarat ai kiban a ga man iliba. Kup na irap o la meriva bo kiban a Iesu ga man mabaila ma kavurup o bugam o ga pareieng ga man ledemieng kibapien a Iesu, ga man leikinieng kibapien a a irie sanda la iavia me rie. Ga aikinieng kiban a, a ikin ila kukufong. ³⁹ Irie migana a gar maiang Parasaiop la amarikong Iesu ga muo parakong na luguan ang, la agimaong iriro paga la akosarieng uriro magabun, are ratmat ga ugama, “Teivuo! Lama irio migana la irie unuli migat, eba oera urio magabun la iabua kilan o ira a ga eba aera tavuk iang gat, urie magabun kan maset o kirinim.”

⁴⁰ Are tapmat ga ugama Iesu, “Simon, mating non ties la tuga noralava o”, pa ugama Simon, “Migana o usigngnualap, ovaiknang urie ties.”

⁴¹ Pa ugama Iesu, “Narain teipien la limaning sinauan aun non migana. Irie la amaning sinauan a 2,000 ma Kinap. Pa irie la amaning sinauan a 200 ma Kinap. ⁴² Pa tale kan limaning alang meba livulang irie sinauan ma mirie kakepup. Are tapmat ga uvaia iruo migana irie sinauan liang. Tie, aga lie la eba naang maset aime?” ⁴³ Upulo

Simon ties ang gare ro, “Atabo irie migana la uara sinauan a 2,000 ma Kinap, eba naang maset aime.” Ugama Iesu aime, “Eva agat nung la migat o.”

⁴⁴ Terigiong Iesu ga mai me iro urie magabun ga aulo Simon, “Ogimanang uro magabun? Muruo togo na luguan nuang pa tale kan nualo burunam ba toun meba tegosliong kibapien tuo, pa uro magabun la legosieng kibapien tuo o burunam ma irap o. Ga mabaila ma kavurup o bugam o. ⁴⁵ Tale kan nualo udemdem toun. Pa na tara la muruo tuobu ga muio poieng titot, urirot magabun la man ledemieng kibapien tuo. ⁴⁶ Tale kan oikinung bugam tuo a ikin. Pa urirot magabun la aikinieng kiban tuo a ikin ila kukufang. ⁴⁷ Are tapmat ga norulo: Okosarieng papot o kirinim pa tuavaiam ara mirie kirinimup iam ganam, are ratmat ga mitara naieng me rulam. Pa migana o magabun la okosarong it tatak kirinim ga tuvaio kirinim ang eva ebat kirat it naang me rulam.” ⁴⁸ Pa oulo Iesu urie magabun gare ro, “Tuavaio ra kirinim nung.” ⁴⁹ Pa inamaniap la maionama bo luaga mirie ga Iesu la pumaiaro ties ga man tiesmeng it uadan ma kan. Megama, “Irio migana irie aga ga ume ovugutuara kirinim?” ⁵⁰ Iesu la oulo urie magabun ga ugama, “Nagan nung la nomuriraieng ara. Nala un malina.”

8

Non magaulap la man meuluan aime Iesu ga man menu

¹ Tubiat it kirat, Iesu la kaliong na mirier taunup ga pialap. Ga man baisong o bais ula mumuru o inamon ang Morowa mai teip ga magaulap. Ga 12 ma lop am o usingnualap la man menum ga irie. ² Ga non magaulap tinan la makalaong Iesu muranap mila kiram ira ma ga mamumuriraong tafaiap maiam, mirie gat la man menum ga irie. Urie la bonim o Maria ga meivo gat o, Maria onim Makdala, tinan la makalaong Iesu 7 ma muranap mila kiram iro. ³ Ga Ioana, kuala ang non Ila Kani la uale bo luguan ang orong Herot, bonim a Kusa. Ga Susana ga papaluaip ma non gat la agamelie Iesu ma pagap maiam kan.

Ties o uvuvuo me migana la ulio kabo o parak na ubi

⁴ Non gar ma teip ga magaulap la mumaio nebolameng, pa teip ga magaulap onim na mirier pialap mila kakanim la mumaio ai Iesu. Ga ualo Iesu non ties o uvuvuo maun, Ugama, ⁵ “Non migana la ula magoong kabop o parak na ubi. Tara la man magoong tomat tie mirie non kabop o parak la melum na alang. Ga mabutbutmeng inamaniap pa mirie la maiom kobengip. ⁶ Pa non kabop o parak la melum na kimanam, la ame tadasip. Ga sikmeng kakalait pa kimanam la karuk kan maset o burunam. Are tapmat ga paremeng miro kabop o parak ga laluom ganam ga mevara. ⁷ Pa non kabop o parak la melum kabirana ma iagurup, la ame sisirip. Ga mirie iagurup la betmeng ga maialuam ga tale lopmaiat. ⁸ Pa non kabop o parak la melum na

kimanam ula mumuru ga siksikmeng ga mulum ga ame papot o parak mabuo, mirie la lopmaiat gare 100.” Iesu la man tiesong gare rie ga ituamu urie ties gare rie, urie ugama maima, “Migana o magabun la ame kigip, temaieng le aptang uro ties.” ⁹ Lop am o usingnualap la amarikmeng a muana o urie uvuvuo. ¹⁰ Pa ugama Iesu, ‘Morowa kan irie la misingualar a muana o ties ula kagoiri o inamon ang Morowa. Pa mirie non teip ga magaulap la mimet mepto urie ties o uvuvuo. Are tie ga irap ma leba agimameng paga la akosartung ga kigip ma leba meptang ties tung, pa tale kan puomeng leba ameira muana ma miro pagap.’ *Aisaia 6:9*

Muana o ties o uvuvuo me kabo o parak

¹¹ “Muana o urie ties o uvuvuo la are ro: Urio kabo o parak la are ties ang Morowa. ¹² Non kabop o parak la melum na alang, la are teip ga magaulap la mepto ties ang Morowa, pa tubiat ga muo Satan ga uaro urie ties na dalap ma, babun naganmeng ira Morowa ga ina gat malagiang. ¹³ Non kabop o parak la melum na kimanam la ame tadasip, la are teip ga magaulap la mepto ties ga omela ga tevurusmeng ume, pa mirie la kamena gare tatak wit la tale ame igulup le mela lourup maset na kimanam. Naganmeng it kirat pa na tara o uvuvuo inagat mime amaiolai Morowa. ¹⁴ Pa non kabop o parak la melum uadan ma iagurup la ame sisirip, mirie la kamena gare teip ga magaulap la mepto ties ga man menum un, pa tara la betmeng papot ma non ara non

ara giginanimup na uro inamon ga giginanimup ma kakepup ga tevurus o urio inamon ira ma, tie miriro la maialum. Are tie ga tale maset lopmaiat. ¹⁵ Pa mirie kabop o parak la melum na kimanam ula mumuru la kamena gare teip ga magaulap la mepto ties ga maiario maranit na dalap ma. Ga dusemg maranit ga man mulum ma mirie lap ganam na nunamap teteiliat.

Lam la meraio avat koi

¹⁶ “Man teip ga magaulap la mime maialabio lam ga obakbakmeng a koi o maiabu tatang pat labun. Karuk. Mime maiabu tatuan bo luaga o kudat ga inamaniap la maiobu na luguan la eba ogimameng urio lalabie. ¹⁷ Mirier pagap la kogomeri tubiat eba betmeng la uakap. Ga mirier pagap la mabakbakmeng, tubiat la eba mavaikang Morowa ga teip ga magaulap leba mameira. ¹⁸ Are ratmat ga temamalienming meba maset miptang urogo ties ga omiuluo. Memani, leba noba migana la uariam noba tiesiap am Morowa ga mauluan tie eba alam Morowa papot ma maun. Pa noba migana leba tale aring uriro ties, eva, man it tatak nap o ties la uario, tubiat la eba ovugutara Morowa ira.”

Naga ga papap am Iesu la mumaio agimameng

¹⁹ Na irie tara, naga ga papap am Iesu la mumaio ga namo agimameng. Pa papot ma teip ga magaulap la nebolameng ga tale puomeng meba mumaiong ai. ²⁰ Pa non inamaniap la amelo ga megama, “Naga nung ga papap nuam mipma la man dusemg lavie, la namo nogimameng.” ²¹ Pa upulo ties maiong, gare ro, “Teip ga magaulap la

mepto ties ang Morowa ga omeuluo, mirie nagap tuam ga papap tuam.”

Tiesong Iesu ga ivara ifif ula kakanu

²² O non la tubiat, tegoong Iesu bo non obinam ula kakanu irie ga lop am o usingnualap. Ga ugama maima, “Narung le bula toma na nap o kin.” Aret tie ga temaiara ga mela. ²³ Man ibirieng obinam ga ila urie pareong Iesu ga duriong. Na irie tara la teiara ifif ula kakanu na kin, ga namo dakieng burunam na obinam. Ga kagarat it meba namila obinam maun. ²⁴ Paremeng ga mela maimua Iesu ga megama, “Ila Kani, Ila Kani, ebar naminbula.” Teuara Iesu ga magimaong mirie pagap la betmeng. Ga dusong ga obukula urie ifif ga baulup mila kakanim, ga ifif ga baulup mila kakanim la mevara, ga tale gat musieng pirom. ²⁵ Pareong Iesu ga maulo ga ugama, “Nagan ming la iot lagum?” Pa mitara merau ga man agatmeng ga tiesmeng kabirana ma kan gare ro, “Irio migana, irie aga, a? Tiesong me iro ifif ga baulup mila kakanim ga olmeuluan ties ang.”

Iesu la makalaong muranap mila kiram ira non migana

²⁶ Tubiat, ibirmeng na pirom ga mela betmeng na nap maiang Gerasap. Urio pianam la iot toruan na nap o kin Galili. ²⁷ Iesu la oulai obinam ga ula labinim, pa non migana onim na urio pianam ula kakanu la betong ai. Non muranap mila kiram la maiot ana iriro migana. Tinan kan la tale kan ume una buruma. Ga tale kan ume unama na luguan ba. Karuk. Ume unama kabirana ma unap. ²⁸ Na tara la agimaong irio migana

Iesu tie muo ga lekofong dadebip a ga kukupong ga ugama, “Iesu nunuo Poi ang Morowa nakap migat. Nuga mani le akosarnang ira ruo? Tika ira nuu, buat tokiraranung!” ²⁹ Memani, Iesu la tiesong ara me ira irie muranam ila kire meba aolaing irio migana, are tie ga kukupong irie muranama. Memani, papot ma lap irie muranama ila kire la ume agilivamong irio migana. Ga inamaniap la mime umaiale abuo mar mirie lap, la mime avis a sen ga ankap. Pa umet madukduk mirie pagap. Ga irie muranama ila kire la ume akala me tomat na pialap la karuk ma inamaniap mana.

³⁰ Pareong Iesu ga amarikong, “Man bonim nuu?” Pa ugama, “Bonim tuo. Turuo papaluaip ma teip o danunumiap. Memani, papaluaip ma muranap mila kiram la maiobu ana.” ³¹ Ga mirie muranap mila kiram la kukupmeng maranit me Iesu ga amelo gare ro, “Buat pakalanung me na iou.” ³² Na iriro tara, non gar ila kakani ma kumep la man parakmeng bo tatak kavinama kagarat it. Are ratmat ga miriro muranap mila kiram la marikmeng maranit me Iesu, gare ro, “Panairang meba pala pobung na irobu gar ma kumep!” Tie, uairam Iesu ga mela. ³³ Pa mirio muranap mila kiram la amaiolai iriro migana ga mela maiobu na kumep. Ga ibirmeng miriro kumep maranit ga mela todang na non pianam ula kiro ga melum na kin. Ga kongameng ga mevara.

³⁴ Pa mirie la mime umaiale bo kumep la agimameng iriro paga la betong, tie merau ga igomeng ga ovaikmeng ties a iriro paga la betong,

na taun ga na non tatak napup tapmat. ³⁵ Ga paremeng teip ga magaulap ga mela agimameng irie paga la betong. Ga mumaio ai Iesu ga agimameng irie migana, tinan la maiot muranap mila kiram ira a la amaiolai ra, urie unara buruma ga agat ang la uakap bat. Ga man unama kagarat mai kibap a Iesu. Are ratmat ga teip ga magaulap la agimameng irio paga ga merau. ³⁶ Pa inamaniap la magimameng miriro pagap, la makosarong Iesu ira irio migana, tinan la maiot muranap mila kiram ana ga inar mumuri. ³⁷ Ga inamaniap onim na mirio napup iam Gerasa la tiesmeng maranit aime Iesu meba aolaing iriro nap ga ala. Muana la mitara merau. Urie, ina teuaba Iesu bo obinam ga mela. ³⁸ Pa irie migana la amaiolai muranap mila kiram, la amarikong Iesu ga ugama, “Tuga tala ga nunuo.” Pa ina asagaong Iesu ga ula, ga aulo gare ro, ³⁹ “Ina teriginang me lakuan nung, ga ovaiknang ties ma mirie pagap ganam la makosarong Morowa ira nuo.” Urie, pareong iriro migana ga ina terigiong ga ula ovaikong ties mai mirier teip ga magaulap na taun ang ma mirie pagap la makosarong Iesu ira a.

Iesu la inagat imu kubebun ang ila uke, ga omuriraong magabun la paieng ira ma burap am

⁴⁰ Non tara la inagat terigiong Iesu me na non nap o urie kin. Ga teip ga magaulap la tevurusing aime la muo. Memani, mirier ganam la man uanmela aime. ⁴¹ Na tara la nebolameng ga irie, non migana la betong bonim a Iairas, irie la uke me luguan o usingnualap. Muo kumuong kagarat ai kiban a Iesu ga amarikong maranit

gare ro, “Munang na luguan tuang.” ⁴² Irie la amaning it namurit kubebun. Ga urie kubebun la imanin 12 ma karaip. Urie la imanin tafa ula kakanu ga kagarat it meba iving. Are tie ga amarikong Iesu meba oagaalie. Pareong Iesu ga ula ga irie, ga gar ila kani ma teip ga magaulap la neibosmeng ai ga man akalimeng.

⁴³ Pa non gat magabun la ionama tie la ime iaria olabuan ma mirier lap, ga ionama gare tie puoieng ira ma 12 ma karaip. Ga karuk kan a migana ba o umakmager la puoong meba omumuriraang urie tafa ieng. ⁴⁴ Urie magabun la muio kagarat malonim a Iesu ga iabua kilan o ira nap a buruma ang Iesu. Okosarieng gare tiro urie talet kagat ga balakong ara olabuan iro ga tale gat uriva. ⁴⁵ Pa mamarikong Iesu ga ugama, “Aga la uabua kilan a ira ruo? Mirier ganam la megama, “Tale kan turuo. Tale kan turuo.” Pa ugama Petro, Migana ila uke, papaluaip ma teip ga magaulap la man nokalimeng ga man nedudumeng ira nuu.” ⁴⁶ Pa ugama Iesu, “Non la uabua kilan a ira ruo. Orit, memani ogasangentung non ngangas tung la toiolai ga ila.”

⁴⁷ Uriro magabun la oit ara la tale gat puoieng leba kagoiring. Are tapmat ga didirieng. Ga muio kumuieng me lourup kagarat ai Iesu ga na irap ma mirier teip ga magaulap ga tiesieng memani ga iabua kilan o ira Iesu ga are mani ga kakalait no tafa ieng. ⁴⁸ Ga oulo Iesu ga ugama, “Poi rung, nagan nung it la nomumuriraieng. Nala ga dalap nuu leba maiot teteiliat.”

⁴⁹ Man tiesong ka, pa non migana onim na luguan ang Iairas irie la uke me luguan o usingnu-

alap la muo. Ga aulo ugama, “Poi nung la ivara ra. Buat gat ina araunung migana o usingnualap.”
⁵⁰ Iesu la upto urie ties ga aulo irie migana gare ro, “Buat nurau. Nagannang it ga eba ina mumuru ba.”
⁵¹ Pa na tara la betong Iesu na luguan ang migana ila uke tie tale kan uairam teip ga magaulap meba mela ga irie na luguan. Karuk. Alagiong it Petro, ga Ioanes ga Iemes, ga ira ang ga naga ieng, urie kubebun ga miriet la mela ga irie.
⁵² Ga mirier inamaniap na luguan la man maialibo urie tatak kulamut. Pa maulo Iesu ga ugama, “Buat miliba. Tale kan ivara, pa durieng it.”
⁵³ Mepto urio ties ga man fugaumeng kan maset aime. Memani, omeit maset urio kulamut la ivara ra.
⁵⁴ Urie pareong Iesu ga uaria kilan o urie tatak kulamut ga omarikong maranit ga ugama, “Tatak kubebun, tenara!”
⁵⁵ Urie, ina uobu muranama o urie tatak kubebun. Urie, talet kagat ga inar inim, ga maulo Iesu ga ugama, “Mialang paparakiap ba un.”
⁵⁶ Ga ira iang ga naga ieng la agimaliong iriro paga ga turupliaba maset, pa tiesong Iesu maranit me ira lie ga ugama, “Baraba amalo migana ba o magabun ba a iriro paga.”

9

Ualo Iesu ubi maun 12 ma lop am o usingnualap

¹ O non la, upamuam Iesu 12 ma lop am o usingnualap ga ualo ngangas ula kakanu ga kaguma maun, meba makalameng mirier muranap mila kiram, ga mamumurira meng non ara non ara tafaiap. ² Ga masagaong ga mela

meba baismeng o ties o inamon ang Morowa ga mamumurirameng teip ga magaulap la tafameng. ³ Ga maulo, “Baraba miaram pagap ba ga mimi me nunumiap; kudek ga kein ga purun ga kakepup, ga buat miaran narain sasaipien. ⁴ Leba mila miobung na luguan ba, eva man mionang it tie na irie luguan puoieng na tara leba ina amiolaing irie luguan. ⁵ Pa leba tale milagimeng me na luguap maiam, tie omiolaing urie pianam ula kakanu ga obamila palinim o kimanam la iot na kibap mi, meba magatmeng inamaniap kiribasiap maiam.”* ⁶ Urie menum lop am o usingnualap ga mela tomat na mirier pialap, ut namurit ut namurit Ga man ovaikmeng bais ula mumuru ga man mamumurirameng mirier teip ga magaulap ganam la tafameng.

Herot la namo aera Iesu irie aga migat

⁷ Urie, upto orong Herot ties ma mirier pagap ganam la makosarong Iesu ga agat ang la libonieng, memani mirie la megama, ‘Ioanes o unuavariap la inagat teuara na una.’ ⁸ Pa mirie la megama, ‘Elia la inar betong.’ Pa mirie gat la megama, ‘Atabo noba unuli onim tinan la inagat teuara ga man makosarong miriro pagap.’ ⁹ Ga ugama Herot, “Agiriptung ara kakong a Ioanes, pa iriro migana la irie aga, ga man tuptam non ara non ara tiesiap aime?” Are tapmat ga mitara kadikong Herot ga namo agimaang Iesu ga aera maset irie aga.

* **9:5:** Muana a irio tavuk la obamila palinim o kimanam la iot irama kibap mi la are ro: Morowa la eba bukbugang maime ga makiraraang, memani tale kan mime mepto ties ang.

Iesu la ualo parak maun 5,000 ma teip

¹⁰ Tie, terigimeng 12 ma lop o usingnualap ga amelo Iesu ma mirie pagap ganam la makosarmeng. Pareong ga miriet la malagiong ga mela na non taun bonim o Betsaida. ¹¹ Pa gar ma teip ga magaulap la ameit ara ga man meuluan aime Iesu. Mumaio ai ga teuba la mumaio. Ovaikong ties me inamon ang Morowa me maun. Ga mamumuriraong inamaniap mila tafaang. ¹² Nabit ara 12 ma lop o usingnualap la mumaio ai Iesu ga megama, “Ila Kani, masaganang teip ga magaulap meba mela na pialap tapmat, ga na non napup tomat meba oisinneng parak ga nap me duri. Irio nap la bunama ana la karuk ma inamaniap.” ¹³ Pa maulo Iesu, “Mimi kan le maialang parak maun.” Pa megama, “Tale pamaning papot parak. Pa pamaning it muanam ma purulup ga narain abulapien. Atabo nanung meba pala ga ouveng parak me mirio teip ga magaulap ganam?” ¹⁴ Memani, 5,000 ma teip ga numeilup maiam la maionama. Pa maulo Iesu lop am o usingnualap ga ugama, “Mamilava meba iat maionang are ba ut 50 50 ma teip ga magaulap.” ¹⁵ Lop o usingnualap la okosarmeng gare tie, ga makosarmeng teip ga magaulap ga maionama lourup. ¹⁶ Ga uaram Iesu miriro muanam ma purulup ga narain abulapien, ga mai me na panbinim ga ualo temaieng aun Morowa. Ga mapukoula ga ualam maun lop o usingnualap ga man mavuotmeng me ira ma teip ga magaulap. ¹⁷ Ga mirie ganam la parakmeng ga utmeng. Ga maiaram lop o usingnualap napup o paparak ga masuvarmeng 12 ma keip.

Petro la tiesong me Iesu irie la Karisito

¹⁸ Pa a non tara Iesu iriet talamet la man okosarong marik. Pa lop o usingnualap la man maionama tie. Teuara Iesu ga mamarikong ga ugama, “Agat maiong teip ga magaulap la megama turuo aga?” ¹⁹ Pa mepulo lop o usingnualap ties ang ga megama, “Mirie la megama, ‘Nunuo Ioanes o unuavariap.’ Pa mirie la megama, ‘Nunuo unuli Elia’. Pa mirie la megama, ‘Nunuo unuli onim tinan la inagat inim.’” ²⁰ Pa mamarikong Iesu ga ugama, “Pa mimi kan la migama turuo aga, a?” Pa upulo Petro ties ang ga ugama, “Nunuo irie Karisito Morowa la asagaong.”

Iesu la ugama eba aving ga eba inagat teara

²¹ Pa Iesu la tiesong maranit ga mabunakong baraba amelo migana ba aime ire aga. ²² Ga ugama, “Poi ang Migana migat ang Morowa eba aving papot ngitngit ga teip mila uke onim Iudaia ga miridaip mila kakanim ga teip la omeit maset maimai leba maialam ibup ma ira a, ga eba menamung ga aving. Pa na la lama naien eba ina teara.” ²³ Pa maulo mirier lop o usingnualap gare ro, “Leba noba migana la namo toauluo, tie eba iniang kan na ang, ga aving maiogun ang ma mirie lap ganam ga toauluo. ²⁴ Memani, leba noba migana la namo aring maranit ninimiap ang kan, eva urie ninimiap ang leba karuk ba ume. Pa leba noba migana o magabun la uairo ninimiap ang me rulam, eba alagirang ga ninimiap ang la eba iot maset. ²⁵ Pa leba noba migana la okosarong butamat ga uariam

mirier pagap onim na kimanam, pa irie kan la tekiraraong. Atabo miriro pagap ganam la eba agamelie, a? Karuk kan maset! ²⁶ Leba noba migana la muliuba me rulam ga me ties tung, turuo Poi ang Migana migat ang Morowa gat leba muliraba aime. Eva, eba muliraba aime na tara la eba murang na lalabie ila kakani ruang ga lalabie ila kakani ang Ira ruang ga angelop am mila babaim. ²⁷ Mirulo migat, Non teip mirie la man dummeng togo titot la eba ka tale meving puoieng na irie tara leba ogimameng inamon ang Morowa.”

Neip a Iesu la betmeng ga non ara

²⁸ Uaramo ra Iesu urie ties ga tubiat gare gamin ma lap la melara, pareong Iesu ga alagiong Petro ga Ioanes ga Iemes, ga menum ga mela nakap bo non kavinama. Pareong Iesu ga namo okosarang marik. ²⁹ Na tara la man okosarang marik tie aragiieng pava a ga non ara gare lalabie ga buruma ang la pasokong migat ³⁰ Pa talet kagat ga betliong narain teipien ga man tiesliong ga Iesu. Irie la Moses pa irie la Elia. ³¹ Betliong na lalabie ila kakani ga man liaramam pagap mirie leba makosarang Iesu ga eba menamung ga aving toma Jerusalem.

³² Irap a Petro ga litie migapien angan la dudurutmeng ara ga namo durimeng. Pa na tara la meinim ga agimameng lalabie la betong ira Iesu ga litie teipien la man dusliong ga irie. ³³ Na tara la namo aliolaing Iesu ga lila pa Petro la aulo ga ugama, “Ila Kani, temaieng la ponama to. Eba makosarpang naien ba ma luguap, nuang irie pa ang Moses irie, ga ang Elia irie.” Pa tale kan oit

Petro uriro ties la man uaramo. ³⁴ Na tara la man uaramo Petro uriro ties, pa muio non uvau ga ialuam ga merau. ³⁵ Pa non nivunama la tiesong tapma na uriro uvau. Tiesong gare ro, “Irie, la Poi ruang aiterung ara meba okosarang ubi tung. Miptang it ties ang ga man omiuluan!” ³⁶ Iriro nivunama la tiesong ara urie agimameng it Iesu talamet la man unama. Ga tigit it man maionama. Pa na irie tara tale kan amelo migana ba ma miriro pagap la magimameng.

Iesu la amuriraong non kulot la ame muranama ila kire

³⁷ Urie, maionama o namurit arubu bo kavina ma ga tubiat ina temeinie. Urie, non gar ila kakani ma teip ga magaulap la mumaio amaiop Iesu na alang. ³⁸ Non migana kabirana a iriro gar ma teip ga magaulap la kukupong maranit ga ugama, “Migana o usingnualap, nomariktung maranit kan, munang agimanang poi ruang ila migana. Iriet namurit poi ruang. ³⁹ Non muranama ila kire la ume agilivamong ga ume kakalait kukupong maranit. Ga irie muranama la ume airakong maranit ga ime iura biso na nanam a. Irie muranama la ume makirara maset neip a ga tale iga aolaing kakalait. ⁴⁰ Pa mamariktung lop nuam o usingnualap meba akalameng iriro muranama ila kire. Pa tale puomeng.” ⁴¹ Upulo Iesu uro ties ga ugama, “Mimi teip ga magaulap a iriro tara, tale kan mimaning nagan ga dalap mi la tale puvuvum. Namuk ma karaip leba ka man tonang ga mimi ga taving giginanim ming? Alaginang poi nuang mero.” ⁴² Man unum ka

me ai pa irio muranama ila kire la agoong me lourup ga airakong kirat. Pa abukula Iesu iriro muranama ila kire ga amumuriraong ga ina uala aun ira ang. ⁴³ Ga mirier teip ga magaulap ganam la ogimameng ngangas ang Morowa ula kakanu, ga turupmaiaba kan maset. Ga teip ga magaulap la agatmeng papot me mirie pagap la makosarong Iesu. Tie maulo Iesu lop am o usingnualap, gare ro,

Lama narain la la uaramo Iesu nuvarap ang

⁴⁴ “Tie, maset miabung urogo ties na kigip mi. Memani, tubiat it kirat eba maialang Poi ang Migana migat ang Morowa na kilalap ma teip mila uke.” ⁴⁵ Pa tale omait uriro ties. Memani, muana o uriro ties la kogoiri maime, are ratmat ga tale maset omeit. Pa merau ga tale ga amarikmeng a muana o uriro ties meba maalava.

Aga la natauanong

⁴⁶ Tubiat lop o usingnualap la pumaiaro non ties o nenananulap kabirana ma ga man ties-meng me aga la natauanong maime. ⁴⁷ Pa Iesu la oit ara agat la iot na dalap ma. Ga pareong ga ula alagiong tatak kulot ga muo dusong na taralap ga irie. ⁴⁸ Pareong ga ugama maime, lop o usingnualap “Aga migana la agaulie iro tatak kulot na bonim tuo, irie la toagaulie. Ga aga migana la toagaulie, tie agaulie irie la tosagaong ga muruo. Memani migana la tale amaning bonim ga kakapi migat kabirana mi ganam, irie la unama natauan.”

Migana la tale nekaroula ga mimi la irie migan ming

⁴⁹ Ioanes la amarikong Iesu gare ro, “Ila Kani, agimapang non migana la man ivo bonim nuu ga man makalaong muranap mila kiram. Pa tale kan uluan me bulam. Are ratmat ga abunakpang.”

⁵⁰ Pa maulo Iesu, “Baraba abunakming. Migana la tale karorama ming, irie migan ming.”

Iesu la unum me Ierusalem ga lop am o us-ingnualap

(Luka 9:51–19:28)

⁵¹ Tara ang Morowa la namo alagiang Iesu me na panbinim la muo kagarat. Gare rie la uburior Iesu agat ang la namo ala Ierusalem.

⁵² Ga masagaong non teip meba mela la ike aime ga marangameng pangap. Miriro teip la mela ga maiobu na non pianam maiong Samariap ga namo marangameng pagap am. ⁵³ Pa inamaniap onim na urio pianam la tale iga alagimeng Iesu me na luguap maiam. Memani, mepto ra ties la namo ebar ala Ierusalem. ⁵⁴ Pa lopien angan o usingnualap, Iemes ga Ioanes la agimaliong irio tavuk ga alilo, “Ila Kakani, atabo nanung meba omarikipang kit ba onim na panbinim meba masuamieng miriro inamaniap?” ⁵⁵ Pa terigiong Iesu ga lebukula. ⁵⁶ Ga menum ga mela na non pianam.

Tiesong Iesu a tavuk o unuluap aime

⁵⁷ Urie, man menum ka na alang, pa non migana la aulo Iesu ga ugama, “Mirier pialap ganam leba nala mana, turuo gat leba tala ga nunuo.”

⁵⁸ Pa Iesu la aulo gare ro, “Kavunap mila suvameng la memanim lup na kimanam, pa kobengip la memanim panalip bo kuop. Pa Migana migat

ang Morowa la tale kan amaning pianam meba oduriang bugom a una.”⁵⁹ Ga aulo Iesu non gat migana ga ugama, “Munang tonouluo.” Pa irie migana la upulo ties ang Iesu ga ugama, “Migana ila Kakani, tonairang ka meba tala ga tamung ira ruang, ga tubiat eba bat murang ga norouluan.”⁶⁰ Pa aulo Iesu, “Buat. Inamaniap mila uvara, eba kan memum inamaniap mila uvara. Pa nunuo, nala ga ovaiknang ties o inamon ang Morowa.”⁶¹ Pa irie non migana la muo ga aulo Iesu gare ro, “Ila Kani, tuga touluo me nulam. Pa tuga ka kenala me rulam meba tala ga tamama ‘mionang ara rie’ me mirie la man maionama na luguan tuang.”⁶² Pa aulo Iesu ga ugama, “Karuk. Man migana la namo okosarang ubi rung pa uariam papot ma pagap ga mime merana tapmat, tale kan puong iro inamon ang Morowa.”

10

Iesu la masagaong 72 ma teip meba mela okosarmeng ubi ang

¹ Tubiat Ila Kani la maiteong non 72 ma teip gat ga masagaong ga mela ut narain ut narain ga mela meke aime. Masagaong ga mela na mirier taunup ga pialap tubiat irie gat leba ala mana.² Ga maulo ga ugama, “Papaluaip ma paparakiap la piram ara na ubi pa karuk kan ma papot inamaniap o ubi meba kakavameng. Are ratmat ga marikming me Ira iang ubi meba masagaong inamaniap ba o ubi meba mela mepamum paparakiap.”³ Mila, pa miptang; misagarung gare tatak sipsipup kabirana ma suvailap.⁴ Baraba

miavia kigie ba ma kakepup ga kein me unuaviap ma upaubip ga kibap me ubut. Ga buat mialo 'kabirana' aun noba na alang.

⁵ Leba mila miobung na luguan ba, lake ka tiesming gare ro, Malina le ot maun teip ga magaulap onim na iro luguan.” ⁶ Ira ang irie luguan leba migana ba la buat maiot teteiliat dalap a, eva, iriro malina la miala aun eba ot aun iriro migana. Pa leba karuk ba a migana ba gare tiro, irie malina la miala maun eba ina terigiang ga ina ot miun. ⁷ Man mionang it na iriet namurit luguan. Ga man parakming ga man tapmio ma pagap la maialam miun, memani, migana la ume ubi la puoong meba oala uniap ang. Baraba guraming ga mila tapmat na mirie luguap.

⁸ Ga leba mila tapma na noba taun ga leba milagimeng me na luguan maiang, tie omila urie parak la ovuotmeng me miun. ⁹ Ga mamuriraming tafaiap na irie luguan. Gare rie ga mamilava ga mimama, 'Inamon ang Morowa la muior kagarat mi.' ¹⁰ Pa leba mila na noba taun ga tale iga meptang ties ming ga milagimeng me na luguap maiam, tie eba okosarming gare ro. Eba mila dusming na alang me na urie taun, ga eba mimama, ¹¹ 'Kanauri o kimanam onim na uro taun ming la parepieng ira ma kibap pa. La inar agagerpang gat me ira mi.* Pa mimi kan le oogatming maset, inamon ang Morowa la muior kagarat. ¹² Mirulo, na la la ovuoong Morowa meba eralim teip ga magaulap na ties, gigananim

* **10:11:** Meba misingiala gare ro, Morowa la ume bukuk me urie kiribas lare rie la okosarming.

la betieng irama teip ga magaulap onim na urie taun la eba kakanu ba migat ume urie giginanim la betieng ira gar onim na taun Sodom.’

¹³ Iesu la inagat tiesong gare ro. “Kadik maset, mimi teip ga magaulap onim na taun Korasin! Ga kadik maset me milam teip ga magaulap onim na taun Betsaida! La noba migana la ula na taun Taia ga na taun Saidon ga mamumurira ang inamaniap mila tafameng, ga makosarang non ara non ara pagap mila mumurum are rie la makosartung na pianam ming, eva tinan kan gar onim Taia ga Saidon la puomeng meba tekavurmeng o utara o kadik. Ga eba maionang na utara o kit ga eba marigimeng dalap ma. ¹⁴ Tubiat na tara Morowa leba ama maiteang, tie giginanim maiong inamaniap onim Taia ga Saidon la eba tale kakanu ba gare giginanim leba mioping. Memani, muana la agimaming paga ila kakani la akosartung kabirana mi, pa tale kan marigiming dalap mi ga iling agat ming ira ruo. ¹⁵ Ga mimi teip ga magaulap onim na taun Kaperenaum, atabo miga eba mimiaving migat me na panbinim, a? Karuk. Eba mikiraraang Morowa ga eba mila sivutming na iou.” ¹⁶ Pa Iesu la maulo 72 ma lop am o usingnualap ga ugama, “Teip ga magaulap la mepto ties ming are la mepto ties tung. Pa teip ga magaulap la maialam ibup ma ira mi, are la maialam ibup ma ira ruo. Pa teip ga magaulap la maialam ibup ma ira ruo, mirie la maialam ibup ma ira a Morowa la tosagaong ga muruo na uro inamon.”

72 Ma teip o ubi la inar terigimeng

¹⁷ Tubiat 72 ma lop am o usingnualap la terigimeng ga mitara tevurusmeng. Ga megama, “Ila Kani, man pivo bonim nuo ga muranap mila kiram gat la omeuluan ties pang.” ¹⁸ Pa maulo Iesu ga ugama, “Agimarung Satan la oulai panbinim ga ulum gare ililak o uvau la ilo. ¹⁹ “Miptang! Tualo ra ngangas miun, ga puoming meba mabutmung kagokup ga kunmarap la buat damenam ga puoming gat meba okurupmiling ngangas ang Satan iruo karorama ming. Ga karuk kan a paga ba la puoong leba mikiraraang. ²⁰ Pa buat tevurusming agarit ga mimama muranap mila kiram la omeuluan ties pang. Karuk. Tevurusming me Morowa la mamirong ara bop mi na babam ang tatuan na panbinim.”

Iesu la tevurusong ga ivo temaieng me ai Morowa ira ang

²¹ Na irie tara Muranama Ila Babai la ualo tevurus na dalap a Iesu. Ga ugama, “Mamo, nunuo la no Kakani na panbinim ga na uro inamon. Tualo temaieng me noun, la nuraiam miriro pagap me teip la memaning agat ga uariki. Pa masingnualat tatak lop a muana o uriro ties. Eva, Mamo, agat nung it la igamarie. ²² Mamo ruang la uabuam mirier pagap ganam na kilan tuo. Ga karuk kan a migana ba la ait Poi ang. Mamo iriet talamet la a it. Ga karuk kan a migana ba o magabun ba la ait Mamo ruang, turuot Poi ang la arit. Turuot ga mirie teip ga magaulap la masingtuala a Mamo, miriet la ameit Mamo.” ²³ Lop it o usingnualap la maionama ga Iesu, tie terigion me ira ma ga ugama, “Inamaniap la magimameng pagap la

mime magimaming mirie le temeaba. ²⁴ Mirulo ra: Tinan papot ma unulip ga papot ma orongip la namo magimameng pagap la magimaming pa tale puomeng. Ga namo meptang uriro ties la mipto titot, pa tale puomeng.”

Ties o uvuvuo aime migana ila mumuri onim Samaria

²⁵ Urie tubiat non migana o agat o maimai la namo amera Iesu, ga ugama, “Migana o usingnu-alap, eba mani le akosartang meba orala urima ninimiap ula iot maset atatan makin?” ²⁶ Pa aulo Iesu ga ugama, “Man ties la iot iro maimai? Tara la ovasnung tie noilo gare mani?” ²⁷ Upulo ga ugama, “Ila Kani la irie Morowa nuang ga nanang migat aime na dalap nuo ganam, ga na muranama nuo gane, ga na ngangas nung gano, ga na agat nung gano. Ga nanang gat me non inamaniap are la nanung kan me nulam.” ²⁸ Ugama Iesu aime, “Migat o ties nung. Okosarnang gare rie ga eba nemung.” ²⁹ Pa irie migana la oit maimai la namo kan oidangang maset bonim a. Gare rie ga inagat amarikong Iesu ga ugama, “Pa aga irie migan tuang? Tiesieng me aka migat?”

³⁰ Tie, Iesu la upulo ties ang a gas gare ro, “Non migana la mavuo Ierusalem ga man unum ga ula Ieriko. Pa teip o pula la amaiop na alang, ga maiaram mirier pagap am, ga menamua kirat. Mega maratmat a ga igomeng. Pa irie migana la man ut na alang ga kagarat ara la namo aving. ³¹ Pa na irie tara non miridai la ouluan uriro alang ga namo ala todang. Pa agimaong iriro migana ga akabanong ga unum na taralap o alang ga ula. ³² Are gat non Livai la muo ga

betong na iriro nap ga agimaong iriro migana ga akabanong. Ga unum na taralap o alang ga ula. ³³ Pa non migana onim Samaria la unum na uriro alang ga muo betong ai iriro migana. Agimaong ga mitara abouvara.” ³⁴ Ula kagarat ai ga aurukong ikin ga burunam ula mamaranu irama buokup am ga mavisong. Urie, uavia iriro migana ga uabua bo donki ang. Ga ula uala na non luguan o uanulap ga maset uale abuo. ³⁵ Parabira, uala irie migana onim Samaria 10 ma Kinap aun irie ira ang luguan o uanulap ga aulo gare ro, “Maset unaleng abuo iro migana. Ga leba makonang gat noba kakepup nuam ira a, tie tara leba ina murang, eba tavulam me noun. ³⁶ Titot agatnung gare mani? Aga ma miriro naien ma teip la naong migat me iriro migana la akirarameng teip o pula?” ³⁷ Pa migana o agat o maimai la ugama, “Irie migana la abouvara ga aagaulie.” Pa aulo Iesu, “Nala ga okosarnang gare rie.”

Mata ga Maria

³⁸ Urie, Iesu ga lop am o usingnualap la menum ga mela ga uobu Iesu na non pianam meivo Betani. Non magabun bonim o Mata la alagieng me na luguan iang. ³⁹ Mata la imaning non papa, bonim o Maria. Maria la muio ionama kagarat ai kiban a Iesu ga man ipto ties ang. ⁴⁰ Pa Mata la mitara okosarieng papot o ubi la man orangaieng parak pa agat ieng la buat bun ila tie. Are ratmat ga pareieng Mata ga ila ai Iesu ga igama, “Ila Kakani, papa rung la toiolai ga turuot talamet la man orangarung parak. Atabo tale kan

oagatnung uriro? Tie, onalava meba muiong ga toagailie.”⁴¹ Pa upulo Ila Kani ties ieng gare ro, “Mata, Mata, agat nung la turupiaba ga mitara teiara me papot ma pagap.”⁴² Pa irie paga la namo iarang Maria la mumuri migat, urie ties ang Morowa. Are tie ga tala kan avugutbuara iriro paga ila mumuri iro.”

11

Tavuk o ukosar o marik

¹ A non tara Iesu la unama na non nap ga okosarong marik. Tubiat la marikong ara, non migana ang o usingnualap la aulo ga ugama, “Ila Kani, pasingnala o ukosar o marik, are tinan la masinguala Ioanes lop am o usingnualap.”² Ga maulo Iesu ga ugama, “Tara la miga marikming tie marikming gare ro:

‘Mamo, bonim nuo le ionang ga babau ba. Inamon nung le muiong.’³ Ga na mirie ra lap la pakamneng parak la puoieng me uriro la.⁴ Ga navaiang kirinimup pam are pava gat leba pava-iam kirinimup ma iam inamaniap la makosarmeng ira pa. Ga baraba nuairam uvuvuop ga betmeng ira pa. Ga paralienang ira tavuk ila kire.’”

⁵ Ga uaramo ties o uvuvuo o marik. Tiesong ga ugama, “Leba noba migana kabirana mi, la amaning non migan. Ga kabirana o arubu la ula ga aulo irie migan ang gare ro, “E, migan tuang, tokamneng naien ma purulup.”⁶ “Memani, non migan tuang la man unum na alang ga muo betong it titot toi. Pa tale kan mating parak meba talang aun.”⁷ “Pa irie migana ipma na luguan la

eba aalava ga amama, “Buat tongosnung. Toulua ra tabuna ga lop tuam gat la durimeng ara ga turuo bo labun. Tale gat puoieng meba terara ga talang paga ba noun. ⁸ Mirulo, ira ang luguan la tale kan agatong me iriro migana la irie migan ang ga alang paga ba aun. Karuk. Pa eba palalaang maset me iriro migana la man marikong. Ga eba teara ga alam mirie pagap la kagesong ma.

⁹ Eva, are gat tie aime Morowa. Are ratmat ga mirulo gare ro, Man amikang Morowa, ga eba man alam mirier pagap miun. Man uisinming me pagap am Morowa, ga eba misingala. Man bakbakming ira tabuna, ga eba anavang Morowa tabuna mibuo. ¹⁰ Mirier inamaniap la mime marik me ai Morowa, mime maiaram pagap. Migana o magabun la man uisinong ma pagap, ume maup. Pa migana la bakbakong ira tabuna, eba anavang Morowa tabuna abuo. ¹¹ Mimi irap, leba mamarikmeng lop mim ira mi me abuluma ba, atabo eba mialang kagok ba maun, a? Urie gat la karuk. ¹² Leba marikang kulot ba ming ira mi me dagar ba, atabo eba mialang kauma ba ila kire, a? Urie gat la karuk. ¹³ Eva, mimi gat inamaniap mila kiram la mime mialo kamniap ula mumuru maun lop mim. Pa Ira ming la unama na panbinim la akurupin iro tavuk ga ume ualam pagap mila mumurum migat. Irie la eba gat alang Muranama Ila Babai maun teip ga magaulap la mime marikmeng me ai.

Megama Iesu la ubiong ga Belsebul

¹⁴ Ga Iesu la avugutuara non muranama ila kire, ira non migana, irie muranama la kire la o pamuong nanam a. Na tara muranama ila kire la ula ra, urie pareong irie migana ga ina bat tiesong, ga teip ga magaulap la mitara turupmaiaba. ¹⁵ Pa non inamaniap la megama, “Makalaong muranap mila kiram o ngangas ang Belsebul, migana ila uke maiang muranap mila kiram.” ¹⁶ Pa non inamaniap la namo avuuumeng ga amarikmeng meba masingala a kaguma onim na panbinim.

¹⁷ Pa oit ara Iesu agat maiong. Ga maulo, “Leba inamaniap ba o namurit inamon la nevuotmeng ga betliiong narain garipien ga nemenamung, tie uriro inamon leba kiro ba. Ga leba inamaniap ba o namurit butamat la nevuotmeng ga nemenamung, tie eba kiro ba butamat. ¹⁸ Tiesming me rulam miga mavugutuara muranap mila kiram o ngangas ang Belsebul. Pa gar ang Satan leba nevuotang ga narain ba garipien ga iat nemenamung, inamon ang Satan leba iot ga mamaranu ba gare mani? Tale puoieng. ¹⁹ Leba migat ba Belsebul la toagaulie ga makalarung muranap mila kiram, tie aga leba maagaalie lop mim ga makalameng muranap mila kiram? Are ratmat ga miriet lop mim leba mimaiabung na ties. ²⁰ Pa leba toagaalie Morowa ga makalarang muranap mila kiram o ngangas ang, eva inamon ang Morowa la muio ra uadan mi.

²¹ Pa leba noba migana ila mamarani la betang ga akurupeling iriro migana o danunumiap, ga mavugutara mirier korup am la ume mamarani irama. Ga eba mavuotang mirier pagap am me

maun non inamaniap. ²² Pa lama muo migana ba ila ngangasong maset me iriro, ga akurupeling, eva, eba maralieang mirier kierip ga pabasiap mirie la man angangasmeng. Ga eba aram mirie pagap am ga mavuotang me ira ma non teip. ²³ Migana la tale nemiganong ga turuo, irie karorama ruang. Pa migana la tale toagaulie ga upamuam sipsipup ga turuo, tie irie migana la ume makala sipsipup me tapmat kakaliat.

Muranama ila kire la inar terigiong gat

²⁴ Tie, tara la aulaira muranam ila kire migana ga man unum na napup mila balakmeng meba aoping nap ba meba agaalie ana. Pa leba tale aoping nap ba are rie. Tie eba amama, 'Eba ina terigirang me na irie luguan la tunama tinan ana.'

²⁵ Pareong ga terigiong ga agimaong irie luguan la arumeng ara ga asasmeng. ²⁶ Pareong ga ina ula lavie ga malagiong non 7 ma muranap la akurupmin la mime okosar kirinim. Ga mela maiobu ga maionama na irie luguan. Mirulo, tinan iriro migana la unama rot maset, pa titot la maset bat kire. ²⁷ Na tara Iesu la uaramo uriro ties, pa non magabun la ionama kabirana ma la kukupieng ga igama, "Uriro magabun tinan la noiat ga iala sisima noun, Morowa la eba olaminaisang." ²⁸ Pa ugama Iesu, "Karuk. Inamaniap la mepto ties ang Morowa ga omeuluan, Morowa la eba malaminaisang."

Non teip la amelo Iesu meba akosarang paga o turupnuabap

²⁹ Tie, tara la mumaio nebolameng papaluaip ma teip ga magaulap, urie maulo Iesu gare ro,

“Gar ma teip ga magaulap onim na iriro tara la teip ga magaulap mila kiram. Marikmeng meba agimameng kaguma ba onim na panbinim. Pa tale kan masinguala a kaguma ba onim na panbinim, pa ebat masingtala a kaguma a Iona. ³⁰ Tinan la betong Iona gare kaguma la masinguala Morowa inamaniap onim Ninive. Ga aret tie Poi ang Migana migat ang Morowa leba betang gare ba kaguma ang Morowa mai teip ga magaulap onim na iriro tara. ³¹ Tubiat la eba abum Morowa teip ga magaulap na ties. Na irie tara orong ula magabun onim na nap iang Saut leba teiara ga dusieng na ties ga eba iaramang tavuk, ila kire maiang inamaniap a iriro tara. Memani, urio orong ula magabun la ionama na taralap o kimanam, eva muio meba iptang Solomon la ovaikong agat ang ula muru. Pa agimaming, migana la akurupin Solomon iro la unama to. ³² Na tara Morowa leba abung teip ga magaulap na ties, inamaniap onim Ninive leba dusemng na ties ga avaikmeng tavuk ila kire, maiang teip ga magaulap onim na iro tara titot. Memani, mepto ties la ovaikong Iona, ga marigimeng dalap ma. Pa non migana la unama titot la akurupin migat Iona.

Lalabie ma neip

³³ Tie, teip ga magaulap la tale mime maialabio lam ga meraio avat koi ba. Karuk. Mime maiabu nakap bo luaga, ga eba maiobung inamaniap ga eba agimameng iriro lalabie. ³⁴ Irap nuo la mirie lalabie ma neip nuo. Leba mumurum ba irap nuo, tie mirier neip nuo ganam la eba dakmeng

o lalabie. Leba kiram ba irap nuu, neip nuu ganam la eba dakmeng o arubu. ³⁵ Are ratmat ga maset umialeng: Lalabie la ut noun, ebun ina betong ding ira nuu. ³⁶ Leba neip ba nuu ganam la dakmeng a lalabie karuk kan a nap ba la arubu ana, tie neip nuu ganam la eba melabie gare lalabie o lam la ui ira nuu.”

Kadik maset maima Parasaioip ga teip o us-ingnualap o maimai

³⁷ Urie, na tara la uaramor Iesu uriro ties, non Parasaio la amarikong ga muo meba parakang ga irie. Ga pareong Iesu ga uobu na luguan ang ga unama bo luaga. ³⁸ Pa pareong irie Parasaio ga agimaong Iesu la unama ga parakong pa tale kan magosong lake kilalap a, ga agatong papot. ³⁹ Pa aulo Ila Kakani, “Mimi Parasaioip, mime mababaura neip ma falop ga koip. Pa dalap mi la dakmeng o pula ga tavukup mila kiram. ⁴⁰ Mimi inamaniap mila bangutang, atabo migana la ume maidangong pagap am lavie, pa tale ume maidangong maset dalap a, a? ⁴¹ Pa leba magamilie teip ga magaulap la kagesmeng ma pagap, tie eba maset maiot pagap mim.

⁴² Kadik maset, mimi Parasaioip, maset temamalienming! Mime makofming learnap ga lobop ga mirier non ara non ara sagurup na ubi ga mavuotming na 10 ma napup ga miala non nap aun Morowa. Pa mime akaban tavuk ila puvuvui, ga tale mime na migat aime Morowa. Leba man akosarming irie tavuk ga tale mime akaban gat noba, eba mumuru ba ira mi. ⁴³ Kadik maset, mimi Parasaioip, maset temamalienming!

Memani, mitara mime naming meba man mionang bo luaga la arangameng me teip mila kakanim tapma na luguan o usingnualap. Non gat paga, mitara naming maset me teip ga magaulap meba maialang ‘kabirana’ miun, ga man maiavim bop mi me nakap na napup o nebola. ⁴⁴ Kadik maset mimi Parasaio, maset temamalienming! Memani, kaminat gare una la kagouri na kimanam, ga teip ga magaulap la man menum tatuan nakap abuo, tale kan ameit.”

⁴⁵ Urie, non kabirana ma teip o agat o maimai la upulo ties ang Iesu ga ugama, “Migana o usingnualap, tara la tiesnung gare tiro me irama Parasaio ga pavurenung gat maranit o ties.”

⁴⁶ Pa ugama Iesu, “Kadik maset, mimi teip o agat o maimai! Memani, mime miabu non ara non ara maimaiap nakap bo teip ga magaulap ga mitara omerama la man maiaviam. Pa mimi kan la tale kan mime miabuam kinep mi ga maagamile le miaving uriro giginanim.

⁴⁷ “Kadik maset, mimi teip o agat o maimai! Memani, man masasaming unap maiam unulip. Mirie ga eap mim la man menamuam unulip ga mevara. ⁴⁸ Na iriro tavuk la mime masingmiala inamaniap gare dalap mi la mumurum maset me iriro tavuk la akosarmeng. Memani, eap mim la menamuam unulip ga mevara, pa mimi la masasaming unap maiam.

⁴⁹ “Are ratmat ga Morowa la amaning agat ula mumuru ga tiesong gare ro, ‘Eba masagarang unulip ga apostolop me mai, ga eba menamum noba ga meving, ga makirarameng noba.’ ⁵⁰ Are ratmat ga inamaniap onim na iriro tara titot,

eba maiaving giginanim me uriro kirinim la menamuam unulip ganam ga mevara tinan ga muio poieng titot. ⁵¹ Tinan la pumiario ira Ebel la menamua ga muio puoieng ira Sekaria, irie la menamua ga uvara kabirana a nap o kamniap na luguan o lotu. Eva, mirulo ra, uniap ula kiro me uriro kirinim leba betieng ira iriro gar ma teip ga magaulap titot la maionama. ⁵² Kadik maset, mimi teip o agat o maimai, memani, avugutmiara ki o agat ang Morowa. Pa mimi kan la tale iga minavang tabuna ga miobung, pa onomin gat alang me mirie la namo maiobung.”

⁵³ Tiesong ara Iesu gare ro, urie aulai iriro luguan ga ula lavie, pa teip o agat o maimai ga Parasaioip la temaiara ga mitara bukbumeng aime. Ga amarikmeng ma papot ma tiesiap. ⁵⁴ Eva, umiale maset abuo memani. Namu meba meptang ties ba na nanam a. Namu amerang, meba apulang ties ba la tale puvuvui ga puomeng meba maiabung na ties.

12

Temamalienming me tavuk o kakarabunim maiong Parasaioip

¹ Urie, na irie tara, papaluaip ma teip ga magaulap la nebolameng ga betmeng gare gemisip. Ga mitara nedudumeng ga man mabutmeng ara kibap ma mirie. Na irie tara tiesong Iesu lake ka mai lop am o usingnualap ga ugama, “Temamalienming maset me is maiong Parasaioip. Tiestung me tavuk maiong o kakarabunim.

² Mirier pagap la mabakbakmeng titot eba betmeng la uakap. Ga mirier tiesiap la kagomeri la eba mamira inamaniap. ³ Are ratmat ga mirier tiesiap la makosarming na arubu, eba meptam teip ga magaulap na ileng. Pa mirier tiesiap la miaramam tigit tapma na kabin, eba dsmeng nakap bo luguan ga maiaramam.”

Teip ga magaulap le meraung it aime Morowa

⁴ “Tie, mimi migap tuam mila mumurum. Ga are rie la mirulo migat, buat mirau maima inamaniap la mime menamuam neip ga mevara, pa tubiat la tale gat puomeng meba akosarmeng paga ba ira mi. ⁵ Pa tuga miralava a irie leba miraung maset aime. Man miraung it aime Morowa. Irie la puong meba anamung migana ga magabun ga aving, ga tubiat gat la amaning kukunim meba agoang migana ga magabun me na iou. Eva mirulo, meba man miraung it aime! ⁶ Miptang, mimi la mamit inamaniap la maumai ⁵ ma mutigip la atabo ma kakepup it agarit are 2 toia. Eva, mirie kobengip la pagap it agarit. Pa Morowa la tale kan uavaiam. Karuk. Pa man uale kan mabuo. ⁷ Pa mimi la mikakanim migat me mirio kobengip. Morowa la mavasong ara kavurup na bugabip mi. Ga are rie ga buat mirau me inamaniap ga man pagap leba betmeng mi.

Buat mulibuba le bumama, “Bubuo gar ang Morowa.”

⁸ “Tie, non gat ties tung la igamaro: Leba aramang aga migana o magabun bonim tuo na irap ma teip ga magaulap, tubiat turuo gat Poi ang Migana migat ang Morowa leba taramang

bonim a irie migana na irap ma angelop am Morowa. ⁹ Pa leba aga ba migana la tiesong ga ugama tale tunama na gar ang, tubiat turuo gat eba tamama me mai angelop am Morowa tale arit ga tale irie ruang. ¹⁰ Migana leba aramang ties ba ula kiro me Poi ang Migana migat ang Morowa, eba avaiang Morowa urie kirinim ang. Pa migana leba aramang ties ba ula kiro me Muranama Ila Babai, tala kan uvaio Morowa urie kirinim ang. ¹¹ Leba milagimeng inamaniap me na luguap o usingnualap ga mai teip mila meke na gavaman ga mai teip la memaning kaguma, tie baraba mirau ga agatming. ‘Eba mani le paramang ga eba pavulang ties gare mani? Eba okosarpang man ties?’ ¹² Memani, nat irie nap o la Muranama Ila Babai leba misingala o man ties leba miaramang mai.”

Ties o uvuvuo me migana ila papot ma kakepup am la banbananong

¹³ Urie, non migana kabirana ma teip ga magaulap la aulo Iesu ga ugama, “Migana o usingnualap, narung meba analava papa ruang ga mavuottang pagap am ira ii, ga eba alang nap ba ruang.” ¹⁴ Pa tiesong Iesu ga ugama, “Teivuo, aga la toiteong meba turuo ba iasmeng, o migana meba mavuottang pagap kabirana me, a?” ¹⁵ Pareong Iesu ga maulo teip ga magaulap, “Maset temalienming! Ga maset umialeng, buat temaiara dalap mi me pagap onim na inamon. Memani, mirier pagap la uariam migana onim na uro inamon, tale puomeng leba magamelie inamaniap meba omela ninimiap la iot

atatan makin.” ¹⁶ Ga Iesu la masinguala o ties o uvuvuo ga ugama, “Ubi ang non migana la amaning papot ma kakepup la mulu ma papaluaip ma paparakiap. ¹⁷ Pa iriro migana la agatong na dalap a gare ro, ‘Eba tamaning titot? Memani, tale kan mating luguana la puoong meba tavamum mirier paparakiap tuam ana.’

¹⁸ “Pa ugama, ‘Eba okosartang gare ro, Eba madurerang mirier luguap tuam o parak ga eba makosartang luguap ba mila kakanim. Ga eba tavamum mirier paparakiap ga mirier pagap tuam mila mumurum na mirio luguap mila neim.

¹⁹ Ga eba tamama me muranama ruo gare ro, Muranama ruo, manim papaluaip ma pagap me papaluaip ma karaip tubiat. Urie, eba nonang ga aganalie ga paraknang ga tapno ga tevurusnang.’

²⁰ Pa Morowa la abukula ga ugama, ‘Mitara banbanannung! Titot it na uro arubu eba naving. Pa mirier pagap la man maranganung ga man maiot noun, eba aga le aram, a?’ ²¹ Are tie me inamaniap la man mepamuum papaluaip ma pagap mila mumurum maiam, pa baim kan na irap a Morowa.”

Buat kadikming ga agatming papot

²² Urie, pareong Iesu ga maulo lop am o usingnualap gare ro, “Gare rie la mirulo, buat kadikming papot me ninimiap ming ga mimama, ‘Eba bung mani?’ Ga buat kadikming papot me neip mi ga mimama eba bunang man buruma.

²³ Memani, ninimiap la okurupinieng parak. Ga neip la makurupinieng sasaip. ²⁴ Magatming karkorup. Tale kan mime melio parak, ga tale

kan mime mepamu parak. Tale kan memaning luguan la ame pagap ana. Pa Morowa kan la ume ualo parak maun. Pa mimi teip ga magaulap la makurupmin migat kobengip. ²⁵ Leba noba mi la man agatang papot o alang me nunamap maset, atabo itmat tavuk o agat papot leba asirang arot nap ba a tara na ninimiap ang? Eba karuk ba migat. ²⁶ Eva, leba tale puoming meba akosarming tatak paga ba lare rie, memani ga man afaleming tara ming ga man agatming papot me non pagap onim na uro inamon?

²⁷ “Tie, magatming sasaip, la sikmeng gare mani. Tale kan mime okosar sikitbam ba. Ga tale kan mime akosar buruma ba. Pa mirulo, tinan Orong Solomon la uabuam mirier sasaip am mila mumurum, pa sasaip mila mumurum ma miruo plauap la makurupin migat sasaip am Solomon. ²⁸ Anagiming iriro palis la dusong na ubi titot, pa kalup it la mebula ga agomeng na kit. Morowa iriet narit la ume asasaong palis agarit, gare tiro. Tie, atabo eba tale miagaalie meba mamioping burap ba, meba miabum ira ma neip mi, a? Karuk. Eba maset miagaalie. Teivuo, inamaniap la memaning it tatak nagan ira Morowa! ²⁹ Buat agat ming papot me milam ga mimama ‘Eba mani le pong,’ ga ‘Eba tappo a mani.’ Buat kadikming. ³⁰ Memani, teip ga magaulap la tale ameit Morowa onim na uro inamon la mime kikirat agatmeng ga man maisinmeng mirier pagap ganam. Pa Mamo ming la miit ara, eba miaram non ara non ara pagap lare rie me nunamap maset ma mirier lap ganam. ³¹ Lake ka osinming inamon ang Morowa, ga eba gat alam

miriro pagap miun.

Tavuk o unupamuap ma pagap mila mumurum

³² “Tie, mimi tatak gar ma sipsipup am Morowa, baraba mirau. Memani, teuba Ira ming meba alang inamon miun. ³³ Gare rie le masagam-ing mirier pagap mim maun inamaniap meba masaumeng ga mialam mirie kakepup maun inamaniap mila baim meba maagamilie. Eva, met iriro tavuk ga eba amioping migat kigie ma kakepup la tale ume murut, ga man mipamum pagap, mila mumurum na panbinim. Ga na panbinim, tale mime saik pagap ga teip la mime pula eba tale maiaram pagap mim ga lalaup gat la tale mime makirara pagap. ³⁴ Memani, togo dalap nuo gat le maiot na pianam la maiot pagap nuam una.

Urangaming maset, mimi teip o ubi

³⁵ “Eva, mapapoit ming maset burap ga ovis-ming kanam, bo buruma maranit ga mialabing lalabie ga urangaming. ³⁶ Eva, mimi le mionang gare ba teip la man auanmela ila kani maiang la namo oolaing nebola ula kakanu o parak o magi ga ina terigiang me na luguan. Ga leba muong bakbakang ira tabuna ga ebat menavang tabuna kakalait ³⁷ Ga leba muong ila kani maiang ga magimaang teip am o ubi la tale kan durimeng, eba malaminaisang. Mirulo migat, ila kani kan la eba anang buruma ga ovisang kanam gare migana अगरit o ubi ga eba maalava ga maionang bo luaga, ga irie kan leba alang parak maun. Eva, ga eba maagaalie ga eba apulang ubi maiong la okosarmeng ira a. ³⁸ Ga leba muong na

arubu o me laut parabira, ga maoping la tale durimeng, eba malaminaisang miriro teip o ubi. ³⁹ Anagiming iriro paga: Lama lake ka ait ira ang luguan migana o pula leba betang. Eva tale puoong leba airang ga aduratang luguan ang ga obung na luguan. ⁴⁰ Are tie ga mimi gat la man urangaming me turuo Poi ang Migana migat ang Morowa. Eba ina terigirang me na uro inamon na tara la tale amit eba murang.”

Ties o uvuvuo me narain teipien o ubi

⁴¹ Tie, ugama Petro, “Ila Kakani, atabo nualot uriro ties o uvuvuo paun, o maun mirier inamaniap ganam?” ⁴² Pa ugama Ila Kakani, “Aga migana ila uke o ubi la ouluan ties ang ila kani ga amaning agat ula mumuru? Irie kan la aiteong ila kakani ang meba ma mamalienang teip am o ubi ga eba alang paparak maun na tara kan ang. ⁴³ Tubiat leba ina terigiang migana ang ila kani. Ga leba agimaang irie migana ang o ubi irie la aiteong meba mabugokang non teip o ubi, laminaisang Morowa leba iot abuo irie migana ila uke o ubi. ⁴⁴ Mirulo migat, ila kani ang irio migana o ubi leba obung ga eba mabugokang mirier pagap am. ⁴⁵ Pa na dalap a iriro migana ila uke o ubi eba agatang gare ro, ‘Migana ruang ila kakani la tale kan kakalait muo.’ Are ratmat ga puaro la man mavitong non teip o ubi ga magaulap ga man parakong ga tapu ga menong. ⁴⁶ Pa tie, na tara migana ila kakani ang iriro migana o ubi leba ina muong na tara la tale auanula iriro migana o ubi ga uranga ang. Ga migana ila kakani leba akiraraang iriro migana

o ubi, ga eba abung na non pianam ga onang ga inamaniap la tale naganmeng ira Morowa. ⁴⁷ Migana o ubi la oit ara agat ang migana ang ila kakani, pa tale kan marangaong pagap ga tale ouluan agat ang, irie leba aisikang migana ila kakani maranit. ⁴⁸ Pa migana o ubi la tale kan oit agat ang migana ang ila kakani ga akosarong tavuk la puoong meba aisikang, irie leba aisikang migana ila kakani kirat it. Pa teip la maiaram papot ma pagap eba ina mepulam papot pagap gat. Leba maiabum inamaniap papot ma pagap na kilan a migana ba, eba inabun amelava meba apulam papot ba ma non gat pagap.”

Iesu la muo meba maratang teip ga magaulap

⁴⁹ “Tie, muruo na uro inamon meba ogorang kit kabirana ma teip ga magaulap.* Ga narung me urio kit le ilabie ba kakalait! ⁵⁰ Eba orala non nuvietiap o giginanim ga ngitngit ula kanu. Titot la tale ka orula, pa man uantula ume giginanim ga ngitngit ula kanu ga mitara giginam dalap tuo. ⁵¹ Atabo agatming ga miga muruo meba talang malina na uro inamon, a? Karuk kan! Mirulo, muruo meba maratang mirie butamariap ma teip ga magaulap. ⁵² Titot ga tubiat gat, leba ame ba muanam ma teip ga magaulap la maionama na namurit luguan, ga eba nevtomeng ga betmeng narain gariapien, naien leba nekaromela ga narain, pa narain leba nekarorila ga naien. ⁵³ Eba nevtomeng ga mammo leba nekaroala ga poi ang ila migana pa poi ang ila migana eba nekaroala ga ira ang. Pa naga leba nekaroila ga poi ieng

* **12:49:** Kit togo la are ias ang Morowa.

ula magabun. Pa kulamut leba nekaroilga ga naga ieng. Pa naga ang non migana leba nekaroilga ga magabun ang iriro migana, pa magabun leba nekaroilga ga ea ieng.”

Magatming maset kaguma onim na iriro tara

⁵⁴ Tie, maulo Iesu papot ma garip ma teip ga magaulap ga ugama, “Mime ogima uvau la ime bet na nap la ime namila muabari ga mime kakalait migama, namo ra alaming afarat ga migat ume muo afarat. ⁵⁵ Ga mime gat ogima ifif ula mamaranu la ime maio na saut ga mime migama, ‘Ebar papamne ba efan titot.’ Eva migat, ume bet gare rie la tiesming. ⁵⁶ Mimi teip o kakarabunim! Mime maset agima kaguma onim na kimanam ga panbinim. Pa memani ga tale mime maset agat kaguma onim na iriro tara titot?

Ovuvuranang ties ga migana la namo noabung na ties

⁵⁷ “Tie, memani ga mimi kan la tale maset agatming ga mavuvuoming man tavukup la puvuvum, a? ⁵⁸ Tara la nunum ga non migana la namo noabung na ties, tie na tara la man manum ka na alang, na irie tara kakalait ovuvutnaling ties ga irie. Babun nouala aun migana o ukosar o ties, ga migana o ukosar o ties la eba bun nouala na kilan a migana la uario kier, ga migana la uario kier la ebum nouabu na luguan o arubu. ⁵⁹ Norulo, tala kan kakalait anulai luguan o arubu. Puoieng leba napulam mirier sinauanip nuam mila kakapim.”

13

Teip ga magaulap la tale marigimeng dalap ma eba meving

¹ Na irie tara, la uaramo Iesu ties o uvuvuo, teip ga magaulap la nebolameng iat. Ga non inamaniap la amelo Iesu ma non inamaniap onim Galili. Pilato la mamarikong teip o danunumiap ga menamuam inamaniap onim Galili na tara la man maialo lavang maiong aun Morowa. Ga teip o danunumiap onim Rom la arigimeng olabuan ma ga olabuan ma bulmakaup ga sipsipup me lavang. ² Gare rie la maulo Iesu ga ugama, “Agatming ga miga mirie inamaniap onim Galili la memaning kirinim ula kakanu maset ga okurupmein kirinim maiong non teip ga magaulap onim Galili? Gare rie ga omela urie giginanim, a? ³ Mirulo, karuk kan maset! Pa leba tale marigiming dalap mi, eba mimi ba ganam leba iouming garet tie. ⁴ O miriro 18 ma inamaniap, onim Siloam tinan la ulum luguan ila kakani nakap mabuo ga mevara, agatming miga kirinim maiong la okurupin kirinim maiong non inamaniap la maionama na taun Ierusalem, a? ⁵ Mirulo, karuk kan maset. Pa leba tale marigiming dalap mi, eba mimi ba ganam leba iouming garet tie.”

Ties o uvuvuo me kuguom fik la tale mulu

⁶ Urie, pareong Iesu ga ualo non ties o uvuvuo maun. Ga ugama, “Non migana la ulio non kuguom a fik na ubi a wain ang ga tubiat muo meba aram kabop ba o parak ubuo. Pa tale kan oup mulinim ba. ⁷ Pareong ga aulo migana la uale bo ubi ang ga ugama, ‘Naptang, naïen ara

ma karaip la muruo uri ga oisintung mulinim o uro kuguom o fig, pa karuk kan. Pa narung meba name nabulang. Memani, mitara itiamu ailu o kimanam?’⁸ Pa pareong migana la uale bo ubi ga upulo ties ang ga ugama, ‘Ila Kani, nairang meba ka ina dusieng o uro non karanim. Meba ka ina ogaurang kimanam, ga tabung utara na muana o.⁹ Atabo puoieng meba mulu ba o urian karanim. Pa leba karuk ba, urie eba bat nabulang.’ ”

Na la o sabbat omuriraong Iesu non magabun

¹⁰ Urie, o non la o sabbat, Iesu la man ualo ties maun teip ga magaulap tapma na non luguan o usingnualap. ¹¹ Na irie luguan o usingnualap non magabun la ionama. Non muranam ila kire la ut una, ga irie muranama la ualo tafa un puoieng ira ma 18 ma karaip. Ga gurieng ibunam o urie magabun ga kagorikieng, ga tale kan puoieng meba dusieng puvut ¹² Ogimaong Iesu ga omarikong ga muio, ga oulo ugama, “Magabun, ovukutuara ra tafa nung.” ¹³ Ga uabuan kilalapien a nakap bo urie magabun, ga talet kagat ga urie magabun la dusieng puvut ga iavio bonim a Morowa me nakap.

¹⁴ Pa migana ila uke me luguan o lotu la papamnam dalap a aime Iesu la omumuriraong uriro magabun na la o sabbat. Are ratmat ga migana ila uke la maulo teip ga magaulap ga ugama, “Ame gunamur ma lap me ubi. Pa leba naming aime migana ba meba muong ovugutara tafa ming, tie mumiong kan na la o ubi. Baraba mumio na la o sabbat.” ¹⁵ Tie, upulo Ila Kakani ties ang ga ugama, “Mimi teip o kakarabunim! Na la

o sabat, mimi ganam la mime mila na luguap maiam bulmakaup ga donkip mim ga mavikming ga mime malagi ga mela tapmaio na danuot. ¹⁶ Pa uriro magabun la urie non kulamut ma eap am Abraham. Pa Satan la ovisong ga ila puoieng ira ma 18 ma karaip. Are mani? Aviktung iriro paga la ovisong titot na la o sabat, pa miga oruptuaba maimai, a?” ¹⁷ Tiesong gare rie ga paremeng mirie karorap am ga mulimeba kan maset. Pa teip ga magaulap la tevurusmeng me mirier pagap ganam mila mumurum la makosarong Iesu.

Ties o uvuvuo me tatak kabo a mastet ga is

¹⁸ Tie, ina tiesong Iesu ga ugama, “Inamon ang Morowa la kaina gare man paga? Eba ovuorang ira mani? ¹⁹ Kaina gare kabo o non kuguom, meivo mastet. Non migana la uaro uriro kabo o uriro maset ga ulio na ubi ang. Tubiat siksikieng ga betieng kuguom ula kakanu. Ga mime mumaio maionama kobengip bo muareip o ga makosarmeng panalip maiam.” ²⁰ Ga inagat tiesong Iesu gare ro, “Eba ovuorang inamon ang Morowa a man paga? ²¹ Urie la kaina gare is. Non magabun la iara iriro is ga arigieng ga papaluaip ma palauap. Pa tubiat ga bokmaiara miriro palauap.”

Mila miobung na tatak tabuna

²² Na irie tara, Iesu la unum na alang me Ierusalem. Ga ula na taunup ga pialap ga man masinguala teip ga magaulap. Ga man masinguala teip ga magaulap o ties ang Morowa. ²³ Pa non migana la aulo gare ro, “Ila Kakani, atabo ebat alangiang Morowa ut namurit migana,

a? Pa maulo Iesu gare ro, ²⁴ Mimamaranim ba, meba miobung na taktak tabuna. Memani, mirulo, papaluaip ma inamaniap la namo mela maiobung pa eba tale puomeng. ²⁵ Tubiat ira ang luguan leba teara ga olung tabuna a luguan. Ga eba mumiong man dusming lavie ga man bakbakming ira tabuna ga man marikming gare ro, ‘Ila Kakani, nanavang tabuna pabuo.’ Pa irie leba apulang ties ming, gare ro, ‘Tale kan mirit mimi onim lagum.’ ²⁶ Ga eba amilava, ‘Parakpang ga tapo ga nunuo, ga dusnung na alang pang ga man pasingnuala.’ ²⁷ Pa eba ina mialava gare ro, ‘Mirulo, tale kan mirit mimi onim lagum. Mimi gar la buat okosarming kirinim, ga mimi ganam le mila touluo.’ ²⁸ Eba agimaming Abraham ga Aisak ga Iekop ga mirier unulip leba maionang tapma na inamon ang Morowa. Pa mimi kan leba mikalameng ga mionang tapma lavie. Ga eba man miliba kirat ga man mangararekming logip mi. ²⁹ Papot ma teip ga magaulap onim na mirier napup ganam o kimanam leba mumaiong ga parakmeng bo labun o parak tapma na inamon ang Morowa. ³⁰ Pa miptang, non inamaniap titot la maionama migat malonim, mirie eba bun ina meke. Pa non inamaniap la maionama natauan, mirie eba bun ina maionang migat me malonim.”

*Kadikong Iesu maima inamaniap onim
Jerusalem*

³¹ Urie, nat irie nap o muabari non Parasaiop la mumaio ga amelo Iesu, “Onolaing uriro pianam ga nala na noba nap. Memani, orong Herot la namo noanamung ga naving.” ³² Pa maulo

Iesu, “Mila amilava iruo suaima kavuna ila kire, ‘Titot ga kalup eba makalarang muranap mila kiram ga eba mamumurirarang inamaniap la tafameng. Pa o lama naien la eba itamung ubi rung.’³³ Pa titot ga kalup ga kalau eba tamung ga tala. Memani tala kan menamua unuli ga aving na noba pianam. Karuk. Eba kan menamung ga aving Ierusalem.³⁴ O Ierusalem, Ierusalem, nume nunamuam unulip ga mevara ga nume mavure teip ma tadasip mirie la masagaong Morowa me noi. Namuk ma lap la tuga tavamum lop nuam, are puraibun la ime ipamuam lop iamlipat puvurupien o. Pa nume kikis nung.³⁵ Are ratmat ga Morowa la aulaira luguan ming. Mirulo, tala gat togimaming puoieng na tara leba mimama, ‘Buaving bonim a irie migana la muo un bonim a Ila Kakani!’ ”

14

Iesu la amuriraong non migana la utmeng neip
a

¹ Urie, o non la o sabbat, Iesu la ula parakong na luguan ang non migana ila kakani a gar maiang Parasaiop. Ga non Parasaiop la man umaiale maset aime meba mani le akosarang. ² Memani, non migana la mitara utmeng neip a la man unama ai Iesu. ³ Iesu la agimaong iriro migana ga mamarikong inamaniap o agat o maimai ga Parasaiop, ga ugama, “Atabo mumuru meba mamumurira buong inamaniap mila tafameng na la o sabbat o karuk?” ⁴ Pa tigit man maionama ga tale kan mepulo urie marik ang. Urie pareong Iesu ga uat a irie migana ga amumuriraong ga

asagaong ga ula. ⁵ Pa ugama maime, “Aga mi la agimaong poi ang bulmakau ga kumorot ang la ulum na lu na la o sabat, ga eba tale kakalait uaring a me nakap, a?” ⁶ Pa tale kan puomeng meba mepulang urie ties.

Migana le teboonang kan

⁷ Urie, Iesu la magimaong inamaniap la mu-maio na urio paparak la mitara nameng la namo maionang bo natauan nunamap, ga pareong ga ovaikong non ties o uvuvuo mai ga ugama, ⁸ Leba nomarikang noba me na parak o magi, baraba nunama bo natauan nunamap. Babun maiabua iro nunamap me noba migana la kakanu bonim a ga okurupin bonim nuu. ⁹ Pa irie la nolagiong la eba betang ga amama me nulam: Kusnang laike ga nalang iriro natauan nunamap aun iriro migana, ga eba mulinaba maset ga nala nonang na nunamap malonim. ¹⁰ Pa leba nomarikang migana ba ga nala na parak, nala ga nonang malonim. Okosarnang gare tiro, pa iriro migana la nomairkong ga munuo leba noalava, ‘Papa, munang nonang bo irogo natauan nunamap, tie eba onala bonim ula kakanu na irap ma mirier inamaniap la parakmeng ga nunuo. ¹¹ Eva migana la uavio bonim a me nakap eba ainiang Morowa me lourup. Pa migana la uinio bonim a me lourup, eba aving Morowa bonim a me nakap, ga eba aving bonim ula kakanu migat.

Maidangming maset inamaniap la tale puomeng meba mepulam pagap me miun

¹² Tie, Iesu la aulo irie migana la amarikong me na urie parak ula kakanu ga ugama, “Leba

okosarnang paparak ba, buat mamariknung mi-gap nuam ga papap nuam ga garip nuam ga mirie la iat pianam ming la memanim papot ma kakepup. Tubiat ebun nomarikmeng ga nala paraknang na luguan maiang, ga eba mepulang paparak ula kakanu me noun. ¹³ Buat okosarnung gare rie. Pa leba okosarnang parak ba ula kakanu, tie mamariknang inamaniap mila baim ga inamaniap mila mevara mualap ma, ga mila kiram kibap ma ga inamaniap mila sapsap-meng. ¹⁴ Miriro inamaniap lare tiro la tale kan puomeng meba mepulang paraknung, are tie ga eba tevurusnang. Memani tubiat eba apulang Morowa uriro parak nung na tara la eba temaiara inamaniap mila puvuvum na una.”

Ties o uvuvuo me paparak ula kakanu

¹⁵ Pa non migana kabirana ma mirie inamaniap la man parakmeng ga Iesu la upto uriro ties ga aulo ugama, “Teip ga magaulap la maionama ga parakmeng na inamon ang Morowa eba malamilaisang maset.” ¹⁶ Pa aulo Iesu, gare ro. “Non migana la namo okosarang parak ula kakanu. Ga mamarikong ara papaluaip ma inamaniap meba mumaiong na uriro parak. ¹⁷ Pa na tara migat meba betieng parak, asagaong migana ang o ubi meba maalava inamaniap tinan la mamarikong. Tiesong gare ro, ‘Mumiong. Mirier pagap ganam la marangameng ara.’ ¹⁸ Pa mirie inamaniap narit narit la okankanmeng ties ga megama tala kan mela. Natauan migana la uagama, ‘Kadik, osaurung ara non ubi. Ga eba rala man oigatang.

Are ratmat ga tala kan tula. Kadik tung migat.’¹⁹ Pa lama narain migana la ugama aime, ‘Masaurung ara 10 ma bulmakaup tuam meba okosarmeng ubi ga tuga tala tameram. Are ratmat ga tala kan tula. Kadik tung migat.’²⁰ Pa lama naien migana la ugama, ‘Titot it la magirung. Aret tiro ga atabo tala kan tula na urie parak.’²¹ Pa migana o ubi la ula ga aulo migana ang ila kakani ma miriro tiesiap. Are tapmat ga mitara papamnam dalap a ga aulo migana ang o ubi, ‘Nala kakalait na mirier alangip mila kakanim ga alangip mila kakapim na uro taun. Ga malaginang me togo mirier inamaniap mila baim, ga mila mevara mualap ma ga mila sapsapmeng ga mila kiram kibap ma ga malaginang ga mumaiong na luguan tuang.’²² Pa tubiat iriro migana o ubi la ugama, ‘Ila Kakani, oruluan ara ties nung, pa non ka napup o nunamap misik la maiot agarit.’²³ Pa migana ila kakani la aulo migana o ubi ga ugama, ‘Nala na mirier alangip mila kakanim ga manouluo kudaribip ma ubiap ga non ngangane ba ga mariknang maranit ga malaginang teip ga magaulap meba mumaiong maiobung na luguan tuang. Narung me luguan tuang le dakang maset.’²⁴ Memani, norulo, mirier inamaniap tinan la mariktung maime, tala kan puomeng migat meba maiarang parak tung.’ ”

Teip o usingnualap le agatmeng ka maset ga ameuluo bat Iesu

²⁵ Urie, gar ila kani ma inamaniap la man menum ga Iesu ga pareong ga terigiong ga maulo.

²⁶ Aga migana la touluan pa tale nekaroula ga

mamo ang ga naga ang ga magabun ang ga lop am ga papap am ga loup am ga me ninimiap ang kan, irie la tale kan puoong leba migana ba ruang o usingnualap. ²⁷ Ga aga migana la tale uavio maiogun ang ga auluo me rulam, irie la tale kan puoong meba migana ba ruang o usingnualap. ²⁸ Leba migana ba kabirana mi la namo akosarang luguan ba ila laklage ga ula nakap, tie eba ka onang ga ovasang maset uniap a iriro luguan. Namo oera, la puomeng it kakepup am meba itmiamung iriro luguan o karuk? ²⁹ Leba tale okosarang gare tiro, pa lake ra uabua labinap, tie eba tale puoang leba itamung iriro luguan. Eba agimameng mirier inamaniap, ga eba fukaumeng me ira iriro migana. ³⁰ Eba memama, 'Iriro migana la puaro ubi ira iriro luguan, pa tale kan puoong meba itamung.' ³¹ Agatming iriro paga. Leba noba orong la namo ala na danunumiap ga non orong onim na non pianam. Eva, eba ka lake onang ga agatang maset. Atabo irie kan la amaning it 10,000 ma teip am o danunumiap, pa non orong la muo ga 20,000 ma teip am o danunumiap. Are tie ga namo ka lake oera atabo eba puoang meba neanamung ga irie non orong, ga puoong meba akurupeling o karuk? ³² Pa leba agatang la tale puoong, tie tara la unama ka karorama ang kakaliat, eba asagaang migana o bais ga ala tiesang me malina. ³³ "Are ratmat, migana kabirana mi leba tale avaiam pagap am ganam, tale kan puoong meba kulot ba ruang o usingnualap.

Tes la tale imaning ngangas

³⁴ Inagat tiesong Iesu gare ro, Tes la urie paga ula mumuru. Pa leba karuk ba ume ngangasieng tie eba mani le akosarbuong iro, meba ina mumuru ba gat? Karuk kan. ³⁵ Tes la are tie ga tale kan puoieng meba buabung na ubi. Ga tale puoieng gat meba buvampung ga parip ma bulmakaup ga buabung na ubi. Karuk. Bumet ogo अगरit. Teip ga magaulap la memanim kigip, temaieng le meptang urogo ties.”

15

Sipsip la sivutong

¹ Urie, o non la papaluaip ma teip la mime mario takis, ga inamaniap la mime okosar kirinim la mumaio ai Iesu ga namo meptang ties ang. ² Pa Parasaiop ga teip la omeit maset maimai la tiesmeng tigit aime ga megama, “Iriro migana la ume nemigan ga teip mila kiram ga ume parak ga mirie.” ³ Are ratmat ga ualo Iesu uriro ties o uvuvuo maun ga ugama, ⁴ “Leba noba migana mi la amaning 100 ma sipsipup, ga leba noba la sivutong, tie ebat airang irie sipsip? Karuk kan. Ira maiang sipsipup la eba maolaing mirie non 99 ma sipsipup na nap ba ga eba ala aisinang, puoieng la eba ina aoping gat. ⁵ Ga na tara la aup ara, tie uavia ga uabua bo barap a ga mitara tevurusong. ⁶ Ga tubiat betong na luguan ang, ga mamarikong migap am ga mirie iat na namurit pianam ang ga mumaio nebolameng. Ga mauolo, ‘Tevurusming ga turuo. Memani, non namurit sipsip tuang la sivutong pa inagat arup ga ina alagirung gat.’ ⁷ Mirulo, aret tie na panbinim la

mime temeba me 99 ma inamaniap la puvuvum ara ga karuk gat o ubi ba o urigi ma dalap. Pa leba migana ba o kirinim leba marigiang dalap a, tie tenubap ula kakanu leba betieng na panbinim.”

Kakepup la sivutmeng

⁸ “Pa leba noba magabun la imaning 10 ma kakepup pa tubiat ga o sivutieng namurit, atabo pareieng ga ialabia lalabie iang ga aruieng tapmat na luguan iang ga man oisinieng urie kina la sivutieng puoieng la ina gat oiop urie kina, a? ⁹ Na tara la oiop ara urie namurit kina, tie pareieng ga ila mamarikieng migap iam, ga mirie iat na namurit pianam ieng, ga mumaio iat nebolameng. Pareieng ga mailo ga igama, ‘Tevurusming ga turuo me uriro namurit kina tung. La sivutieng ara pa titot la inagat orup.’ ¹⁰ Aret tie ga mirulo, ‘Angelop am Morowa tatuan na panbinim la mime tevurus me migana ba o kirinim la marigiong dalap a.”

Migana la amaningan narain kulen angan

¹¹ Tie, ina gat ulo Iesu gare ro, “Non migana la amaningan narain kulen angan. ¹² Pa lama narain kulot la aulo ira ang, ‘Mamo, mavotnang ara mirier pagap nuam me ira ii turuo ga papa ruang ga mating non nap le nalang toun titot.’ Tie, mavotong ira liang mirier pagap am me ira lie. ¹³ Pa talet kagat, iriro lama narain kulot la upamuam pagap am ganam ga ula unama na non pianam kakaliat. Unama na uriro pianam ga magoong mirier pagap am ganam ira ma tavukup mila kiram. ¹⁴ Magoong ara mirie pagap am ganam. Urie, tubiat la betieng abage ula kakanu

na urie pianam. Pa tale gat amaning paga. ¹⁵ Are ratmat ga ula ubiong aun non migana onim na urie pianam. Ga asagaong iriro migana ga ula na kudat maiang kumep am meba ualeng mabuo kumep. ¹⁶ Pa magimaong kumep la man maiom kabop o non kuguom. Pa irie gat la namoe om mirie kabop o kuguom meba utang, muana la tale ume agami noba o parak.

¹⁷ Urie, pareong ga man agatong ara aime, muana la tale maset mumuru nunamap ang na urie pianam. Urie ina bat aiop agat ula mumuru ga ugama, “Mirier inamaniap ganam am mamoruang o ubi la mitara papaluaip ma parakiap maiam ga maset man parakmeng. Pa turuo la tunama ro, la mitara tokire o tafa me parak.”

¹⁸ Tie, eba terara ga ina terigirang me ai mamoruang. Ga eba aralava, “Mamo, okosartung kirinim ira Morowa ga ira nuu. ¹⁹ Titot la tale gat tomumuri meba tonevang ga namama turuo poi nuang. Tonairang ara mebat turuo ba gare noba migana nuang o ubi. ²⁰ Urie teuara ga terigiong me ai ira ang. “Pa na tara la unama ka kakaliat mamoruang la agimaong ara poi ang. Ga mitara abouvara kan mamoruang. Ga ibirong ga ula ga akilivamong poi ang.

²¹ Teuara kulot ga aulo mamoruang gare ro, ‘Mamo, okosartung kirinim ira Morowa ga ira nuu gat. Tale gat tomumuri meba tonevang a poi nuang.’ ²² Pa maulo ira ang inamaniap am o ubi, ‘Miarang natauan sasa ruang ila laklage ga kakalait minang ira a. Ga miabung baiama na kanevunam a. Ga miabum kibap na kibapien a. ²³ Ga mila umiaring a natauan bulmakau ila

kakani migat ga minamung meba parakbuong ga tevirusbuong. ²⁴ ‘Memani, iriro poi ruang are la uvara ra pa titot la inagat inim. Are la sivutong ara pa titot la inagat abup.’ Urie paremeng ga okosarmeng paparak ula kakanu ga temeba.

²⁵ Pa natauan kulot la unama na ubi. Na tara la inar terigiong ga muo betong kagarat ai luguan, uptam la mitara pumaiara maranit ga mevina.

²⁶ Ga pareong ga amarikong non migana o ubi ga amarikong gare ro, “Man paga la akosarming?”

²⁷ Pa aulo irie migana o ubi ga ugama, “Papa nuang la inar terigiong gat ga unamua ira nuang bulmakau ila kakani migat ga okosarong parak ai. Memani, muana la inar alagiong gat poi ang ga inar unama maset ga tale kan kiribasmeng neip a.

²⁸ Pa irie natauan poi ang la papanam dalap a ga tale ga obung na luguan. Pareong mamoo ang ga iura me lavie ga muo man ualo ties ula mumuru aun.

²⁹ Pa upulo ties ang mamoo ang ga ugama, “Managinang, papaluaip ma karaip la okosartung ubi nung gare turuo migana o ubi agarit. Ga tale kan tume o guek ties nung o noba la.

Pa tale kan nume nuala tatak bulmakau ba toun meba tevirusatang ga migap tuam. Karuk kan maset.

³⁰ Pa na tara iriro poi nuang la itua-muam ara mirier pagap nuam ira ma magaulap o kirinim. Ga inar muo ga abonudara ga nunamua bulmakau ila kakani migat:

³¹ Pareong mamoo ang ga aulo ga ugama aime, “Poi ruang, mirier lap ganam la nume nunama ga turuo, ga mirier pagap tuam ganam la nuam kan.

³² Pa titot temaieng le mumurum ba dalap buo ga tebuba. Memani, iriro papa nuang la uvara ra, pa titot la

inara inim. Saikong ara pa titot la inara abup.”

16

Migana o ubi la uale bo pagap am ila kani la tale puvuvui

¹ Tie, maulo gat Iesu lop am o usingnualap ga ugama, “Non migana ma kakepup la amaning migana o ubi la unama ga uale bo pagap am. Pa non inamaniap la mumaio ai irio migana ma kakepup ga avuremeng migana o ubi o ties, are migana o ubi nuang la maisakong agarit pagap nuam.” ² Pareong ila kani ga amarikong irie migana ang o ubi ga aulo ga ugama, ‘Are mani me urio ties la tupto la namo man nuaram it agarit pagap tuam, a? Nala omirnang ties ma mirie pagap tuam la maiot na kilan nuu. Memani, tale puonung meba nunuo ba migana ruang o ubi. Karuk kan. ³ Pa irie migana ila kani o ubi la man agatong na dalap a gare ro, “Titot eba mani le akosartang? Ila kani la namor toralieang na uriro ubi. Tale mating ngangas meba tarang maibu ga man obulingtang kimanam. Ga muliruba la tale iga tekang noba migana o parak. ⁴ Titot la arit ara man paga leba akosartang. Atabo eba okosartang gare ro: Eba tolagimeng inamaniap me na luguap maiam na tara leba ama tokalaang ila kani na uriro ubi la tume uruale bo pagap am. ⁵ Are ratmat ga amarikong ut namurit migana la amaning sinauan aun ila kakani ang, ga mumaio ai. Non migana la lake ka betong, ga amarikong ga ugama, ‘Maning namuk ma sinauanip aun ila kakani ruang? ⁶ Pa ugama, ‘100 ma kadibip a

ikin.’ Pa aulo migana ila uke o ubi, ‘Narang uro babam o sinauan nung ga nonang kakalait ga mamirnang it 50 ma. ⁷ Tubiat betong irie ga amarikong migana la uale mabuo pagap am ila kani ang, ‘Namuk a sinauan nuang?’ Pareong ga ugama, “100 ma keip o ubiem”, pa aulo migana o ubi la uale mabuo pagap am ila kani ang ga ugama, ‘Narang uro babam o sinauan nung ga mamirnang it 80 ma.’ ⁸ Pa tubiat migana ila kakani la uavio bonim a iriro migana o ubi la uale mabuo pagap am. Memani akosarong tavuk are migana la amaning agat ula muru. Agat maiong inamaniap onim na uriro kimanam la omeit maset non ara non ara alang ga mime makosar ubiap maiam. ⁹ Mirulo: Ma kakepup mila kiram onim na uro kimanam la kiro maset, magamilie teip ga magaulap ga makosarming meba nemiganming ga mimi. Ga tubiat, na tara la nam ara kakepup la maiariam na kilalap ma, tie eba milagimeng ga mila na luguan la ut maset mar mirie lap ganam na panbinim. ¹⁰ Migana la ume uale maset bo pagap mila kakapim, eba gat maset ualeng bo pagap mila kakanim. Pa migana la tale akosarong tavuk ila puvuvui ira ma pagap mila kakapim, tale kan puong meba akosarang gat tavuk ila puvuvui irama pagap mila kakanim.

¹¹ Gare rie ga leba tale maset umialeng bo kakepup mila kiram onim na urio kimanam, tie aga la eba alam pagap onim na panbinim miun?

¹² Pa leba tale umialeng maset mabuo pagap am non migana, tie aga leba migameng ma pagap mim kan? ¹³ Karuk kan a noba la ume uario ubi liong narain teipien lila uke. Eba naang me noba

pa eba kiram ba dalap a me irie. Eba auluan noba pa eba alang ibunam a ira irie. Tale kan puoming meba okosarming ubi ang Morowa ga ubi ming gat ma kakepup onim na kimanam.”

¹⁴ Pa, Parasaiop la mitara mime na me kakepup. Are ratmat ga man meptam miriro tiesiap la uaramam Iesu ga fukaumeng ira a. ¹⁵ Pa mauilo Iesu, ‘Miga mavaikming tavukup mim mila puvuvum na irap ma inamaniap. Pa mait Morowa dalap mi. Paga la maiavia inamaniap me nakap irie paga Morowa la mitara kikisong aime ¹⁶ Ties o maimai ga ties maiong unulip la iot puoieng na tara ang Ioanes. Pa na tara ang Ioanes puoieng titot, bais ula muru me inamon ang Morowa la baismeng o na mirie pialap. Ga mirier inamaniap la mitara mamaranim meba maiobung na uriro inamon. ¹⁷ “Panbinim ga kimanam leba no ba. Pa karuk kan a tatak nap ba o maimai rung leba karuk ba ume. Karuk kan. Eba iot maset atatan makin ¹⁸ Aga migana la oulai magabun ang ga inagat magiong iro non gat magabun irie migana la ogiraraong magi. Ga teip la magimeng iro urio magabun la oulai lai iang, mirie gat la okirarameng magi.”

Migana la ame papot ma kakepup ga Lasaro

¹⁹ “Tie, tinan non migana la unama la papot ma kakepup am. Mirier lap la ume uabuam sasaip la mitara mumurum maset ga ma mirier lap la ume um paparakiap mila mumurum. ²⁰ Pa kagarat ai tabuna a luguan ang, non migana ila bai la unama, bonim a Lasaro. Buokip la dakmeng ira ma neip a. ²¹ Agatang la namo ga ebar amaning

tatak nap ba o parak leba ilaming avat luaga ang irie migana la amanim papot ma kakepup meba ong ga utang o. Ga kavunap gat la mime mumaio ga mademdemeng buokup am ma malobip ma.

²² Urie, tubiat irie migana ila bai Lasaro la uvara, ga mumaio angelop ga maiavia ga mela maiomua ai Abraham ga unama ira aroma a. Urie, inabun uvara migana la amanim papot ma kakepup ga memua. ²³ Ga ula unama na kit o iou ga oula ngitngit ula kakanu. Urie, namo ui me toruan nakap, pa agimaong Abraham ga Lasaro kan kakaliat. ²⁴ Ga irie migana la ame papot ma kakepup la amarikong Abraham ga ugama, “Mamo Abraham, kadiknang me tulam ga asaganang Lasaro ga muong abung kaneunam a na burunam ga muong abung iro malobiem tuo mebat madinieng kirat. Mitara ogasangentung ngitngit ula kanu na uro kit o iou. ²⁵ Pa ugama Abraham, “Poi ruang, titot le anaginang man paga la akosarnung tinan na tara la man ninim ka. Nuariam pagap mila mumurum pa Lasaro la uariam pagap mila kiram. Pa togo na uro pianam, dalap a Lasaro la maiot maset, pa nunuo la onula ngitngit ula kakanu.

²⁶ Ga non gat paga. Kabirana pa ga mimi, iot non malo ula kakanu. Are ratmat ga inamaniap la maionama togo ga namo orupmaiaba uriro malo ga mela mii, la tale kan puomeng. Ga inamaniap la maionama toma, la tale kan puomeng meba orupmaiaba malo ga mumaiong pai.’ ²⁷ Urie, ugama migana ma kakepup, ‘Are ratmat mamo, nomariktung meba asaganang Lasaro ga ala na luguan ang mamo ruang.

28 Memani muanam ma papap tuam mirodang. Ga Lasaro le ala alang bais ula mamaranu maun. Babun mirie gat leba mumaiong na uro pianam o ngitngit ula kakanu. 29 Pa ugama Abraham, “Nairang, ties maiong urodang la omirong Moses ga unulip. Leba mema meptang urio ties maiong ga omeuluo, tie agat kan maiong 30 Pa ugama migana ma kakepup, ‘Karuk, mammo Abraham. Tale kan puoieng. Pa leba noba migana la uvara ra ga ina teuara na una ga ala mai, eba marigimeng dalap ma.’ 31 Pa aulo Abraham, ‘Leba tale meptang ties ang Moses ga maiong unulip, ga leba teara gat migana ba na una, tala kan mepto ties ang.’

17

Tavuk ila kire la ume okirara nagan ang migana

1 Tie, maulo Iesu lop am o usingnualap, “Non ara non ara pagap leba betmeng ga makosarmeng teip ga magaulap meba melaming na kirinim. Kadik maset me migana la makosarong miriro pagap ga betmeng. 2 Leba akosarang noba ma miriro tatak lop ga alaming na kirinim, mumuru le avismeng tadas ba ila kakani ira kakong a ga agoming me todang na pirom. 3 Temamalien ming maset me milam kan. Leba okosarang papa nuang kirinim ba, tie abuknala. Pa leba marigiang dalap a, navaiang kirinim ang. 4 Pa leba okosarang kirinim ira nuo, puoieng ira ma gamura ma lap o namurit la, pa gamura ma

taraiap la ina terigiong me noi ga ugama, ‘Kadik-tung, marigirung ara dalap tuo’, tie, navaiang urie kirinim ang.”

Tavuk o nagan

⁵ Urie, Apostolop la amelo Iesu ga megama, “Okosarnang nagan pang meba kakanu ba maset.” ⁶ Pareong Ila Kani ga maulo ga ugama, “Leba mimaning tatak it nagan la puoieng gare tatak kabop a mastet, tie puoming meba omilava, ‘Uro kuguom o ovaliobu, novam igulup nuo ga nala dusnang na pirom’, eva eba oiuluan ties ming. ⁷ Leba mimaning migana o ubi la obulingong kimanam na ubi o uale bo kumep. Ga tubiat nabit leba ina terigiang me na luguan, atabo eba amilava ga mimama, ‘Munang nake me rulam ga nonang ga paraknang?’ ⁸ Karuk. Pa eba analava, ‘Oranganang parak tung ga narang me togo. Ga man unaleng tobuo meba ka paraktang ga tapto, tubiat ga eba bat paraknang ga tapno.’ ⁹ Pa atabo eba evang temaieng me aun iriro migana o ubi la ouluan ties ang ga akosarong iro paga ira, a? Karuk. ¹⁰ Are ratmat ga mimi gat, leba makosarming mirie pagap aret tie la miulo Morowa, tie, tiesming ga mimama, ‘Pavat teip agarit o ubi, paga la akosarpang are urie la ubi pang it.’ ”

Mamumuriraong Iesu 10 ma teip mila tafameng o tapak

¹¹ Urie, ouluan Iesu alang me Ierusalem ga unum ga ula kabirana o Samaria ga Galili. ¹² Ga muo betong na non pianam, ga 10 ma teip la maiop tapak la mumaio abolameng na alang. Ga

dusmeng kan toma kakaliat ¹³ Ga amarikmeng maranit ga megama, “Iesu, Ila Kani, kadiknang me palam.” ¹⁴ Pa magimaong ga maulo ugama, “Mila ga masingmiala neip mi mai miridaip mila kakanim. Urie, man menum ga mela na alang, ga inar babaim neip ma.” ¹⁵ Pa non migana ma la magimaong neip a la inar mumurum, tie inagat terigiong. Ga marikong maranit ga ovienong bonim a Morowa. ¹⁶ Ga makofong dadebip a ga ulum mai kibapien a Iesu ga ualo temaieng ula kakanu me aun. Irio migana la irie onim na provins Samaria. ¹⁷ Agimaong Iesu iruo migana ga ugama, “Tuga ga 10 ara ma teip la babaum, pa non gamiala ma teip la mela lagum?” ¹⁸ Atabo karuk kan a migana le ina terigiang ga aving bonim a Morowa me nakap, a? ¹⁹ Ga ugama Iesu aime, “Tenara ga nala. Nagan nung la ingat nomumuriraieng.”

²⁰ Pa Parasaiop la mumaio ga amarikmeng Iesu, “Namuk leba muihong inamon ang Morowa?” Upulo Iesu ties maiong ga ugama, “Tara leba muihong inamon ang Morowa, teip ga magaulap la tala kan ogimameng ma irap ma. ²¹ Ga karuk kan a noba leba amama, ‘Agimaming irogo la unama togo! O ipma la unama tapma!’ Miptang, inamon ang Morowa urie la iot ara kabirana mi.”

Poi ang Migana la eba betang la uakap

²² Tie, maulo Iesu lop am o usingnualap, “Tubiat leba betang tara, dalap mi leba nameng meba ogimaming noba non la ma lap am Migana migat ang Morowa. Pa tala kan ogimaming.

²³ Ga eba mimelava ga memama, ‘Ei, agimaming,

irobuma la unama tobuma’, o ‘Agimaming, irogo la unama togo.’ Pa buat miptam ga mila mamiu-luan. ²⁴ Omit ara, tara la ilabie ililak na panbinim, uriro ililak la ilabie ga ila na mirie napup ganam o panbinim. Are tie Migana migat ang Morowa leba okosarang garet tie na tara ang. ²⁵ Pa eba ka lake aving papot o ngitngit ga inamaniap onim na irie tara leba maialam ibup ma ira a. ²⁶ Tavukup la makosarmeng na tara ang Noa, aret tie leba makosarmeng na tara ang Migana migat ang Morowa. ²⁷ Eva man parakmeng ga man tapmaio ga man nemagimeng, puoieng na tara la uobu Noa na sip ula kakanu. Tie, betieng pirom ula kakanu ga malilitieng teip ga magaulap ganam. ²⁸ Teip ga magaulap gat la okosarmeng garet tie na tara ang Lot: Man parakmeng ga man tapmaio ga man masaumeng pagap ga man masasameng neip ma ga man meliam ubiap ga man ukosarmeng ma luguap. ²⁹ Ila puoieng iro la, oulai Lot urie taun Sodom ga ula. Ga nat urie la, kit ga tadas ila titirikong la mauo na panbinim ga ulum gare afarat ga malilitong mirier teip ga magaulap. ³⁰ Ebat are ba rie na la ang Migana migat ang Morowa leba betang ga lalabie ila kakani.

³¹ “Tie, na urie la leba onang migana ba nakap bo luguan ang, pa maiot pagap am tapma na luguan, tala kan teunie meba aram pagap am. Aret tie, leba onang migana ba na ubi, tala kan una me na luguan ang. ³² Onagiming kualala ang Lot la ina onagieng taun Sodom, ga betieng gare tadas ga ivara. ³³ Aga migana la man uario maranit ninimiap ang, eva ninimiap ang la eba

sivutieng. Pa aga migana la urangaong ga namo alang ninimiap ang aun Morowa, tie eba oala ninimiap ula iot maset atatan makin. ³⁴ Mirulo, na urie arubu narain teipien leba iat duriliong bo namurit labun, eba alagiang Morowa noba, pa eba airang irie tie bo labun. ³⁵ Ga narain magabie la liaua iona na namurit luguan, eba olagiang Morowa urie, pa eba airang urie tie. [³⁶ Na urie la, narain teipien leba ubiliong na ubi, eba alagiang Morowa noba pa eba airang irie tie.]” ³⁷ Pa mepto lop am o usingnualap urio ties ga amarikmeng Iesu ga megama, “Ila Kani, uriro leba betieng lagum?” Pa maulo Iesu ga ugama, “Pianam la maiot tongalip una nat urie pianam la mime mumaio nebolameng laragamup.”

18

Ties o uvuvuo me tavuk o ukosar o marik

¹ Tie, pareong Iesu ga ualo non ties o uvuvuo maun, ga masinguala meba busit man okosarmeng marik ga buat palalameng. ² Ugama maime, “Na non taun la unama non Ias. Irie ias la tale ume urau aime Morowa, ga tale kan ume magat teip ga magaulap. ³ Na urie taun, non magabun gat la uvara ra lai iang, ga uriet la ionama talamet. Pa mirie ra lap la ime muio agima irie ias ga ime ailo ga igama, ‘Karorama ruang la namo tokiraraang. Narung meba toaganalie na ties.’ ⁴ Lake ka, iriro ias la tale iga aagaalie. Pa tubiat ina agatong gare ratmat na dalap a, ‘Tale kan turau aime Morowa ga tala kan managirung inamaniap. ⁵ Pa uriro magabun la uvara lai

iang, ialo ubi ula papamno toun. Temaieng, eba aagaralie na ties. Babun muio man togimaieng busit ga tubiat eba palalameng neip tuo.’ ” ⁶ Pa ugama ila kakani, “Miptang uriro ties ang iriro ias ila kire. ⁷ Pa agatming gare mani aime Morowa, a? Lama teip ga magaulap la maiteong ara Morowa, ga man meliba ira a busit na ilengiাপ ga na arubuap mar mirie lap ganam. Atabo Morowa la eba uanala ga tala kan maagarulie kakalait, a? ⁸ Karuk kan migat. Mirulora: Eba kakalait maagaralie. Ga tubiat leba muong Migana migat ang Morowa, na irie tara eba magimaang teip ga magaulap na kimanam la naganmeng o karuk?”

Ties o uvuvuo me non Parasaiο ga migana o unuarap ma kakepup

⁹ Tie, non teip ga magaulap la agatmeng kan ira ma la namo mirie la puvuvum. Pa agatmeng namo mirie non teip ga magaulap la kiram it ga meiniam me lourup. Are tie ga uaramo Iesu uriro ties me teip ga magaulap gare tiro. ¹⁰ Ugama, “Narain teipien la namo okosarliong marik ga lila na luguan o lotu. Non migana la irie a gar maiang Parasaiop. Pa irie non migana la ume uaro takis. ¹¹ Pa irie migana a gar maiang Parasaiop la dusong ga na agat ang kan, marikong gare ro, ‘O Morowa, turuo la tale are mirie non inamaniap, gare tie ga tivo temaieng me nulam. La buat pulameng ga mime akosar tavuk la tale temaong ga mime okirara magi. Pa turuo la karuk. Ga turuo la tale are iro migana ila kire la ume uaro takis. ¹² Mar mirie wikip la tume obunak parak lie narain lapien. Ga mirier pagap la tuaram la

tume marat ga tume tuala lama manaburuan nap noun.’ ¹³ Pa migana la ume uaro takis la dusong kan kakaliat, ga tale iga maeng me nakap na panbinim. Karuk. Arurukula aroma a ga ugama, ‘Morowa, turuo migana o kirinim. Tobonaving!’ ¹⁴ Mirulo: Iriro migana o unuarap ma kakepup o takis, la iva Morowa irie migana ila puvuvui me irie Parasaio. Memani, migana la namo aving bonim a kan, eba ainiang Morowa me lourup. Pa migana la teunie kan me lourup, eba aving Morowa bonim a me nakap.”

Iesu la ualo ugiginara maun tatak lop

¹⁵ Urie, na irie tara non irap ga nagap maiam lop mila kakapim la mumaio ai Iesu, maun tatak lop meba abungan Iesu kilalapien a mabuo ga magiginaraang. Pa paremeng lop am Iesu o usingnualap ga magimameng ga mabukmela irap maiam lop ga nagap maiam. ¹⁶ Pa pareong Iesu ga mamarikong tatak lop ga mumaio ai ga ugama, “Miairam tatak lop meba mumaiong toi, buat manomin. Memani, inamon ang Morowa la maiong miriro tatak lop gare tiro. ¹⁷ Mirulo migat: Migana la tale oula inamon ang Morowa gare tatak kulot, tala kan uobu una. Karuk kan migat.”

Non migana ila uke onim Iudaia la ame papot pagap

¹⁸ Tie, non migana ila uke la muo amarikong Iesu gare ro, “Migana ila mumuri o usingnualap, eba mani le akosartang meba tung ba urie nin-imiap ula iot maset atatan makin?” ¹⁹ Pa aulo Iesu, “Memani ga toniva ila mumuri? Morowa

iriet namurit la mumuri. ²⁰ Onit ara maimai la igama, 'Buat okiraranung magi. Ga buat nunamua noba ga aving. Ga buat pulanung. Ga buat nokarabi ira noba migana ga adusnang na ties. Onouluo ties ang ira nuang ga naga nung.' ²¹ Pa irie migana ila uke onim Iudaia la ugama, "Tara la man tokakapi ka ga muio puoieng titot, tume maruluan mirie maimaiap ganam." ²² Iesu la upto urie ties ga ugama aime, "Kagesnung ka a non paga. Masaganang mirier pagap nuam ganam, ga mirie kakepuk la nuaram pat mirie pagap le mavuotnang me ira ma teip ga magaulap mila baim. Ga munang nouluan me rulam. Okosarnang gare tie, ga eba manim pagap mila mumurum maset tatuan na panbinim." ²³ Pa iriro migana ila uke la upto uriro ties, ga mitara giginam dalap a. Me mani muana la mitara papot ma kakepup am. ²⁴ Agimaong Iesu iruo migana ila uke la giginam dalap a ga ugama aime, "Teip ga magaulap la memanim papot ma pagap, mamaranu ira ma meba maiobung na inamon ang Morowa. ²⁵ Kamel la namo obung na gof iang tainam o usigit, la tale mamaranu ira gare teip ga magaulap la memaning papot ma pagap la namo maiobung na inamon ang Morowa."

²⁶ Urie, mepto teip ga magaulap urie ties ang Iesu ga amarikmeng ga megama, "Leba migat ba o urie ties, tie aga leba oala ninimiap la iot atatan makin? Atabo eba karuk ba." ²⁷ Pa maulo Iesu, "Pagap la tale puomeng teip ga magaulap meba makosarmeng, Morowa iriet narit leba makosarang." ²⁸ Pa ugama Petro, "Ila Kani, naptang. Mavolaira mirier pagap pam ga muvo

nopouluan.” ²⁹ Pa maulo Iesu ga ugama, “Mirulo migat. Mirier inamaniap la naganmeng ira Morowa meba ualeng mabuo, ga mamaiolai luguap ga magaulap ga papap ga loup ga nagap ga irap ga lop maiam. ³⁰ Pa Morowa leba apulam me maun papaluaip ma pagap na iro tara titot la makurupin pagap la memaning ga na tara timat tubiat leba betang, eba omela ninimiap la iot atatan makin.”

Ugama Iesu eba aving ga ot ma 3 ma lap ga eba ina teara gat

³¹ Urie, malagiong Iesu 12 ma lop am o usingnualap ga maulo, “Miptang, titot eba bula Ierusalem. Ga mirier tiesiap tinan la mamirmeng unulip me Migana migat ang Morowa, titot la eba betmeng migat.” ³² Eba maialang inamaniap na kilalap ma non teip la tale onim Israel. Urie, eba apukemeng ga eba tiesmeng kirat aime ga eba akasupmeng. ³³ Ga eba avugotmeng ga eba menamung ga aving. Pa tubiat na la lama naien eba ina teara na una. ³⁴ Iesu la uaramo urogo ties, pa lop am o usingnualap la tale ameit muana o. Memani, muana o uriro ties la kagoiri, are ratmat ga tale maset ameit muana o.

Iesu la amuriraong non migana ila sapsapmeng irap a

³⁵ Urie, na tara Iesu la betong kagarat u taun Ieriko, pa non migana la sapsapmeng irap a la ume busit unama na taralap o alang. Ga ume mamarik teip ga magaulap la mime menum meba maialam kakepup ga noba pagap gat aun.

³⁶ Pareong ga upta gar ila kakani ma inamaniap la man menum ga mumaio, urie pareong ga mamarikong non inamaniap ga ugama, “Ei, teip ga magaulap, man paga la betong?” ³⁷ Pa amelo, “Iesu onim Nasaret la man unum ga muo.” ³⁸ Upto ila sapsapong urio ties, urie pareong ga marikong maranit ga ugama, “Iesu nunuo Poi ang Devit. Kadiknang merulam!” ³⁹ Pa mirie la menum laike a la abukmela ga megama, “Tigit nonang.” Pa mitara marikong gare ro, “Iesu nunuo Poi ang Devit, tobonaving.” ⁴⁰ Upto Iesu urie marik ang ga dusong ga mauilo inamaniap ga ugama, “Alagiming me toi.” Mumaio ga irie ai Iesu ga amarikong ga ugama aime, ⁴¹ “Nuga mani le akosartang ira nuo?” Pa ugama ila sapsapong, “Ila Kani, narung meba ina ureng.” ⁴² Aulo Iesu ga ugama, “Irapien nuu le ina uling. Nagan nung la ina nomumuriraieng gat.” ⁴³ Tiesong ara Iesu, urie talet kagat ga mumurun ara irapien a ga auluan Iesu ga ula, ga ivo “Temaieng” me aun Morowa. Ga teip ga magaulap la agimameng irio paga, ga mirie gat la maiavio bonim a Morowa ga avienmeng.

19

Iesu ga Sakaio

¹ Urie, ula Iesu na taun Ieriko, ga man unum tomat ga namo oolaing urie taun. ² Pa non migana la unama tie, irie la bonim a Sakaio. Irie la uke me teip la mime maiaro takis. Ga irie gat la mitara papot ma kakepup am. ³ Irie gat la namo agimaang Iesu irie aga. Pa papaluaip

ma garip ma teip ga magaulap la dusmeng, ga Sakaio la iriet migana ila popoi. Are tie ga tale kan puong meba agimaang Iesu. ⁴ Pareong ga ibirong me toma leike ga teuaba bo non kuguom o fik meba agimaang Iesu. Memani, ait Iesu leba amung na urie alang ga muong. ⁵ Betong ara Iesu na irie nap, ga ualagiong me nakap bo urie kuguom ga agimaang Sakaio, ga ugama, “Sakaio, kakalait teneinie. Titot la eba tonang na luguan nuang.” ⁶ Are ratmat ga kakalait teunie ga dalap a la mitara teuba, ga alagiong Iesu me na luguan ang. ⁷ Mirier teip ga magaulap la man tiesmeng tigit ga megama, “Agimaming, ula meba onang na luguan ang non migana o kirinim.” ⁸ Pareong Sakaio ga dusong ga aulo Ila Kani ga ugama, “Ila Kani, naptang. Titot eba marattang miriro pagap tuam kabirana maset. Ga non nap leba talang maun teip ga magaulap mila baim. Ga leba avanaurang migana ba o magabun ba ga mapularang pagap am, tie eba ina tavulang gat me aun puoieng ira ma nagala ma taraiap.” ⁹ Pa aulo Iesu ga ugama, “Titot la inar malagiong gat Morowa teip ga magaulap onim na irogo luguan. Memani, irio migana la irie non kulot ma eap am Abraham. ¹⁰ Memani, turuo Migana migat ang Morowa la muruo meba maisintang inamaniap la sivutmeng ga ina malagirang.”

Ties o uvuvuo me 10 ma teip o ubi

¹¹ Tie, inamaniap la man mepto ties ang Iesu, gare rie la ualo gat non ties o uvuvuo maun. Memani, kagarat ara meba betang Ierusalem pa teip ga magaulap la igama agat maiong, titot it

inamon ang Morowa leba betieng la uakap. ¹² Are tie ga ugama, “Non migana ila kakani la namo ala na pianam kakaliat, meba maiabung kaguma ira a meba betang orong, ga eba ina terigiang ga ualeng bo gar ang. ¹³ Ga pareong ga mamarikong 10 ma teip am o ubi ga ualam 500 ma kinap maun narit narit. Ga maulo ga ugama, ‘Eba okosarming butamat ma miriro kakepup puoieng iro la leba ina terigirang.’ ¹⁴ Pa inamaniap onim na pianam ang la kiram dalap ma aime ga asagameng non ait ga mamelo, megama, ‘Tale napang me iriro migana meba irie ba orong pang.’ ¹⁵ Pa avuomeng ga betong gare orong, ga tubiat ina terigiong. Ga mamarikong miriro teip o ubi tinan la ualam kakepup maun, ga mumaio meba maera namuk ara o mulinim teip narit narit la omelar. ¹⁶ Natauan migana o ubi la ula ai ga ugama, ‘Ila Kani, okosartung ara butamat a iro 500 ma Kinap nuam ga ina marula non 5,000 ma Kinap mulinim ma mirie kakepup nuam.’ ¹⁷ Pa ugama orong aime, ‘Nunuo migana ila mumuri maset o ubi. Mabugoknung maset mirio pagap mila kakapim. Gare tie ga eba talang kaguma noun meba unaleng bo 10 ma taunup.’ ¹⁸ Urie, lama narain migana o ubi la muo ga ugama, ‘Ila Kani, okosartung butamat a iro 500 ma Kinap nuam ga arula non 2, 500 ma Kinap mulinim ma mirie kakepup nuam.’ ¹⁹ Pa ugama orong aime, ‘Temaieng. Eba talang kaguma noun meba unaleng bo muanam ma taunup.’ ²⁰ Pa non gat la ula ai ga ugama, ‘Ila Kakani, mirio 500 ma Kinap nuam. Tualuam maset a buruma ga turaiam.

²¹ Memani, nogimarung la nunuo migana ila buat bume. Paga la maiabua non teip ga ut, irie la nume nuara. Ga parak la melio non teip tie nunuot la nume nuvo. Are tie ga turau me nulam.’ ²² Pa ugama orong aime, ‘Nunuo migana o ubi ila kire maset! Met urie ties nung kan la eba norabung na ties. Atabo migat tonit la turuo migana la buat bume ga pagap la maiabuam non teip ga maiot, mirie la tume tuaram, a? Ga parak la melio non teip la tume tuvo, a? ²³ Pa leba migat ba o urie ties, pa memani ga tale nuabuam kakepup tuam na beng (luguan ma kakepup) meba ina terigirang ga taram, mirie kakepup ga mulinim ma?’ ²⁴ Pareong ga ugama me teip la man dusemng tie kagarat, ‘Miarang irie 500 ma Kinap aun ga mialang aun irie migana la uaria 5,000 ma Kinap.’ ²⁵ Paremeng teip ga amelo orong ga megama, ‘Ila Kani, irie la amaning ara 5,000 ma Kinap’. ²⁶ Pa ugama orong, ‘Mirulo migat, aga migana la uariam tatak it pagap eba ina talam noba gat non pagap aun. Pa aga migana la tale uariam pagap, eva tatak it pagap la eba arang ga eba ina gat taram aun. ²⁷ Pa titot miriro karorap tuam la tale nameng me rulam meba orongtang maime, mirie la malagiming me ro ga minamuam ga meving na irap tuo.’ ”

Iesu la uobu Ierusalem gare orong

²⁸ Tie, uaramo ra Iesu uriro ties, urie uaio alang me toruan Ierusalem. ²⁹ Na tara la betong kagarat u pianam Betapage ga Betania ai pugama la meiva Oliva, lesagaong Iesu narain lopien angan o usingnualap ga like. ³⁰ Leulo ga ugama, “Eba

mala na uro pianam la ionama na nap me toma. Eba mala na urie pianam ga eba agimamang non donki ila kubama la avismeng tie. Tinan la tale ka unama noba abuo. Avikmang ga alagimang me togo. ³¹ Pa leba memarikang noba ga amama, ‘Memani ga avikmang irie donki?’ Eva, eba mapulang ties ang gare ro, ‘Ila Kani ing la amaning ubi ira a.’ ³² Lesagaong Iesu ga lila ga lila maliop mirier pagap ganam gare tie la leulo ra Iesu. ³³ Na tara la man ovikliong iagur ira donki ila kubama, irap am irie donki la lemarikmeng ga megama, “Memani ga avikmang irie donki ila kubama?” ³⁴ Lipulo ties ga ligama, “Ila Kani ing la amaning ubi ira a.” ³⁵ Ga alagiliong me ai Iesu. Ga liabuam sasaip liam abuo donki la kubama. Ga liomua Iesu nakap abuo ga unama.

³⁶ Unama Iesu abuo donki ga ula. Paremeng teip ga magaulap ga man maiabuam burap miam tomat na alang. ³⁷ Na tara la muo kagarat na nap o alang la aipieng ira pugama Oliva ga ila todang. Urie mirier lop am o usingnualap la paremeng ga man tevurumeng. Ga man kukupmeng maranit ga maiavio bonim a Morowa. Memani, magatmeng pagap o turupnuabap la magimameng. ³⁸ Man kukupmeng ga megama, “Morowa leba alaminaisang maset iriro Orong la muo un bonim a Ila Kakani. Morowa la bulagiong ga uala malina buun, bualang bonim ula kakanu aun Morowa nakap migat!” *Sam*
118:26

³⁹ Pa non Parasaiop la maionama gat kabirana a irio gar ila kakani ma teip ga magaulap la

mumaio amelo Iesu ga megama, “Ila Usinguala, mabuknala lop nuam o usingnualap meba mapamumeng nanamup ma.” ⁴⁰ Pa upulo Iesu ties maiong ga ugama, “Mirulo migat, leba mapamumeng lop tuam o usingnualap nanamup ma, eba temaiara mirio tadasip ga eba kukupmeng.”

Uliba Iesu me Ierusalem

⁴¹ Urie, betong Iesu kagarat u Ierusalem ga ogimaong taun ula kakanu ga uliba ume. ⁴² Ugama, “Ierusalem, titot na urago la la narung meba manera pagap la puomeng meba maset noidangmeng. Pa mirio pagap la kagomeri, ga tale puonung meba magimanang. ⁴³ Naptang, tubiat eba betang tara ba, ga karorap nuam la eba mumaiong makosarmeng burburup me danunumiap ga eba nokudatmeng migat na mirier napup. ⁴⁴ Ga eba nokirarameng ga menamum mirie garip ma teip ga magaulap la maionama ira nuu, Ierusalem. Ga mirio karorap la eba tale maiairang tadas ba o urie taun meba ot nakap bo noba tadas. Karuk kan. Memani, tale agatnung tara ang Morowa la tosagaong ga muruo meba noagaralie ga ina gat nolagirang.”

Iesu la makalaong inamaniap la okosarmeng sune na luguan o lotu

⁴⁵ Urie, uobu Iesu na luguan o lotu, urie pareong ga makalaong inamaniap la man okosarmeng sune na luguan o lotu. ⁴⁶ Ugama maime, “Babam ang Morowa la tiesieng gare ro, ‘Luguan tuang irie luguan me marik.’ Pa arigiming ara ga kauna gare nap maiang inamaniap o pula ga

kogonuriap.’ ” ⁴⁷ Pa ma mirier lap, ume masinguala Iesu teip ga magaulap tapma na luguan o lotu, pa miridaip mila kakanim ga teip la omeit maset maimai ga teip mila uke onim Iudaia la man oisinmeng alang ba meba akirarameng. ⁴⁸ Pa mirier teip ga magaulap ganam la man mamaranim maset ga man mepto ties ang Iesu. Are tiro ga tale omaiop teip mila uke alang ba meba akirarameng Iesu.

20

Amarikmeng Iesu aga la uala kaguma aun

¹ Urie, o non la, Iesu la ualo ties maun teip ga magaulap tapma na luguan o lotu. Baisong o bais ula mumuru me maun. Na irie tara, miridaip mila kakanim ga teip la omeit maset maimai, mirie ga teip mila uke la mumaio iat ai Iesu. ² Ga amelo ga megama, “Panalava, man kaguma la maning a ga makalanung inamaniap la man okosarmeng sune na luguan o lotu? Ga aga la uala iriro kaguma noun?” ³ Pa upulo Iesu ties maiong gare ro, “Turuo gat la tuga mimariktang a non paga. Ga eba tomilaua: ⁴ Unuavariap ang Ioanes la paga onim na panbinim, o pagat ma-iang inamaniap?” ⁵ Paremeng ga man tiesmeng uadan ma gare ro, “Leba bumama paga onim na panbinim, pa eba amama ‘Memani ga tale nagaming iro?’” ⁶ Ga leba bumama, ‘Pagat ma-iang inamaniap’, eba buvuremeng mirier inamaniap ganam ma tadasip. Memani, naganmeng maranit ira Ioanes irie unuli.” ⁷ Are ratmat ga mepulo ties ang Iesu ga megama, “Tale kan opet, unuavariap

ang Ioanes la maio lagum?”⁸ Pa maulo Iesu, “Aret tie ga tala kan mirulo, mating man kaguma ga makalarung inamaniap la man okosarmeng sune na lugun o lotu.”

Ties o uvuvuo me teip mila kiram la umaiale bo ubi a wain

⁹ Urie, pareong Iesu, ga ualo uriro ties o uvuvuo maun teip, ga magaulap ga ugama: “Non migana la ulio ubi a wain. Ga ualo uriro ubi a wain maun non teip la namo okosarmeng butamat una. Ga ula unama a tara ila laklage na non pianam kakaliat. ¹⁰ Pa na tara la uvila wain na ubi, asagaong non migana o ubi ga ula mai mirie mila umaiale bo urie ubi a wain. Naong meba maialang nap ba o parak aun na urie ubi ang. Pa teip mila umaiale bo ubi la avitmeng irie migana ga akalameng ga ina terigiong अगरित. ¹¹ Urie pareong irie ira iang ubi ga inagat asagaong non migana o ubi ga ula mai. Pa irie gat la mela avitmeng ga akirarameng kan maset ga akalameng ga ina terigiong अगरित. ¹² Pareong irie ira iang ubi ga inagat asagaong lama naien migana o ubi ga ula mai. Pa paremeng ga avitmeng maset ga kagarat it meba aving ga agomeng lavie. ¹³ Urie, ira iang urie ubi la ait ara irio paga lare tiro ga agatong gare ro, ‘Eba mani le akosartang? Poi ruang ila migana la mitara narung aime, eba asagarang ga ala. Ga atabo eba meptang ties ang.’ ¹⁴ Pa na tara mirie mila umaiale bo urie ubi la agimameng poi ang la muo, paremeng ga tiesmeng kabirana ma, gare ro, ‘Ei iriro migana, tubiat eba aram mirier pagap ganam am ira ang.

Tie, bunamung ga aving. Ga eba kan bubuo ba le buaring urio ubi.’ ¹⁵ Ga agomeng irie migana toma lavie o ubi a wain ga menamua ga uvara. Tie, tuga ka mimariktang, ira iang uriro ubi a wain, la eba mani le akosarang ira ma?

¹⁶ Tie, mirulo, eba makosarang gare ro, Eba muong ga anamum ga meving mirie mila umaiale bo uriro ubi ang. Ga eba alang urie ubi a wain maun noba non inamaniap.” Pa teip ga magaulap la mepto ties ang Iesu. Ga megama, “Tala kan okosarong gare tiro. Karuk kan maset.” ¹⁷ Urie, pareong Iesu ga mai maset me ira ma ga ugama, “Pa leba karuk ba, ga eba are ba mani me muana o uro ties la iot na Babam ula puaru,

‘Irie labinama la agomeng etumarip, pa titot la betong

irie labinama ila mamarani migat la uaria maranit luguan.’ *Sam 118:22*

¹⁸ “Mirier teip ga magaulap ganam leba melaming abuo iriro labinama, ga eba mifmifmeng ganam ga eba karuk ba maima. Ga irogo labinama leba alaming nakap mabuo noba teip ga magaulap, ga eba mataratang ga eba meving ga eba betmeng gare ba kanauri.” ¹⁹ Teip la omeit maset maimai ga miridaip mila kakanim, la amit Iesu la maset mavureong o urio ties o uvuvuo. Are tie ga na irie tara, namo umaiaring a Iesu ga avismeng. Pa tale puomeng, memani merau me teip ga magaulap la ebum mavuremeng ma tadasip ga makirarameng.

Teiala takis aun Kaisar o karuk.

²⁰ Urie, paremeng teip la omeit maset maimai, ga miridaip mila kakanim, ga umaiale maset bo Iesu. Ga masagameng non teip meba mumaiong avanaumeng gare mirie teip mila puvuvum ga amarikmeng ma non ba marikiap it agarit. Ga namo avuvuomeng meba aramang ties ba meba alagimeng ga dusang na ties ang primia Pilato onim Rom. ²¹ Mumaio ga amarikmeng gare ro, “Migana o usingnualap, opet ties nung la puvuvu ga nume nualo ties ula puvuvu maun teip ga magaulap. Ga tale kan nume nurau me bonim ula kakanu ang noba migana. Karuk. Nume mas-ingnuala teip ga magaulap a tavuk ang Morowa ot ties migat ²² Pa iga mani agat nung? Temaieng leba bualang takis aun Kaisar, o karuk? ²³ Pa oit ara Iesu uriro kakarabunim la okosarmeng. Ga ugama maima, ²⁴ Tosingmiala o kakep ba. Auang iro muranama ga bonim la iot iro urio kakep?” Pa megama, “Ang kaisar.” ²⁵ Pa ugama Iesu maima, “Tie, mialam aun Kaisar mirie pagap la am Kaisar. Ga mialam aun Morowa mirie pagap la am Morowa.” ²⁶ Are ratmat ga tale kan puomeng meba avismeng me ties ang na irap ma inamaniap. Ga turupmaiaba me uriro ties la upulo, ga tale gat tiesmeng.

Amarikmeng Sadukaiop Iesu a migana la uvara ga inagat inim.

²⁷ Urie, non teip a gar maiang sadukaiop la mumaio ai Iesu. Miriro la mime ties gare ro, inamaniap la mevara la tale kan puomeng meba ina temaiara na una ga meimung. ²⁸ Urie amelo, gare ro, “Migana o usingnualap, Moses la omirong non

ties me bulam gare ratmat: Leba migana ba la uvara uluo kualang pa tale kan amaning kulot, papa kan ang leba olagiang magabun ang, meba makanirang lop am papa ang. ²⁹ Tie, gamura ma pavailup la maionama. Natauan la lake olagiong magabun, pa tale kan amaning kulot ga uvara. ³⁰ Urie, lama narain la inabun olagiong urie magabun. ³¹ Ga tubiat lama naien la okosorong gat gare tie. Aret tie, gamura ma pavailup mirieriat la magimeng iro urie magabun pa tale me-maning lop ga mevara. ³² Tubiat ba kan, ga urie magabun gat la ivara. ³³ Are ratmat ga na tara mirie pavailup leba ina temaiara gat na una, tie urie magabun la eba auong ba? Memani, mirie gamura ma pavailup la magimeng kan iro urie magabun togo na uro kimanam.”

³⁴ Tie, ugama Iesu maime, “Teip ga magaulap onim na iriro tara titot la mime magi. ³⁵ Pa teip ga magaulap la ugama Morowa eba ina temaiara gat ga meimumng na una na tara tubiat, miriro la tala gat magimeng. ³⁶ Memani, tala gat mevara. Karuk. Eba maionang na ninimiap ula iot atatan makin gare agelop. Ga eba maionang gare gar ma lop am Morowa, memani tala gat ina mevara. ³⁷ Pa Moses gat la masinguala inamaniap namo ma, teip la mevara eba ina temaiara gat na una. Ga me urie ties la betieng iro urie tatak kuguom la suamieng pa tale iovala, ga ugama, ‘Ila Kani irie Morowa ang Abraham ga Morowa ang Aisak ga Morowa ang Iakop.’

³⁸ “Iriro Morowa, la tale Morowa maiang teip la mevara, karuk, pa maiang teip mila inim.

Memani, mirier teip ga magaulap la meinim na irap a.”

³⁹ Ga non teip la omeit maset maimai la mepulo uriro ties ga megama, “Ila Usinguala, ties nung la mitara mumuru.” ⁴⁰ Tubiat, merau ga tale gat ina amarikmeng.

Iesu la mamarikong Parasaiop a migana la avuoong Morowa

⁴¹ Urie, pareong Iesu, ga mamarikong teip ga magaulap ga ugama, “Are mani ga megama teip ga magaulap, man migana la avuoong Morowa meba ina malagiang teip ga magaulap am, irie poi ang Devit, a?”

⁴² Memani, Devit kan la tiesong na babam o punuarap gare ro,

‘Ila Kakani la aulo Ila Kakani ruang gare ro, “Nonang na kilan tuo ila lamige, ⁴³ puoieng ira tara la eba tabum karorap nuam tatan-glipat kibapien nuu.” ’

Sam

110:1

⁴⁴ Agimaming, Devit kan la iva irio Migana Ila Kani. Tie, are mani ga eba betang gare ba poi ang?

Teip mila omeit maset maimai la mime akosar tavuk ila kire

⁴⁵ Tie, na tara mirier teip ga magaulap la maionama ga mepto ties ang Iesu, maulo lop am o usingnualap ga ugama, ⁴⁶ Temamalienming me teip o agat o maimai. Mitara nameng meba maiabum sasaip mila laklagam ga memung ga mela. Mitara nameng me teip ga magaulap meba maialang ‘kabirana’ maun na napup o nebola. Ga

mitara nameng me natauan nunamap na luguap o usingnualap ga mitara nameng me natauan nunamap na parak ula kakanu. ⁴⁷ Ga mime mavana magaulap la mevara laip maiam ga pulameng na luguap maiam. Ga mime kakarabum ga okosarmeng marik ula laklago. Tubiat ga eba omela giginanim ula kakanu maset na ties ang Morowa

21

Magabun ula bau la uvara ra lai iang la ialo kamniap ieng aun Morowa

¹ Urie, unama Iesu na luguan o lotu, ga magimaong teip mila ame kakepup la man maiabu kamniap maiong na mirikbuom ma kakepup na luguan o lotu. ² Ga ogimaong gat non magabun ula bau la uvara ra lai iang. Pareieng ga ila legoieng tatak kakepupien na mirikbuom. ³ Pa ugama Iesu, “Mirulo migat, urobu magabun ula bau la uvara ra lai iang, magoieng kakepup mila kakanim ga makurupin non teip ga magaulap. ⁴ Memani, mirie teip ga magaulap la memanim papot ma kakepup la maiot, pa agomeng it nap o kamniap maiong me aun Morowa. Pa urio magabun la kagesiang kan maset, pa magoieng mirier kakepup iam ganam, ga tale gat imaning kakep meba osaiueng paparak.”

Tiesong Iesu me luguan o lotu la eba dureang

⁵ Urie, non inamaniap la man tiesmeng me luguan o lotu ga megama, “Agimaming, asasameng iriro luguan ma tadasip mila mumurum ga kamniap la maialo teip ga

magaulap aun Morowa ga maset asasameng isik luguan.” Pa ugama Iesu, ⁶ “Mirie pagap titot la magimaming, pa tara leba betang, ga teip o danunumiap leba mumaiong ga eba tale maiairang tadas ba meba ot abuo noba tadas. Eba maduratmeng ganam ga eba magomeng todang lourup.”

Iesu la uaramam papot ma giginanimup leba betmeng

⁷ Urie, iriro gar la amarikmeng Iesu ga megama, “Migana o usingualap, panalava a man tara leba betmeng miriro pagap. Man kaguma la eba lake betang ga eba apera, miriro pagap kagarat ara leba betmeng?” ⁸ Pa ugama Iesu, “Temamalien ming maset. Babun mivanameng. Memani, papot ma inamaniap leba mumaiong ga meivang bonim tuo ga eba memama, ‘Turuo kan irie migana!’ Eva, eba gat memama, ‘Tara la muor kagarat, meba ina milagiang Morowa.’ Pa buat mipto ties maiong ga mamiuluo. ⁹ Tubiat gat leba miptang ties o danunumiap ula kakanu, ga ma inamaniap leba man nemenamung. Eva, buat mirau ga turupmiaba. Memani, mirie pagap la eba ka lake betmeng. Pa la lagorang la eba ka tale kakalait betieng.”

¹⁰ Pa maulo gat Iesu ga ugama, “Eva, non gar ma inamaniap la eba temaiara ga nemenamung ga non gar ma inamaniap. Ga gar ang non orong leba teara ga neanamung ga gar ang non orong. ¹¹ Eba betang murale ila kakani na kimanam. Pa na non napup eba betieng abage ga tafaiap mila kakanim. Ga na panbinim eba magimaming non

ara pagap leba mikosarmeng ga miraung kirat ga kagup mila kakanim.

¹² “Pa mirio pagap leba ka tale betmeng. Pa lake, eba umaiaring inamaniap mi ga eba miki-rarameng, eva eba mimaiabung toma na luguan o usingnualap ga eba mimaiabung na luguan o arubu. Memani, mimi la tomiuluan ga iga agat maiong namo mainiang bonim tuo me lourup. Are tie ga eba mimaiala na irap ma orongup ga gavamanip. ¹³ Ga urie la eba are ba alang ming meba man ovaikming bais ula mumuru me maun. ¹⁴ Gare tie ga dalap mi le maiot teteiliat ga baraba lake agatming me man paga leba miaramang. ¹⁵ Memani, turuo kan leba talang agat miun, ga tabung ties na nanamup mi. Ga mirier karorap mim la tale puomeng meba onananmela o mainiang urie ties la tualo miun. ¹⁶ Mamo ming ga naga ming ga papa ming ga gar ming ga migan ming, mirie leba mivaikmeng ga eba mimaiala na kilalap ma karorap mim, meba mikirarameng. Ga tubiat, eba menamum noba ga meving kabirana mi. ¹⁷ Ga tubiat papot ma inamaniap la eba kiram ba dalap ma me milam. Memani, muana la tomiuluan ga miavio bonim tuo. ¹⁸ Pa eba karuk ba ma kavurup na bugabip mi leba saikmeng. ¹⁹ Mirulo, dusming maranit ga eba omila ninimiap la iot maset atatan makin ga mionang maset.

Tiesong Iesu me Ierusalem la eba kiro ba

²⁰ “Tie, tubiat eba magimaming teip o danun-umiap onim Rom leba mumaiong ga okalimeng Ierusalem, ga eba mira tara leba okirarameng uro

taun ula kakanu la muio kagarat ara. ²¹ Na irie tara, teip ga magaulap la maionama na provins Iudaia leba igomeng me bo kavilap. Pa teip ga magaulap la maionama Ierusalem leba omaio-laing taun ga mela na noba napup. Pa teip ga magaulap la maionama lavie o taun, la tala kan maiobu na taun. ²² Memani, iriro tara la irie tara ang Morowa leba apulang kirinim, are ratmat ga mirier tiesiap la maiot na babam ula puaru leba betmeng migat. ²³ Kadik maset me magaulap mila mugam ga magaulap la masisimeng lop mila kakapim na irie tara. Memani, giginanim ula kakanu maset leba betieng na uro inamon, ga bukbuk ang Morowa leba aioping iruo gar ma teip ga magaulap onim Israel. ²⁴ Ga eba menamum non inamaniap o apos. Ga karorap la eba mavismeng non inamaniap ga umaiaring ma, ga mela maionang kabirana ma non ara garip. Ga mirie teip la tale onim Iudaia la eba mumaiong obutmeng Ierusalem. Ga urie eba iot gare ba rie, puoieng ira tara leba ne ba iriro gar ma teip la tale onim Iudaia leba umaialeng bo Ierusalem.

Migana migat ang Morowa la eba ina terigiang gat

²⁵ “Tie tubiat, non ara non ara kagup la eba betmeng, iro muabari ga ulang ga maralaip. Pa na kimanam, inamaniap onim na mirier kantrip ganam leba banbananmeng. Ga eba meraung maset leba meptang pirom ga boulup leba fukmeng. ²⁶ Eba agatmeng inamaniap me mirier pagap leba betmeng ga okirarameng uro kimanam gano. Memani, maralaip ga mirier pagap onim

na panbinim leba didirmeng. ²⁷ Miriro pagap la eba ka lake betmeng ga tubiat eba bat togimameng turuo Migana migat ang Morowa leba murang na uvau, ga eba murang un ngangas ga lalabie ila kakani migat. ²⁸ Na tara leba man betmeng miriro pagap, dusming ga man ualagiming me nakap. Memani, tara ang Morowa la muo ra kagarat meba ina milagiang.”

Kuguom o fig la iabua tavuk o uite a tara

²⁹ Tie, uaramo Iesu non ties o uvuvuo mai. Ugama, “Ogimaming kuguom o fig ga mirier kuop ganam. ³⁰ Leba magimaming kagarup la eba betmeng ira ma kuop, tie omit ara, tara a efan ila muri la namo betang. ³¹ Aret tie, leba magimaming miriro pagap leba betmeng, tie eba omira, inamon ang Morowa la muior kagarat. ³² Mirulo migat, teip ga magaulap a iriro tara la eba ka tale meving ga eba betmeng miriro pagap ganam. ³³ Panbinim ga urogo kimanam leba nan ba, pa tiesiap tuam la tala kan nam. Karuk. Eba maiot atatan makin.

Urangaming maset me la ang Ila Kani

³⁴ “Pa maset temalien ming. Ebun man busit tapmio tapmat ga menming. Ga ebun man kadikming me pagap maiam neip. Leba miduang tavuk ba gare tiro, tie urio la ang Ila Kakani la ebat kakalait betieng ira ma gare pasina. ³⁵ Memani, uriro la la eba betieng ira ma mirier inamaniap la maionama na mirier napup o kimanam. ³⁶ Are ratmat ga temalienming maset ma mirie lap ganam. Okosarming marik me ai Morowa ma

mirie ra lap meba mimamaranim ba meba makabanming miriro pagap leba betmeng, ga eba dusming na irap a Migana migat ang Morowa.”

³⁷ Urie, mirie ra lap la ume masinguala Iesu teip ga magaulap tapma na luguan o lotu. Ga mirier arubuap la ume ula ga unama bo irie pugama la meiva Oliva. ³⁸ Ga mirier teip ga magaulap la mime kan temaiara parabirat namur, ga mime mela na irie luguan o lotu meba meptang ties ang Iesu.

22

Miridaip mila kakanim ga teip mila omait maset maimai la namo menamung Iesu ga aving

¹ Urie, na irie tara o non la ula babau, Iudaiap la meivo la ula aipieng la namo betieng. Irie tara la tale maiabua is na purun. ² Ga miridaip mila kanim ga teip o usingnualap o maimai la merau me inamaniap. Are ratmat ga tigit it man oisingmeng alang ba meba menamung Iesu ga aving. ³ Ga uobu Satan na dalap a Iudas onim Iskariot. Irie non ma 12 ma lop am o usingnualap. ⁴ Gare tie ga ula tiesong Iudas ga miridaip mila kakanim ga teip mila uke a luguan o lotu. Ga man tiesong ga mirie ga man oisinong alang ba meba alang Iesu na kilalap ma. ⁵ Are ratmat ga temeba ga meburio ties meba maialam kakepup ba aun Iudas. ⁶ Urie keula Iudas me ties maiong ga man oisinong alang ba, meba alang Iesu na kilalap ma. Na tara leba karuk ba a gar ba ila kani ma inamaniap la maionama ga mirie.

Narain lopian angan o usingnualap la orangaliong paparak o la o pasova

⁷ Urie, tubiat la ula babau Iudaiap la tale mime maiabua is na purun, la betieng. Na urie la, miridaip mila kanim la mime menamua poi ang sipsip meba meburuang inamaniap me paparak na urie la ula aipieng. ⁸ Gare tie ga asagaong Iesu Petro ga Ioanes meba lila Ierusalem, ga leulo ga ugama, “Eba mala orangamang paparak me la o pasova, meba parakbuong.” ⁹ Pareliong ga amarikliong Iesu, “Nanung meba ila orangaing parak lagum?” ¹⁰ Leulo Iesu ga ugama, “Maptang, mala na taun Ierusalem, ga eba nebolamang ga non migana la uavia kadi ila kani o burunam. Mauluan aime me na irie luguan leba ala obung ana. ¹¹ Ga eba amalava ira ang irie luguan ga mamama, ‘Migana o usingnualap la nomarikong, “Lagi irie kabin la eba paraktang ga lop o usingnualap na la o pasova?” ’

¹² Ga eba mesingala a non kabin ila kakani la ut nakap, ga ame luagap o nunamap la maiot na irie kabin. Ga eba orangamang paparak me la o pasova na iriet kabin.” ¹³ Ga lila ga maliop mirie pagap gare tie la uaramam Iesu. Ga urie orangaliong paparak me la ula aipieng.

Iesu la ualo purun ga wain maun lop am o usingnualap

¹⁴ Urie, la ula kakanu me purun la karuk o is una la betieng. Ga Iesu la unama kagarat ai luaga ga lop am o usingnualap. ¹⁵ Ga maulo, ugama, “Mitara narung maset la tuga tong uro parak o la ula aipieng ga mimi ga tubiat eba bat

taving ngitngit. ¹⁶ Tie mirulo, ‘Tala gat tu uro parak o la ula aipieng puoieng ira iruo paga leba betang migat na inamon ang Morowa.’” ¹⁷ Urie, uaro Iesu non falo la ut wain una ga okosarong marik ga ivo temaieng me ai Morowa. Ga ugama “Miarang urogo falo ga ovuotming me irami ga tapmio. ¹⁸ Memani, mirulo ra, tala gat taptu a wain puoieng na la leba betieng inamon ang Morowa.”

¹⁹ Urie, uaro purun ga marikong, ga ivo temaieng me ai Morowa ume. Ga opakoula ga ualo maun ga mauulo ugama, “Urogo la are neip tuo la tualo miun meba miagailie. Okosarming gare rie ga agatming man paga la akosartung meba miagaalie.” ²⁰ Tubiat la maio ra purun, urie okosarong it gare rie iro falo a wain. Ga ugama, “Uro falo a wain la avuoieng mida ila nei a olabuan tuo. Irie la auruktung meba miagaalie. ²¹ Pa miptang, kilan a irie migana la eba toabung na kilalap ma karorap, iro la unama ga turuo bo iriro luaga. ²² Eva iriro la betong gare ro, memani turuo Migana migat ang Morowa, eba arouluan urie alang la okosarong Morowa ira ruo. Pa kadiktung maset me iro migana irie leba toabung na kilalap ma karorap.” ²³ Tiesong gare tiro, urie temaiara ga man nemarikmeng ga megama, “Aga kabirana pa leba akosarang iriro tavuk?”

Lop o usingnualap la man nenanamela o ties me aga la eba ake kabirana ma?

²⁴ Na irie tara, lop am o usingnualap la man nemenam o ties ga megama, “Aga leba ake me bulam?” ²⁵ Pa Iesu la mauulo, gare ro, “Orongup

la tale onim Iudaia la memaning kukunim ga mime umiale migat mabuo teip ga magaulap la maionama mavat. Pa non teip la memaning kaguma ga umiale migat mabuo teip ga magaulap, mirie la nameng maime inamaniap meba meivam teip mila mumurum. ²⁶ Baraba okosarming gare tiro. Karuk. Migana la kakani me milam, kana gare ba kulot ila kakapi. Pa irie la uke me milam onang gare ba migana ming o ubi o uaganuliap. ²⁷ Aga la kakani? Atabo migana la unama ga parakong o migana o ubi la ovureong parak ga muo ualo aun? Irie migana la unama ga parakong, iriet? Migat. Pa tunama kabirana mi garet migana o ubi o uaganuliap. ²⁸ Na tara la betmeng pagap meba tovuvomeng, mionama ga turuo ga tale kan tomiolai. ²⁹ Mamo ruang la ualo inamon toun, are tie la tualo miun. ³⁰ Na inamon tung eba parakming ga tapmio ga turuo bo luaga ruang. Ga eba mionang bo luaga ang orong ga eba umialeng mabuo 12 ma garip ma teip ga magaulap onim Israel.”

Iesu la tiesong me Petro la eba amama tale kan ait

³¹ Urie, Iesu la inagat tiesong, ga ugama, “Simon, Simon, naptang. Satan la amarikong ara Morowa ga uaira Satan meba mivuvuoang mimi lop tuam o usingnualap ga mivuliang gare ba wit. ³² Pa mariktung ara meba noagaralie ga nagan nung la eba tale iving. Ga tubiat eba ina teriginang ga dusnang maranit ga eba man mangangasnang mirie non papap nuam.” ³³ Pa Petro la ugama aime Iesu, “Ila Kani, urangarung

ara meba tala ga nunuo na luguan o arubu. Ga urangarung gat meba taving ga nunuo.”³⁴ Pa Iesu la aulo Petro ga ugama, “Norulo Petro, na uro kan arubu titot, leba ka tale kukurikang pura, ga eba tiesnang ma naien ma tarap gare ro, ‘Tale kan arit Iesu.’”

Mirikbuom ma kakepup kein ga kibap ga apos

³⁵ Tie, mamarikong Iesu ga ugama, “Tinan la misagarung ga mila ovaikming bais ula mumuru, tale kan miavio mirikbuom ba ma kakepup ga kein ba ga kibap ba. Pa are mani, kagesming kan a paga ba o karuk?” Pa megama, “Karuk kan, tale kan kagespang.”³⁶ Pa maulo gare ro, “Pa titot migana la amaning mirikbuom ma kakepup, aving ga irie. La amaning kein, aving gat gare tie. Pa migana la tale amaning apos, asagaang buruma ang ga osauang noba apos.”³⁷ Memani, babam ula puaru la igama, ‘Maiahua na ties, ga menamua gare non migana kabirana ma teip mila kiram.’ Urie ties leba betieng ira ruo. Eva, mirier tiesiap la iaramam babam ula puaru me rulam, eba betmeng migat.”³⁸ Pa lop am o usingnualap la amelo ga megama, “Ila Kakani, ogimanang. Pamaningan narain aposipien to.” Pa maulo gare ro, “Magaura. Buat gat tiesming ume.”

Okosarong Iesu marik bo pugama Oliva

³⁹ Urie, oulai Iesu urie taun ga ula bo pugama Oliva, are tie la ume okosar busit. Ga ameuluan lop am o usingnualap.⁴⁰ Urie, ula betong na irie nap ga maulo ga ugama, “Okosarming marik me ai Morowa, meba tale puoang Satan leba

mivuvuoang ga eba milaming.” ⁴¹ Ga maulai Iesu ga ula rot kirat toma, puoieng gare noba leba agoang tadas. Ga lekofong dadebipien a ga marikong me ai Morowa gare ro. ⁴² “Mamo, leba nanang, oralienang uro falo o giginanim ira ruo. Pa buat onuluan agat tung. Karuk. Onouluo kan agat nung.” ⁴³ [Ga non angelo onim na panbinim la betong ai ga angangasong. ⁴⁴ Iesu la mitara ogasangenong giginanim ula kakanu ga okosarong marik maranit. Ga iriva mabis ira a gare olabuan ga uriva me lourup.] ⁴⁵ Na tara la okosarong ara marik tie dusong ga ina ula mai lop am o usingnualap. Ga magimaong la durimeng. Mitara kadikmeng are tie ga man durimeng. ⁴⁶ Pa pareong Iesu ga ugama, “Memani ga man duriming, a? Temiara ga marikming. Babun betieng uvuvuo irami ga milaming.”

Iudas la uabua Iesu na kilalap ma karorap

⁴⁷ Urie, na tara la man tiesong ka Iesu, gar ila kakani ma teip la mumaio. Ga irio migana la bonim a Iudas, irie non ma 12 ma lop am Iesu o usingnualap. Muo ai Iesu meba ademang. ⁴⁸ Pa ugama Iesu aime, “Iudas, nuga nalang udem toun, turuo Migana migat ang Morowa meba tonabung na kilalap ma karorap, a?” ⁴⁹ Pa lop am o usingnualap la maionama ga Iesu la magimameng mirie pagap la namo betmeng, ga amarikmeng Iesu ga megama, “Ila Kani, nanung me palam meba panamum o apos?” ⁵⁰ Pa non migana uadan ma mirie lop am o usingnualap la avugotong migana o ubi ang miridai ila uke, ga okiripong kiginam a na kilan ila lamige ga ilum

kiginam a lourup na kimanam. ⁵¹ Pa agimaong Iesu iriro paga ga ugama, “Miairang irie tavuk lare rie!” Ga uabua kilan a iro kiginam a iriro migana ga ina omumuriraong kiginam a. ⁵² Urie, uaramo Iesu ties me miridaip mila kakanim ga teip mila uke me danunumiap ga me luguan o lotu ga teip mila uke onim Israel, mumaio meba umiaring a. Tiesong ga ugama, “Miariam aposip ga pasip ga mumio meba umiaring tuo gare migana o pula, a? ⁵³ Miriera lap ganam la tume tunama ga mimi na luguan o lotu, pa tale kan miabuam kilalap mi ira ruo. Pa iriro tara la tara ming ga titot ngangas o arubu la okurupin.”

Petro la ugama tale kan arit Iesu

⁵⁴ Urie, umaiat a Iesu ga alagimeng ga mela maiala na luguan ang miridai ila uke. Pareong Petro ga man uluan maime ga man unum kakaliat trogan. ⁵⁵ Ga ofagameng kit tapma na penbut a irio luguan o ties ga man maionama. Pa Petro la ula unama kabirana ma. ⁵⁶ Pa non magabun o ubi la agimaieng Petro la man unama u kit. Ga agimaieng maranit ga igama, “Ei, irobu migana la unama gat ga Iesu.” ⁵⁷ Pa Petro la kakarabi ga teuara ga ugama, “Magabun, tale kan arit.” ⁵⁸ Tubiat it kirat ga non gat migana la agimaong Petro ga ugama, “Eva, nunuo gat, la nunuo migana a gar maiang lop o usingnualap am Iesu.” Pa ugama Petro, “Migana, tale kan turuo!” ⁵⁹ Pa tubiat it la aipong ara namurit nap o muabari, ga non gat migana la tiesong maranit ga ugama, “Migat ara, irobu migana la unama ga irie. Memani, iriet migana onim na provins

Galili.” ⁶⁰ Pa ugama Petro, “Migana, tale kan orit urie ties nung la nuaramo.” Man tiesong ka gare rie, urie talet kagat ga kukurikong pura. ⁶¹ Urie, terigiong Ila Kakani ga agimaong Petro. Ga onagiong Petro urie ties la uaramo Ila Kakani me aun, na tara la tiesong, “Na urie arubu leba ka tale kukurikang pura, eba tiesnang ma naien ma tarap, gare ro, ‘Tale norit.’ ” ⁶² Ga ula Petro lavie o penbut ga uliba maranit.

Fagabumeng aime Iesu ga avitmeng

⁶³ Urie, umaiaat teip a Iesu ga man fugaumeng ira a ga avitmeng. ⁶⁴ Levismeng irapien a buruma ga amarikmeng ga megama, “Naramang ties o unuli titot! Aga la novitong?” ⁶⁵ Ga maiaramam non ara tiesiap mila kiram me ira a.

Maiabua Iesu na ties kabirana ma kaunselip la meke

⁶⁶ Urie, tubiat la betong ara efan, teip mila uke onim Israel la nebolameng ara, ga miridaip mila kanim ga teip la omeit maset maimai mirie gat la iat nebolameng. Ga alagimeng Iesu ga ula mai kaunselip mila uke ga megama. ⁶⁷ “Panalava, nunuo Karisito, o karuk?” Pa maulo Iesu, “Leba miralava, tala kan naganming. ⁶⁸ Pa leba mi-mariktang ma noba tiesiap, eba tale mipulang ties tung. ⁶⁹ Pa titot ga ma mirie ra lap tubiat, Migana migat ang Morowa leba onang na kilan ila lamige ang Morowa. Irie la amaning urie kukunim gano.” ⁷⁰ Mirie ganam la megama, “Are mani ga nugama nunuo kan Poi ang Morowa, a?” Pa maulo, “Mimi kan la tiesming. Turuot tiro.” ⁷¹ Pa megama kaunselip mila uke, “Memani ga

eba ina buptam gat noba non tiesiap na nanamup ma inamaniap, a? Nanam kan a la iaramo urie ties ga bupto ra.”

23

Amarikong Pilato Iesu

¹ Are ratmat ga mirier ganam la temaiara ga alagimeng Iesu me ai Pilato. ² Pumiario la maiabua na ties ga megama, “Avop iriro migana la afulutong tavuk maiang garip ma teip ga magaulap pam. Ga pabunakong meba tale palang takis aun orong Kaisar onim Rom. Ga ume ties gare ro, “Turuo kan Karisito. Turuo orong.’” ³ Pa amarikong Pilato, “Nunuo Orong maiang garip onim Israel, a?” Pa upulo Iesu ties ang, gare ro, “Nunuo kan la tiesnung gare tie.” ⁴ Tie maulo Pilato miridaip mila kakanim ga inamaniap, “Tale kan orup kiribas ba ira iriro migana.” ⁵ Pa tiesmeng maranit kan, gare ro, “Masinguala teip ga magaulap ga ofulutong agat maiong na mirier napup na provins Iudaia. Puaro na provins Galili ga akosarong iriro tavuk ga muo puong togo.”

Amarikong Herot Iesu

⁶ Urie, upto Pilato uriro ties, ga mamarikong, “Iriro migana irie migana onim Galili, a?” ⁷ Pa megama, “Eva, Iesu irie migana onim na uriro provins la uale Herot ubuo.” Are ratmat ga asagaong Pilato ga ula ai Herot. Na iriro tara Herot gat la unama Ierusalem. ⁸ Agimaong Herot Iesu, ga mitara teuba. Upto ties aime, ga mitara laklage tara la namo agimaang. Namu agimaang

Iesu le akosarang paga ba o turupnuabap. ⁹ Are ratmat ga amarikong Herot Iesu ma papot ma pagap. Pa tale kan upulo Iesu ties ang. ¹⁰ Pa miridaip mila kakanim ga teip la omeit maimai la mumaio dusemng kagarat ga man avuremeng o ties ula mamaranu. ¹¹ Ga Herot ga teip am o danunumiap la apukemeng Iesu ga fugaumeng ira a. Ga maiara non sasa ıla mumuri ga mena ira a are orong. Ga inagat asagameng ga ula ai Pilato. ¹² Tinan Herot ga Pilato la lime nekarolila. Pa titot na iriro tara la nemiganliong bat.

Pilato la tiesong meba menamung Iesu ga aving

¹³ Urie, inagat mumaio maiala Iesu aun Pilato ga mamarikong Pilato miridaip mila kakanim ga teip mila uke onim Iudaia ga inamaniap ga mumaio nebolameng. ¹⁴ Ga maulo, “Alagiming iriro migana ga muo toi, ga migama, ‘Man afulutong tavuk maiang teip ga magaulap. Pa agattung iro migana la tale kan orup kiribas ba ira a me miriro pagap la miabua na ties maima. ¹⁵ Herot gat la aret tie ga ina asagaong ga muo bui. Miptang, iriro migana la tale kan okosarong kiribas ba meba puoieng le bunamung ga aving. ¹⁶ Are ratmat ga ebat aisiktang ga tairang meba ala.” [¹⁷ Pamaning iriro tavuk: O la ula aipieng mar mirie karaip, Pilato la ume avik non migana la unama na luguan o arubu ga ula agarit mai Iudaiap.] ¹⁸ Tie, teip ga magaulap ganam la iat marikmeng maranit gare ro, “Teanamung iriro migana ga aving pa tevikang Barabas ga muong pai.” ¹⁹ Barabas la puaro non danunumiap ira

non gar ang gavaman tapma na taun ga unamuam non teip ga mevara, ga maiabua na luguan o arubu. ²⁰ Tie, Pilato la ina tiesong maime gat. Namu avikang Iesu ga ala. ²¹ Pa marikmeng maranit, “Tesopang iro maiogun! Tesopang iro maiogun!” ²² Tie, lama naien tara, Pilato la ina gat mamarikong, “Memani? Iriro migana la okosarong man kiribas, a? Tale kan orup kiribas ba ira a la puoieng meba bunamung ga aving. Are ratmat ga eba aisiktang ga tairang meba ala.” ²³ Pa mitara mamaranim, ga inagat amarikmeng maranit meba tesopang Iesu iro maiogun. Ga kupkup maiong la okurupin ties ang Pilato. ²⁴ Are ratmat ga ouluan Pilato ties maiong. ²⁵ Teip ga magaulap la amarikmeng meba ina alagimeng iriro migana Barabas. Ga avikong Pilato ga ula mai. Ga ouluan agat maiong gar onim Israel ga uala Iesu na kilalap ma teip am o danunumiap meba menamung ga aving.

Teip o danunumiap la asapmeng Iesu iro maiogun

²⁶ Urie, na tara la merana teip o danunumiap onim Rom Iesu ga ula, tie umaiaat a non migana, bonim a Simon onim na taun Sairini. Titot it la mauo na pianam ang ga namo ala Ierusalem. Pa maiabu maiogun bo barana a, ga uavio ga auluan Iesu. ²⁷ Pa gar ila kakani ma teip ga magaulap la ameuluan ga mela. Ga papaluaip ma magaulap kabirana ma la man meliba maranit aime. ²⁸ Pa terigiong Iesu ga maulo, “Mimi magaulap onim Ierusalem, buat miliba me rulam. Temaieng le miliba kan me milam ga me lop mim. ²⁹ Memani,

miptang! Tubiat a noba tara leba betang teip ga magaulap tapmat eba memama, ‘Magaulap la tale kan puomeng meba lopmaiarang, ga magaulap la tale kan maiariam lop, ga magaulap la tale masisimeng lop, mirie eba temeba migat.’³⁰ Na irie tara leba mamelava kavilap ga memama, ‘Milaming pabuo!’ Ga eba mamelava tatak pugulap, ‘Pamimung!’³¹ Leba betmeng miriro giginanimup ira ma inamaniap mila puvuvum ga makirarameng, pa na tara miriro giginanimup leba betmeng ira ma inamaniap mila kiram eba makirarameng kan maset.”

³² Urie, maialan gat non narain teipien, teipien lila okosarong kirinim. Namu menamungan iat ga Iesu.³³ Mela betmeng na non pianam, bonim o Muanam o bugam. Na uriro pianam la asapmeng Iesu iro maiogun. Ga lesapmeng gat non narain teipien lila kiran. Irie la saping na kilan ila lamige a Iesu, pa irie na kilan ila kaiarong.³⁴ Urie, ugama Iesu, “Mamo, navaiang kirinim maiong. Memani, tale ameit iriro paga la akosarmeng.” Pa teip o danunumiap la sagumeng o satu meba mavuotmeng burap am Iesu me ira ma kan.

³⁵ Pa teip ga magaulap la dusmeng ga man umei. Pa teip mila uke onim Israel la fugaumeng ira Iesu gare ro, “Agimaming! Ume maagaulie non teip ga magaulap. Pa leba migat ba Morowa, la avuoong meba okosarang ubi ang, eba ina malagiang teip ga magaulap am tie teairang ga irie kan le teagaalie!”³⁶ Teip o danunumiap gat la fugaumeng ira Iesu. Mumaio kagarat ai ga namo maialang viniga aun meba meiniang

maset bonim a me lourup. ³⁷ Ga megama, “Leba migat ba nunuo orong maiang garip onim Iudaia, tie teaganalie kan!” ³⁸ Pa ame non gat umir la iot iro maiogun nakap bo bugam a Iesu. Uriro umir la igama, “Iriro migana la irie orong maiang Iudaiap.”

³⁹ Urie, litiro teipien o pula la sapliong, irie la fugauong ira Iesu ga ugama, “Nunuo Karisito, a? Tie, teaganalie ga iaganalie gat.” ⁴⁰ Pa irie la upto uriro ga abukula ga ugama, “Nunuo la nuavio kan giginanim gare iriro migana na ties, ga tale nurau aime Morowa, a? ⁴¹ Teip o danunumiap leba bimenamung ga bivara, tie iriro tavuk la puvuvui irama, memani bibi la okosarbing kirinim ga puoieng meba biving. Pa iriro migana la tale kan okosarong kirinim ba.” ⁴² Urie, aulo ga ugama, “Iesu, tubiat na tara leba betnang orong na inamon nung, tie, toagatnang.” ⁴³ Pa aulo Iesu gare ro, “Norulo migat: Titot eba nonang ga turuo na inamon tung.”

Iesu la uvara ra

⁴⁴ Urie, titot tara la betong gare 12 o muabari, ga arubu la ialu kimanam gano ga ila puoieng na 3 o muabari nabit. ⁴⁵ Ga arubu la ialu muabari ga irie buruma ila kakani la saping na luguan ila babai o lotu, la giritong gane ga narain napupien a. ⁴⁶ Tie, Iesu la kukupong maranit ga ugama, “Mamo, tuabua muranama ruo na kilan nuo!” Tiesong gare tiro ga uvara. ⁴⁷ Migana ila uke me 100 ma teip o danunumiap onim Rom la agimaong man paga la betong, ga avienong Morowa me nakap. Ugama, “migmat ara, iriro

migana la irie migana ila puvuvui.” ⁴⁸ Ga mirier teip ga magaulap ganam la mumaio nebolameng, ga man magimameng pagap la betmeng ga mitara kadikmeng, ga masakmeng arop ma meba masingmaiala mirie non la giginam dalap ma migat. Okosarsarmeng gare tiro ga ina mela na luguap maiam. ⁴⁹ Pa mirier inamaniap la ameit maset Iesu ga magaulap la temaiara na provins Galili ga ameuluan Iesu ga mumaio, dsmeng kakaliat tarot ga man magimameng miriro pagap ganam la betmeng.

Maiabua tongan Iesu na lu a tadas

⁵⁰⁻⁵¹ Urie, non migana la unama bonim a Iosep. Irie onim Aramatia, non taun na provins Iudaia irie migana ila muri ga puvuvui. Irie gat non migana ma kaunselip mila uke, pa tale kan naong me agat ga tavuk maiang non kaunselip. Pa ume uanula meba ogimaang inamon ang Morowa. ⁵² Iriro migana la ula ai Pilato ga amarikong a tongan Iesu. ⁵³ Pilato la keula me Iosep ga uara Iosep tongan Iesu ga muo lourup iro maiogun, ga ualua a non buruma ila pasokong ga uabua tapma na lu a tadas. Pa tinan la tale ka memua migana ba ana. ⁵⁴ Uriro la la lama gunamur la Fraide. La o uranga ma pagap me uriro la o sabat la namo ra betieng. ⁵⁵ Magaulap la temaiara Galili ga mumaio ga Iesu, ameuluan Iosep ga mela. Ga agimameng iriro una ga agimameng gat Iosep la ugamani ga uabua tongan Iesu. ⁵⁶ Agimameng ara ga inar mela na luguap maiam. Ga marangameng kuop ga pagap la ame kukuf ula mumuru

meba maiabum ira tongan Iesu. Pa na la o sabat la agamelie are maimai ang Moses la ilo.

24

Iesu la inar teuara

¹ Urie, no ra la o sabat, tie sade parabira namur, mela magaulap na una. Maiaram kuop ga pagap mila ame kukuf ula muru la lake marangameng ga maiaviam ga mela. ² Ga amaiop iriro tadas la maialu nanam a una a la apulaimeng ara ga ula, pa tale gat ut na nanam a una. ³ Ga mela maiobu pa tale amaiop tongan Iesu. ⁴ Man agatmeng papot me uriro ga bangutmeng ga man maionama. Ga legimameng, narain teipien la man dusliong kagarat mai, burap liam la mitara ililakmeng. ⁵ Merau magaulap ga mainiam bugabip ma ga umai me lourup na kimanam. Pa litiro narain teipien la malilo, “Memani ga miga aisinming migana ila inim na pianam maiom teip mila uvara ra, a? ⁶ Tale gat unama to. Inar teuara. Ina onagiming urie ties la ualo Iesu miun na tara la unama Galili. ⁷ La miulo gare ro, ‘Eba maialang Migana migat ang Morowa na kilalap ma inamaniap o kirinim ga eba asopmeng iro maio gun. Pa na la lama nai en la eba ina teara.’” ⁸ Ga oogatmeng uriro ties la uaramo Iesu tinan.

⁹ Urie, amaiolai una ga ina mela na taun Ierusalem. Ga mamelo 11 ma lop am o usingnualap ga non gat teip ma miriro pagap la magimameng. ¹⁰ Miriro magaulap la maialo ties maun Apostolop are ro: Maria onim Makdala ga

Ioana ga Maria naga ang Iemes ga non gat magaulap la maionama ga mirie ga maialo uriro ties maun Apostolop. ¹¹ Pa Apostolop la magatmeng magaulap namo ga maiaramot ties agarit. Ga tale kan naganmeng iro ties maiong. ¹² Pa teuara Petro ga ibirong ga ula na una. Ga kumuong ga kiraong tapma, ga magimaong it burap la maiot pa tongan la ular. Urie, inar terigiong me na luguan ga agatong papot me miriro pagap la betmeng ara.

Narain teipien la agimaliong Iesu na alang me Emaus

¹³ Urie, na uriro kan sande, narain lopien angan o usingnualap la maliolai ga namo lila na non tatak pianam la meivo Emaus. Uriro alang la maio Ierusalem ga ila Emaus, puoieng gare 11 kilometa. ¹⁴ Man linum ga lila ga man tiesliong ma mirier pagap la betmeng. ¹⁵ Na tara la man linum ga tiesliong ga man nemarikliong a muana ma miriro pagap, tie betong Iesu li ga unum ga ula ga litie. ¹⁶ Agimaliong Iesu, pa paga la manoun irap lie ga tale alit irie Iesu. ¹⁷ Tie, lemarikong Iesu, “Man paga la man marama kabirana me ga man manum ga mala?” Lipto uriro ties ga dusliong ga tale tegisliong ga pavap lie la kiram o kadik aime Iesu.

¹⁸ Pa non migana bonim a Kilopas la upulo ties ang gare ro, “Papot ma inamaniap onim na non ara pialap titot la maionama Ierusalem. Atabo nunuot narit migana la tale manit pagap la betmeng Ierusalem na iriro tara, a?” ¹⁹ Pa lemarikong Iesu, “Man pagap?” Urie, alilo, “Mirio

pagap la betmeng ira Iesu onim Nasaret. Irie unuli ga ume okosarong ubi ula mamaranu ga ties gat ula mamaranu na irap a Morowa ga na irap ma teip ga magaulap. ²⁰ Pa miridaip buam mila kakanim ga teip mila uke onim Israel la maiabua na kilalap ma karorap am. Ga meburio ties meba menamung ga aving ga asapmeng iro maio gun. ²¹ Pa tinan la agatpang gare ro, Iriro migana la eba ina emung Israel. Ga non gat ties aime. Titot naien ara ma lap la aipmeng ira ma miro pagap la betmeng. ²² Pa non magaulap gat a gar pang la pakosarmeng ga turuppaba kan kirat; La mela parabirat namur na una, ²³ Ga tale kan agimameng tongan Iesu. Ga ina terigimeng ga tiesmeng gare ro: Magimapang non angelop, ga megama, 'Ina ra inim.' ²⁴ Pa non migana kabirana pa la ula na una, ga agimaong paga gare tie la tiesmeng magaulap a. Pa tale kan agimaong Iesu." ²⁵ Urie, Iesu la leulo, "Teivuo! Banbanan mang! Ga dalap me la tale temaiara kakalait meba nagan mang me mirier tiesiap unulip onim tinan la maiaramam! ²⁶ Are mani? Atabo tale kan amet, Karisito leba ka lake aving ngitngit ga tubiat eba bat arang kaguma ila kakani aun Morowa na panbinim?" ²⁷ Ga puaro Iesu ties ang Moses la omirong ga ma mirie tiesiap ma iam unulip onim tinan la mamirmeng, ga uaramo uriro ties li ma muap ma mirie napup o babam ula puaru la tiesieng aime kan. ²⁸ Pa man menum ga mela kagarat u urie pianam la namo lila una. Pa namo ra man aipang Iesu ga ala rot kirat. ²⁹ Pa liana ga ligama, "Mumuru le ka nonang ga ii. Memani, namor namila muabari ga tatak ara

nap meba arubu ba.” Are ratmat ga ula uobu Iesu na luguan ga unama ga litie. ³⁰ Tubiat la namo parakmeng, ga unama Iesu ga litie. Ga uaro purun ga ivo temaieng me aun Morowa ga opakoula ga ualo liun. ³¹ Okosarong Iesu gare tiro, urie irap lie la menava bat, ga alit iriro migana irie Iesu. Pa talet kagat ga karuk aime ga tale gat agimaliong.

³² Pa man tiesliong kabirana lie, “Teivuo, man binum it ga irie na alanag ga man ualo ties biun ga ovikpikong ties na Babam ula puaru bii. A iriro tara, dalap bi la mitara kakameba gare kit ga tebiba maset, a?” ³³ Ga kakalait teliara ot urie la ga terigiliong me toruan Ierusalem. Ga maliop 11 ma lop am o usingnualap la iat nebolameng ga non gat inamaniap la iat man maionama ga mirie. ³⁴ Ga lemelo, “Maptang! Migat ara, Ila Kakani la inar teuara! Simon la agimaong ara!” ³⁵ Urie, baisliong ma mirier pagap la betmeng ira lie na alang. Ga ligama, “Opukoula purun ga urie arakiing bat la irie Iesu.”

Lop o usingnualap la agimameng Iesu

³⁶ Tie, man liaramam ka miriro pagap, urie Iesu kan la dusong kabirana ma. Ga ugama maima, “Malina le ot na dalap mi.” ³⁷ Pa turupmaiaba ga merau maset. Memani, agatmeng namo ga agimameng ara noba muranama. ³⁸ Pa mauilo Iesu, “Memani ga turupmiaba, a? Memani ga papot agat la betieng na dalap mi?” ³⁹ Legimaming kilalapien tuo ga kibapien tuo. Turuo kan tiro. Paming ira ruo ga uming, memani, muranap la tale kan memaning pupunesip ga mualap are tiro

la magimaming ira ruo.” ⁴⁰ Tiesong ara gare tiro ga lesinguala kilalapien a ga kibapien a mai.

⁴¹ Mitara temeba maset pa tale ka naganmeng. Ga mitara agatmeng papot. Are ratmat ga mamarikong, “Atabo parakiap ba mim mirie la maiot to?” ⁴² Urie, maiala nap a abuluma aun la meburua. ⁴³ Uara ga u iriro nap a abuluma na irap ma. ⁴⁴ Urie, maulo Iesu, “Tinan la tunama ka ga mimi, ga mirulo ra gare ro. Mirier pagap ganam tinan la mamirmeng teip me rulam na maimai ang Moses ga na babam maiong unulip ga babam o punuarap, eba betmeng gare tiro. Mirio tiesiap ganam la betmeng migat gare tiro titot.”

⁴⁵ Urie, Iesu la unavo agat maiong meba ameira muana o Babam ula puaru. ⁴⁶ Maulo gare ro, “Babam ula puaru la tiesieng aime Karisito leba aving ngitngit, pa na la lama naien la eba ina teara na una. ⁴⁷ Pa na bonim a, eba baismeng o bais ula mumuru mai mirier garip ma inamaniap, geba marigimeng dalap ma, ga maduratang Morowa kirinimup maiam. Pumiarang uriro ubi togo Ierusalem. ⁴⁸ Mimi le baisming ma miriro pagap la magimaming ga miptam. ⁴⁹ Miptang! Uriro kamniap tinan Mamo la tiesong ume la namo alang miun, kagarat it ga eba osagarang ga muiong miun. Pa mionang it na uriro taun puoieng na tara Muranam Ila Babai leba muong mi ga kukunim onim na panbinim leba muiong miun.”

Morowa la ina alagiong Iesu ga ula na panbinim

⁵⁰ Urie, malagiong ga omaiolai taun Ierusalem ga mela puoieng na pianam Betania. Ga uavia kilan a me nakap ga ualo ugiginara maun. ⁵¹ Man ualo ka Iesu ugiginara maun urie maulai ga alagiong Morowa ga ula na panbinim. ⁵² Ga lotumeng me ai Iesu ga ina terigimeng me na taun Ierusalem un tenubap ula kakanu. ⁵³ Ga man maionama na luguan o lotu ga man lotumeng me ai Morowa.

Bais Ula Mumuru Aime Iesu
The New Testament in the Kuot Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kuot long Niugini

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kuot

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

9cb0935c-54f5-5090-a6f1-0d102b9299e8